ЗАГОВОРЪТЪ

ПРОТИВЪ

ТОДОРЪ АЛЕКСАНДРОВЪ

ПО ДАННИ

НА ВѪТРЕШНАТА МАКЕДОНСКА РЕВОЛЮЦИОННА ОРГАНИЗАЦИЯ

1924 г.

Жертвата.

На 31 августъ т. г. двама подставени злодѣи окървавиха ржцетѣ си въ едно престжпление, предъ което изтръпнаха като предъ страшна и нечакана бѣда и Македония, и цѣлото българско племе, и всичкитѣ му приятели въ чужбина.

По една стръмна и тъмна пжтека на Пирина двамата убиици простреляха като безценица една глава, която отъ петнадесеть години насамъ стърчеше като знаме и като фаръ на македонската освободителна борба. Нима тѣ въ своитѣ малки, слѣпи и престжпни души можеха да обгърнатъ размѣра на своето злодѣяние? Нима тѣ подозираха, че смъртьта на Т. Александровъ, за радость на всички врагове на Македония, може да бжде начало на една безпжтица въ македонското освободително движение, или че върху неговия гробъ може да се развихри вихъра на една безкрайна междуособица или най-после, че отъ светата му кръвь може да избликнатъ пламъци, въ които и тѣ, мъничкитѣ, и всичкитѣ тѣхни по-голѣми подсторници могатъ да изгорятъ?

Кому въ сжщность бѣше потрѣбна смъртьта на единъ борецъ, който преживѣ съ гордо примирение всичкитѣ превратности на македонската сждба безъ да помръкне вѣрата му въ свободата на Македония, безъ да се прекърши волята му за борба? Отъ първитѣ му младенчески революционни стжпки предъ страховитата осанка на Скопския Хафъзъ паша презъ 1897 год., до последния му фаталенъ възходъ къмъ предателската примка на Петричкия Алеко паша на 31.VIII 1924 год. борческия пѫть на Александрова не показва нито едно прекѫсване, нито единъ завой на колебание или измѣна. Любовьта къмъ родната земя и борбата за нейното освобождение отъ чуждо потисничество за него бѣше единъ мирогледъ и една религия, на която той служеше съ фанатизма, упоритостьта и себеотрицанието на християнскитѣ пустинници. „Ако въ легалната обществена борба, казваше той, сѫ необходими високъ моралъ и личенъ примѣръ, дважъ сѫ по-необходими тѣ въ революционната, защото психологическия материялъ на революционната борба е единъ експлозивъ извънредно чувствителенъ къмъ най-малкия жестъ на водача — малъкъ или голѣмъ все едно.“

Водимъ отъ това съзнание Т. Александровъ не допусна въ своя личенъ животъ нито единъ отъ пороцитѣ, които погълнаха въ своята мѫтна вълна стотици пионери на освободителната борба. Дѣлото на Македония той схващаше само като дългъ и жертва и настръхваше при най-малкитѣ опити да се изкористи то. Между дългата редица отъ водители на македонското освободително движение малцина сѫ, върху паметьта на които да не пада сѣнката на нѣкой личенъ грѣхъ — Т. Ал. е между последнитѣ. Не, и той има единъ грѣхъ: въ едно време, когато всички българи смѣтаха, че Македония е свободна и не ще има вече нужда отъ кръвни жертви, той се погрижи за себе си — създаде си семейство, което следъ смъртьта си остави да се облѣга на една много съмнителна и измѣнчива добродѣтель на поколѣнията: признателностьта.

Не е обаче, само високия му личенъ моралъ, който опрѣдѣля цѣната и мѣстото на Т. Ал. въ македонското освободително движение. До върховното рѫководство на това движение той се издигна и се задържа достойно въ продължение на 15 години чрезъ други двѣ ценни качества на своята личность: единъ тънъкъ обемистъ и прозорливъ умъ и една стоманена воля. Ето само въ нѣколко по-голѣми дати красноречивата имъ проява.

Младотурскиятъ фарсъ отъ 1908 год. той го прецени най-добре въ скритата му замисъль и отказа да приеме безрезервно „братството“ и „мирътъ“, които турцитѣ предложиха, съ цѣль да откриятъ и по късно обсебятъ позициитѣ на В. М. Р. О., да парализиратъ силитѣ ѝ и да отсрочатъ разрешението на македонския въпросъ.

Следъ обезорѫжителната олелия презъ 1910 год. която предизвика сума предателства и афери и изпълни затворитѣ въ Македония съ революционни работници, Т. Ал. се запретна и успѣ да възстанови силитѣ и духа и съ мѫдритѣ съвети на болния и беззаветенъ Т. Лазаровъ въ продължение на двѣтѣ последующи години раздрусва империята съ безбройни и смѣли атентати.

Подѣлбата на Македония презъ 1913 год. предизвика въ редоветѣ на В. М. Р. О. разстройство и суетня, а въ душитѣ на останалитѣ живи водители — смутъ и отчаяние. Т. Ал., за когото и въ тоя нещастенъ случай важеше само едно — че Македония преживѣ нова злополука и че задачата на героичната борба сè още не е рѣшена, намѣри въ себе си сили да преодолѣе цѣлата паяжина отъ кръстопѫтища, предъ които се отзоваха водителитѣ, разчисти заприщенитѣ пѫтеки на старата борба и я поведе съ прежня сила къмъ крайнитѣ ѝ задачи.

Общобългарскиятъ громолъ отъ 1918 год. обрули почти всички надежди на Македония и създаде една психология на пораженство, което у нѣкои бивши македонски водители се изрази въ безизходно отчаяние и грижа за себеобезпечаване, а у българскитѣ нови рѫководни фактори — въ едно отрицание и проклятие на националнитѣ въждения. Това бѣше начало на една политика на предателство отъ всички страни.

Т. Ал. премина героично и презъ тая пропасть отъ дефетизъмъ, злоба и предателство, и презъ 1920 г. се отзова пакъ въ любимитѣ си македонски балкани, за да изрови изъ материялнитѣ и морални пепелища, които пожарьтъ на войнитѣ остави въ Македония, тлѣющи искри отъ борчески огънь, за да разгори съ тѣхъ огъня на старата борба. И стана чудо. Въ Македония заклокочи пакъ стихията на бунта и на стъмненитѣ небосклони, изгрѣ зарята на нова надежда. Тоя пѫть обаче Т. Ал. имаше да се справя съ едно ново зло, по-страшно отъ самото робство. Хора съ тъмни инстинкти, изгубили навикъ за честенъ трудъ, изгубили всѣка почить и съчувствие къмъ високото дѣло на Македония, плъпнаха на глутници изъ македонскитѣ села, за да обиратъ отъ оголѣлитѣ селяни и онова, което войната и неприятелското нашествие имъ бѣха оставили.

И какви не свирепства вършиха тия глутници въ своитѣ стръвни набѣги: изтезаваха съ виене на тестикули, както сѫ изтезавали презъ срѣднитѣ вѣкове, убиваха, безчестѣха, дете въ майка разплакваха за да изтръгватъ припечелено съ кървавъ потъ и едва спасено отъ похищение скѫтано имане на нещастнитѣ селени. „Разбойнишкитѣ банди, пишеше тогава Т. Ал. съ нескривана тревога, сѫ по-опасни за възсъздаване на организацията тукъ, отколкото самата сръбска и гръцка власть. Злото е още по-голѣмо за туй, че въ лицата на разбойницитѣ селенитѣ познаватъ стари работници на организацията и въ смъртенъ страхъ се питатъ, това ли сѫ хората, които ще ги водятъ къмъ освобождение, и губятъ вѣра въ самата организация“. Все пакъ Т. Ал. успѣ бърже да се справи съ тая напасть. Следъ нѣколко кратни устни и писмени предупреждения, въ които той мѫдро подканяше разбойницитѣ да се откажатъ отъ своето пъклено дѣло и да потърсятъ прехраната си въ честенъ трудъ; следъ една две амнистии, той се принуди да прибѣгне до наказателни санкции спрѣмо всички ония, които въпреки всички апели и амнистии продължаваха обирническитѣ си набѣги. Следъ примѣрното наказание на нѣколцина отъ тѣхъ, самото население се почувствува защитено, съвзе се и съ съдѣйствието на организацията се емна срѣщу разбойничеството. За останалитѣ живи разбойници — Ст. Мишевъ, Славе Ивановъ, Григоръ Циклевъ, Ване Арсовъ, Мите Суджукаровъ и др. нѣмаше вече въ Македония благоприятна почва за обири. Тѣ се разпилѣха изъ разни градове на България, и, следъ като се заслониха подъ „идейния“ етикетъ на отцепницитѣ отъ емигрантската организация, така нареченитѣ „федералисти“ съ Юруковъ и Д-ръ Атанасовъ начело, вкупомъ съ последнитѣ се поставиха на разположение на единъ новъ врагъ на макед. освободително движение — правителството на Стамболийски, което съ посредството на К. Тодоровъ и Ал. Димитровъ бѣ вече уговорило въ Бѣлградъ общъ планъ за унищожение на В. М. Р. О. Всички усилия обаче на това предателско съдружие, благодарение на бдителностьта и несъкрушимата воля на Т. Ал. се разбиха още въ първитѣ си прояви — В. М. Р. О. остана цѣла и невредима.

Презъ 1922 год. изъ макед. балкани се появи ново зло: една нова разбойнишка банда подъ знамето на комунизма (на каскетитѣ на бандититѣ имаше комунистическата емблема — сърпъ и чукъ) бѣ проникнала въ Македония, съ цѣль да подравя почвата на В. М. Р. О. и да превземе „крепостьта“ отвѫтрѣ. Тя бѣ открита още въ първитѣ си пристѫпи и после отчасти разбита отчасти плѣнена. Рзследването установи, че бандата на Пандурски е била въорѫжена и напѫтствувана отъ единъ комустически кметъ, който по силата на статутитѣ на организацията, трѣбваше да получи своя заслуженъ дѣлъ. Пандурски, обаче, остана вѣренъ на дадената дума: онова, което той не успѣ нито да започне даже съ своята подкупна банда отъ българи, веднага следъ разбиването на бандата му го започна и днесъ още го продължава съ помощьта на редовна сръбска войска и жандармерия. Неговия пѫть впрочемъ поеха особено следъ промѣната на режима въ България всичкитѣ ортаци отъ сдружението — Стамболийски, Юруковъ, Стоянъ Мишевъ — само че отъ разни страни: Коста Тодоровъ отъ Бѣлградъ, Стоянъ Мишевъ отъ Щипъ и Д-ръ Атанасовъ отъ Виена.

Непресушимата енергия на Т. Ал. не се изчерпа презъ тия усилни три години само въ борба съ тъмнитѣ попълзновения срещу В. М. Р. О. Той намѣри достатъчно сили и средства, за да разпростре отново и да закрепи организацията изъ цѣла Македония, и още да изтъкне предъ външния свѣтъ както силата на революционната борба, така сѫщо и справедливостьта на македонската кауза.

Македонския въпросъ се наложи пакъ като единъ кошмаръ въ Бѣлградъ и Атина и като единъ сериозенъ, тежъкъ и все още неразрешенъ проблемъ въ Европа. Цѣла редица европейски общественици и журналисти се изнизаха съ рискъ за главата си изъ Македонскитѣ усои, за да видятъ съ очитѣ си легендарния водитель на едно още по-легендарно движение и да чуятъ отъ устата му болкитѣ и страданията на Македония. И чрезъ мѫдритѣ и въодушевени писания на тия журналисти цѣлъ свѣтъ, и стария и новия, заговориха за Македония, чиято сѫдба се смѣташе окончателно разрѣшена въ Парижъ.

Прозвището „Старио", съ което македонскитѣ народни маси назоваваха едва 40 годишния Т. Ал. изразяваше любовь и благоговейна почить къмъ безкористния и беззаветенъ глава на освободителното движение. Предъ неговата поява замлъкваха сума страсти, пречупваха се сума амбиции, защото той олицетворяваше вече и морала и ума и волята на свещената македонска борба.

Кому бѣше нуждна неговата смърть, въ единъ моментъ когато неговия животъ бѣше толкова необходимъ на Македония? Разбира се, на враговетѣ на Македония: на ония, които сѫ имали основание да се боятъ, че престѫпленията имъ прехвърлятъ границата на тайната и търпимостьта и въ голѣмата съвѣсть на Т. Ал. ще получатъ своята заслужена оцѣнка; на ония случайни пришелци въ В. М. Р. О., които сѫ третирали макед. освобод. борба не като дългъ и жертва, а като подслонъ или удобна подставка за лично въздигане и чиято престѫпна амбиция се е разбивала въ мѫдростьта на

Т. Ал.; на ония, които чувствуваха въ неговото лице строгия и непреклоненъ сѫдия на грѣха на родоотстѫпничеството; на ония най-послѣ, чиито попълзновения да проникнатъ въ В. М. Р. О., да я превзематъ и да я използуватъ за близкитѣ нужди на своята партия и за по-далечнитѣ цели на своитѣ патрони, се разбиваха въ твърдото национално чувство на Т. Ал. и въ несъкрушимата му воля да запази силитѣ на В. М. Р. О. само за Македония. Подушиха се тия тъмни сили по всички пѫтища на вѣроломството, разбраха се и устроиха и изпълниха извѣстния вече заговоръ въ усоитѣ на Пирина. Има ли нужда да се назоваватъ? Ето ги: двама трима търгаши „революционери“ около Алеко Василевъ, двама трима партизанствуващи користолюбци около Г. Занковъ и нѣколцина македонствуващи комунисти и комунистствуващи македонци около Влаховъ, х. Димовъ и П. Чаулевъ — ето тайфата, която по хитрото и изкусително внушение на Москва устрои пъкления заговоръ, отъ който всѣкой отъ участницитѣ очакваше по нѣкоя придобивка за себе си: Алеко да запази „спестенията“ си и да избѣгне отговорноститѣ за тия „спестения“, Г. Атанасовъ да увеличи икономиитѣ си и да изтъкне засенчената си особа малко по-отвисоко, Г. Занковъ и Арс. Иовковъ да запазятъ и затвърдятъ доходнитѣ си мѣста въ рѫководството на Илинденската организация, П. Чаулевъ да замаскира дърмоедството си и престѫпната си бездѣйность и комунистите — да омаломощатъ, да разнебитятъ В. М. Р. О., за да взематъ после развалинитѣ ѝ и да си послужатъ съ тѣхъ като авангардъ въ похода си срещу правителствата на България или срѣщу самото нейно сѫществуване.

Това ще докажемъ въ слѣдващото изложение.

Убийцитѣ.

Алеко Василевъ.

До катастрофата отъ 1918 год. той бѣше едва подозирана фигура въ последнитѣ редици на В. М. Р. О. Мнозина отъ по-староитѣ работници, които не сѫ имали случай да го видятъ презъ последнитѣ две-три години, не го и познаватъ. А и ония, които го познаватъ отъ порано, смѣтали сѫ го за долна личность.

Ето какво казва за неговото минало добриятъ му приятель и съдѣйникъ Г. Пенковъ: „Преди Ал. Василевъ да стане нелегаленъ, азъ го познавахъ като едно нищожество, безъ опредѣлени убеждения и характеръ; лошо мнение съмъ чувалъ и отъ самия Сандански, когато бѣхъ нелегаленъ при него. Единъ пѫть обикаляйки окрѫга въ турско време, единъ селенинъ отъ Сѣрскитѣ села разправяше следното: като билъ Алеко въ Солунъ, турскитѣ власти го арестували. Той далъ бележка до българския консулъ, който се застѫпилъ и го освободили. Следъ нѣколко часа, обаче, другъ полицай го наново арестувалъ. Алеко далъ бележка до ромѫнския консулъ, последния се застѫпилъ и го освободилъ; като го арестували трети пѫть, прибѣгналъ до гръцкия консулъ — отъ това останахъ съ впечатление още тогава, че неговото национално произхождение е съмнително и неизвестно". Веднага следъ катастрофата, възползуванъ отъ неуредицитѣ въ вѫтрешностьта на България и на границитѣ, Алеко устройва една малка въорѫжена група, съ която извършва нѣколко обирнически набѣги презъ границата. Ортакътъ му Хр. Медникаровъ признава: „живѣеше съ неизвестни ресурси и не заемаше никаква служба или опредѣлена професия“. Постепенно отъ разбойничеството си създава занаятъ, който захваща да упражнява и въ българската часть отъ Македония. У населението расте недоволство, което не би закъснѣло да се разрази върху главата на обирницитѣ, ако не бѣше имъ дошелъ на помощь дружбашкия режимъ. Знайно е какъ третираше дружбашката администрация тоя край. Стамболийски и Димитровъ изпращаха въ Петричкия окрѫгъ за чиновници хора отъ обществената утайка. Отъ окрѫжния управитель до последния полицай тия чиновници презглава обираха населението. Никакви легални жалби не помагаха. Стамболийски търпѣше и насърдчаваше тия обирници, защото тѣ освенъ доходи за себе си, принасяха нѣщо и за партията му — упражняваха вскички видове насилия, за да създадатъ и тамъ кадри за дружбащина. При огромнитѣ и безбройни престѫпления на администрацията обиритѣ на Алеко се посрѣщнаха като по-малко зло. Населението отправи очи къмъ него. Следъ като властьта интернира семейството му отъ Петричъ въ Варна, той се обяви нелегаленъ и се започна една борба противъ властьта. За да се разрастне тая борба имаше добри условия въ кипналото недоволство на населението.

Тъкмо по това време Стамболийски обяви една родоотстѫпническа борба и на самото освободително македонско движение. Рѫководството на възобновената вече В. М. Р. О. реши да простре своитѣ закони и върху българската часть отъ Македония по следнитѣ причини: първо защото безбройнитѣ и енергични жалби на населението противъ злодѣянията на дружбашката администрация не намираха никакъвъ отзвукъ въ правителственитѣ срѣди — властьта сама го бѣше потикнала къмъ нелегални пѫтища за самозащита; второ, защото прецени потрѣбностьта да се подреди създадената вече група на Алеко подъ знамето на В. М. Р. О. и да се стѣгне въ нейнитѣ закони, за да й се пресѣкатъ пѫтищата за всѣкакви престжпления; и най-после, за да си осигури гърба и да може по-леко да отбива ударитѣ, които Стамболийски и Димитровъ сипѣха вече въ преднитѣ ѝ редици. За тази цель при Алеко се изпрати нелегалния Г. Атанасовъ. Нему бѣ възложена ясната и категорична задача да канализира и осмисли отбраната на населението, като едновременно съ това парализира познатитѣ обирнически наклонности на Алеко и неговата тайфа. Така заслоненъ въ авторитета на Организацията, Алеко позаличи малко въ паметьта на населението спомена за своето разбойничество.

Познати сж по-послешнитѣ борби, които цѣлиятъ край води срѣщу лудитѣ пристжпи на Даскаловата администрация и оранжево-гвардейскитѣ отряди. Въ тия борби Алеко дѣйствуваше вече подъ егидата на В. М. Р. О. и можеше да се възползува отъ това, за да заличи отъ името си всичкитѣ петна отъ недавнитѣ престжпления. Вмѣсто това, обаче, той използува новосъздаденото си положение въ съвсемъ обратна посока: скритъ задъ авторитета на В. М. Р. О. той дава ходъ на своитѣ престжпни склонности въ много по-широкъ размѣръ. Защото носѣше разбойника дълбоко въ тъмната си душа. Ето какво казва приближениятъ му съдружникъ Хр. Медникаровъ въ връзка съ това: „Съ една дума, жаденъ за слава, за пари и крайно жестокъ и̂ мъстителенъ, защото често употрѣбяваше израза „ще му перна тимбата“, т. е. ще му отрѣжа главата. Тѣзи качества на Алеко Василевъ и още като факторъ въ организацията дадоха му пълна възможность да изкористи авторитета на организацията предъ мѣстното население, да използува връзкитѣ и хората ѝ за едно бързо забогатяване и впоследно време да стигне до положението да бжде милионеръ. Това вършеше по следния начинъ: въ сбирката, въ която бѣхъ избранъ за окржженъ ржководитель, избра се и окржженъ касиеръ, обаче паричнитѣ суми отъ окржзитѣ не постжпваха въ касата, а ги прибираше самъ Алеко. Отпосле за касиеръ се яви на сцената протежето на Алеко — Василъ П. Стояновъ. Постжпления отъ налози и други доходи се прибираха направо отъ Алеко.“ Той се титулува вече „Алеко паша“, и захваща да пашува въ пълния смисълъ на думата. На всички писмени и устни предупреждения на Ц. К. на В. М. Р. О., че неговото дѣло тамъ въ своя старъ видъ е единъ анахронизъмъ и даже едно зло отъ гледище на статутитѣ на организацията следъ изчезването на дружбашката напасть, Алеко си прави оглушки и отговаря съ разни смутолевки и отклонения: „още това да се уреди“, „още онова да се ликвидира“ и пр. Облегнатъ на съзнанието си, че е голѣмецъ, че е силенъ, той захваща да отклонява, макаръ съ сервилни заобикалки, изричнитѣ заповеди на Ц. К. да отиде тамъ, кждето кипи борба съ враждебна власть, тамъ кждето роба изнемогва подъ песницата и бича на господаря. Алеко подъ разни претексти бавѣше или отклоняваше изпълнението на тия заповеди, защото предпочиташе пашалъка предъ революционерството. И защо не, революционерството носѣше рискъ за главата, а пашалъка — само удоволствия и приходи. Предъ всички несгоди, бедствия и лишения на революционерството Алеко паша предпочита богатитѣ угощения за смѣтка на населението и всѣкога прикрито отъ надзора на Ц. К. на В. М. Р. О.. Всичкото му време се е поглъщало отъ следнитѣ грижи: да си създаде солидно състояние, да се огради съ ортаци, които да улесняватъ приходитѣ му и едновременно съ това да прикриватъ престжпленията му и да позира съ една колкото бабаитска толкова просташка външность. И ето въ цифри открититѣ до сега резултати отъ „революционерството“ на Алеко Паша. Веднага следъ смъртьта му въ чантата му е намѣрена влогова книжка на негово лично име, съ скромната сума 4,300,000 лева вложени въ Народната Банка по смѣтка № 201; единъ неговъ довѣреникъ самъ предаде на В. М. Р. О. Алекови 2,990 звонки турски лири и наполеони оставени му на тайно хранение отъ Алеко и много ценности:

златни обетци, верижки, гривни и пр. и пр. Източницитѣ му? Ето: Съ помощьта на глутница ортаци — Гоце Манолевъ. П. Говедаровъ, Медникаровъ, В. П. Стояновъ, Г. Пенковъ и др. назначени лично отъ него за по голѣмо удобство на ржководни мѣста въ организацията, вършилъ следнитѣ гешефти: 1) Купувалъ тютюни съ организационни пари и ги складиралъ въ с. Долни-Орманъ. Личния му касиеръ В. П. Стояновъ, за когото ще стане дума по-долу, пише откровенно: „Алеко купуваше тютюнъ съ организационни пари и го складираше въ с. Долни-Орманъ“.

2) Чрезъ сжщитѣ тия лица, които е снабдилъ съ специални полномощни, е взималъ лично за себе си по 10 % отъ продажбата на безстопанствени имоти.

3) Станалъ е ортакъ въ печалбитѣ отъ мандритѣ на нѣкои си влахъ Ко́лата, като вмѣсто капиталъ участвувалъ въ производството му съ следната услуга: „При търга за пасбищата, пише гражданина отъ тоя край К. Караяневъ, Алеко забрани чрезъ Г. Манолевъ на Яни Стоиловъ да вземе участие въ наддаванията подъ предлогъ, че организацията решила да ги даде на влаха Ко́лата и последния ги взе на една много низка цена. Предъ мене Алеко даде заповѣдь на Г. Манолевъ да забрани въ наддаванията участието на други лица“.

4) Съдружничи съ Г. Пенковъ и Г. Манолевъ въ разни чаркове, като злоупотрѣбява презглава съ народнитѣ гори.

5) Ортаклъкъ съ нѣкои си гръкъ именуванъ *Яко* за контробанда на добитъкъ: „Той имаше връзки съ нѣкои си Яко, казва единъ отъ ортацитѣ му, Г. Манолевъ, и съ него организираше износа на добитъкъ презъ гръцката граница“.

6) Взелъ е значителенъ процентъ отъ продажбата на чифлика въ Янево — процентътъ възлиза на около 500,000 лв.

7) Налагалъ е специални налози отъ глоби безъ всекакви формални книжа и всѣкога съ предупреждение

„никому да не се казва“ — а знайно е за онова време колко внушително е било това „предупреждение“.

Две приходни пера само не можа поради смъртьта си да реализира: отъ проектираната електрическа инсталация въ гр. Петричъ за която билъ внесълъ вече сумата 100,000 лв. докато всички останали участници въ съдружието сж внесли само по 30,000 лв., и припадающитѣ му се дѣлъ отъ обещанитѣ червонци за главата на Т. Александровъ. Ето наистина единъ рѣдъкъ, безподобенъ, революционеръ“. Въ продължение на три години революционерство, той успѣ да си създаде едно туловище отъ 120 клгр. и едно състояние отъ 7,000,000 лв., безъ да позволи нито единъ косъмъ да падне отъ главата му.

Ако не изглежда несериозно, говорейки за Алеко да става дума и за умствени способности, нека веднага кажемъ: Алеко не бѣше въ състояние нито да усвои, нито да израри една обикновена мисъль. За ония, които сж имали поне веднажъ случай да се мѣрнатъ предъ пашовската му особа, е и смѣшно, и странно, и чудовищно че не другъ, а Алеко е водилъ съ „българския Либнехтъ“ (както Работ. В. нарече Д. х. Димова) преговори за „ориентиране на В. М. Р. О. къмъ болшевизма“. Единъ приятель и протеже на Алеко, комунистическия водитель въ Петричко — Методи Алексиевъ, ето какво казва за покровителя и благодѣтеля си (Алеко го е назначилъ на служба и му давалъ помощь отъ организационнитѣ пари): „Ориентирането на Алеко на лѣво не можеше по никой начинъ да бжде резултатъ на идейни схващания, той бѣше изобщо безидеенъ човекъ“. А единъ отъ най-близкитѣ му ортаци, Г. Манолевъ, го характеризира по-просто: „Алеко кжде знаеше да води борба и организация. Той знаеше да води само гешефти и контрабанди“.

Третъ пакъ личенъ Алековъ приятель, Георги Пенковъ разказва: „Презъ зимата дойдоха въ кжщата ми Алеко, Атанасовъ, Гогата Полски, Щерьо и Чегански и др.

Говорихме по редъ организалионни въпроси. Алеко удобряваше както мойто мнение, така и мнението на Атанасовъ, макаръ че мненията ни бѣха тъкмо противоположни. У менъ настѫпи едно ужасно разочарование, защото се убедихъ, че на Алеко липсватъ всѣкакви познания по македонския въпросъ и духътъ на революционеръ — апостолъ“

И гешефтитѣ, обаче, и контробандитѣ захванаха трърде много да тежатъ. Въпреки всички предупреждения за „мълчание“ започнаха въ Ц. К. на В. М. Р. О. да постѫпватъ тайни оплаквания, протести и молби за анкети. Алеко самъ чувствуваше тежестьта на престѫпленията си и се замисли за изходъ. Предложението за „ориентировка на лѣво“ макаръ че отъ „ориентировка“ и отъ „лѣво“ въобще твърде малко проумѣваше, му бѣ добре дошло. Той се залови за него като давящъ се за змия. Защото съ разбойнишкия си нюхъ схвана две неща: че премахването на Т. Александровъ ще го спаси отъ неумолимия сѫдъ на организацията и че „ориентировката“ сѐ ще послужи за етикетъ или за маска, задъ която ще прикрие престѫпленията си и ще спаси милионитѣ си.

Единъ отъ съдружницитѣ му Хр. Медникаровъ, разправя че на 7. XI. (7 дена следъ убийството на Т. Ал.) Алеко му е казалъ: „Е, убили го Щерю и Динчо, но не знаешъ ли, че ако дойдеше въ конгреса, щѣше да направи всичко дармаданъ, щѣше да увърти главитѣ на хората и щѣше да спечели делегатитѣ на своя страна“. Нещастниятъ разбойникъ ималъ вече основания да се бои, че Т. Ал. може да обърне самия конгресъ въ единъ сѫдъ за престѫпленията му.

Това бѣ Алеко въ бѣгли черти, това бѣха потицитѣ на голѣмото му злодѣяние и на всички преговори и ортаклъци въ връзка съ това злодѣяние.

Георги Атанасовъ.

Втората по-голѣма фигура въ престѫплението отъ 31. Августъ т. г. е Георги Атанасовъ.

Той постѫпи въ редоветѣ на В. М. Р. О. въ 1922 г. следъ като извърши тройното убийство въ кафене „Панахъ". До тогава е билъ вънъ отъ кадритѣ на македонското освободително движение. Тодоръ Александровъ го прие при себе си вѫтре съ надежда, че ще може да поеме една часть отъ грамадната му организационна работа. Презъ четири месечното си стоене въ вѫтрешностьта на Македония обаче, той показа качества несъвмѣстими съ дѣлото на революционера: сприхавость на характера, прекалено заповедничество, амбициозность и една непоправима графомания — бележки, проекти, планове за било и не било, а знае се че 90% отъ аферитѣ въ макед. освободително движение се дължатъ именно на манията да се води непотрѣбна преписка, да се държатъ лични дневници и лични архиви. Въпреки нуждата си отъ единъ енергиченъ и авторитетенъ помощникъ Т. Ал. се видѣ принуденъ да потърси начинъ да се освободи отъ сътрудничеството на Г. Атанасовъ. Положението въ българската часть отъ Македония му откри възможность за това. Г. Атанасовъ бѣ изпратенъ тамъ като делегатъ на В.М.Р.О. съ посочената вече по-горе задача. Той успѣ на първо време да засили авторитета на В.М.Р.О. въ тоя край. Въ самия процесъ на борбата съ оранжевата напасть той се държа достойно, макаръ че и тукъ не можа да се освободи отъ манията си за писане и преписване скици, нареждания, проекти — една мания, която поглъщаше три четвърти отъ времето му. Успѣхътъ на тая борба, обаче, пусна въ амбициозната му душа бацила на грандоманията. Едва влѣзълъ въ редоветѣ на борбата, той се почувствува като билъ и пребилъ въ нея, заблѣнува за голѣмство, за факторство, и захвана да се завглежда съ ревность, която не можеше да скрие, къмъ върховетѣ, до които бѣ се издигналъ вече Тодоръ Александровъ чрезъ една двадесеть и петь годишна неуморна, непрекжсната и пълна съ рискове и отговорности работа. И ето, преди да има какво да е узаконено положение въ ржководнитѣ срѣди на организацията, Г. Атанасовъ прави опити да дѣли мегданъ съ Т. Александровъ: пише на своя глава окржжни, инструкции и преиздава и поправя правилници, изобщо влиза въ изключителнитѣ компетенции на Ц. К. на В. М. Р. О. Тодоръ Александровъ, който имаше непогрѣшимъ усетъ и сигурна мѣрка за стойностьта на хората, му отправяше на първо време чисто другарски предупреждения, общия смисъль на които бѣ: да се освободи отъ манията си за писане на планове и проекти съ разни квадратчета и трижгълничета и да се проникне отъ необходимото съзнание, че въ една революционна организацията дисциплината трѣбва да стои като ненарушима догма.

Въ манията си за първенство Г. Атанасовъ, вмѣсто да си вземе добра белѣжка отъ тия предупреждения, схвана ги, като единъ стремежъ отъ страна на Т. А. да се възпрепятствува на неговото издигане на по-лично мѣсто въ редоветѣ на В. М. Р. О. и му се сопва съ писма, въ които съзнанието за дългъ капитулира предъ една болезнена амбиция и непоправимъ бабаитлъкъ. Познавайки и преценявайки добре и амбицията и безосновнитѣ подозрения на упорития и своенравенъ Атанасовъ Т. Ал. му пише къмъ края на 1923 год.: „Да твърдишъ, че Ц. К. иска да сведе твоето участие въ нашата борба до слѣпо послушание, значи да си кривишъ душата. Никого до днесъ организацията не е издигала така високо въ продължение само на една година както тебе и никому не е повѣрявала тъй скоро толкова важни и деликатни мисии“.

Толерантностьта на „автократа“ Т. Ал. спрѣмо Г. Атанасовъ отиде до тамъ, че за да му докаже справедливостьта на своитѣ предупреждения и упрѣци и да го насочи къмъ опомване, самъ даде идеята за една анкета, която обективно да установи произволитѣ му спроти статутитѣ на В. М. Р. О. и грѣшкитѣ му отъ гледището на добре разбранитѣ интереси на освободителното дѣло, макаръ че имаше и право и сила да го изхвърли самъ отъ редоветѣ на организацията, така както самъ го прие въ тия редове. Г. Атанасовъ вмѣсто да почувствува срамъ предъ тоя благороденъ жесть на Т. Ал. и да признае грѣшкитѣ си, отговори съ единъ тонъ, който граничи съ дива арогантность и отклонява анкетата съ безкрайни усуквания за нейния съставъ. При все това анкетата се състоя и Г. Атанасовъ призна грешкитѣ си, но затаи злобата въ душата си. Т. Александровъ продължи да го третира и съ писма и въ срѣщи за свои сътрудникъ, като избѣгваше да дразни сприхавостьта и амбицията му. Амбицията обаче на Г. Атанасова расте независимо отъ това отъ день на день. Името и грамадниятъ авторитетъ на Тодора му будятъ злоба и зависть. Той има нужда отъ съчуствие и сѫдѣйствие за удовлетворение на тая амбиция. И прилепва твърдо къмъ Алеко Василевъ, като двамата взаимно се съгласяватъ: Атанасовъ да премълчава и маскира негодностьта и престѫпленията на Алеко, Алеко отъ своя страна да подържа и пропагандира правото на Атанасова за лично мѣсто въ върховното рѫководство на В. М. Р. О. И двамата се настаняватъ по пашовски да „революционерствуватъ“ въ Петричкия окрѫгъ като обръщатъ „революционерството“ въ доходно и забавно занятие. Предупрежденията на Т. Ал. че революционерството съ гощавки и ненужни парадирания е светотатство съ голѣмото македонско дѣло, се отнасятъ вече и до двамата и двамата солидарно ги отклоняватъ съ нуждата да се устроятъ тукъ незнамъ какви сдружения, тамъ ветеринарени лечебници или да се привърши днесъ еди кой си уставъ или специална инструкция за лѣкуване добитъкъ, утре незнамъ каква „пѣснопойка“. Та има ли смисъль да рискувашъ главата си при възможностьта да рахатувашъ и пакъ да рѫмжишъ срещу Ц. К. и да му подкопавашъ почвата, за да заемешъ въ близко бѫдаще мѣстото му?

Атанасовъ, който въ кафене „Панахъ“ показа, че има вѣрна мушка, можеше да бѫде добъръ стрѣлецъ въ Македония, дѣто наистина хората стрѣлятъ по мѫжки, но „революционерството“ въ Петричкия край му откри възможность да минава за „юнакъ“ безъ рискове. На тая почва тѣ си допаднаха напълно съ Алеко Василевъ. Тъй много си допаднаха, че бѣха готови да си скриватъ взаимно престѫпленията, за които мнозина вече захванаха да приказватъ. Ето какво изповѣдва между друго въ интимнитѣ си бележки Г. Атанасовъ: „Тод. Александровъ ми фиксира имена, отдѣто Алеко е взелъ налогъ, за да ги провѣря, т. е. да му донеса и пакъ да стоя при него.“ Очевидно Т. Ал., разчитайки, че Г. Атанасовъ ще да е по-почтенъ и по-родолюбивъ, опиталъ се е да възложи на него единъ контролъ надъ престѫпленията на Алеко. Честниятъ Тодоръ не е и допускалъ, че Г. Атанасовъ се е разбралъ по всички линии съ Алеко и че и той е вече ималъ въ едно частно кредитно учреждение въ София петь текущи смѣтки на истински и фактивни имена (Атанасовъ, Моровъ, П. А. Петровъ, П. В. Петровъ сѫ сè негови имена), на обща сума надъ 2,000,000 лв. и е вече търсилъ, споредъ една собствена негова бележка, английско или американско кредитно учреждение, за да си вложи икономиитѣ. Не е допускалъ Т. Ал. че две тъмни сили: престѫпната амбиция на Г. Атанасовъ и разбойнишкия инстинктъ на Алеко Василевъ настѫпватъ вече срещу него, срещу самото македонско освободително движение.

Единъ отъ хората на организацията, когото Алеко и Атанасовъ сѫ смѣтали за свой приближенъ човѣкъ, пише: „Алеко и Атанасовъ бѣха повели напоследъкъ кампания противъ Т. А. съ изричното заявление, че въ тѣхни рѫце е силата на организацията. Т. А. прави само шумъ около своята особа чрезъ разни европейски кореспонденти. Тия нѣща повтаряше и Щ. Влаховъ. Последния, по внушение на Алеко и Атанасовъ, отказваше по нѣкога да изпълни категорични нареждания на Ц. К. подписани отъ Тодора. (Това е съвсемъ естествено, когато прѣмитѣ му началници — патронитѣ и ортацитѣ му, вършеха, както се изтъкна вече, сжщата арогантность б. н.) Така напр. Александровъ издаде категорична заповедъ по цѣлата организационна територия, да не се признаватъ формално никакви разходи на организационни хора за вино и ракия. Щерю Влаховъ не само отказа да изпълнява тази заповедъ, ами напукъ пусна му края и разпискитѣ за спиртъ хвърчеха въ още по-голѣмо количество. Щерю и Георги Пенковъ заедно съ Алеко, Атанасовъ и братя Елшански (за които по-долу ще стане дума) не изпущаха случай да подбиятъ авторитета на Т. Александровъ".

Това, което по-горе казахме частно за Алеко, важи и за цѣлия тоя съюзъ отъ престжпници. Той имаше нужда отъ единъ благовиденъ „идеенъ" етикетъ, съ който да замаскира предателската си помисъль. Комуниститѣ съ удоволствие имъ пристанаха съ своята фирма — фирмата на съветизма. И ето, полковникъ Атанасовъ, който разбираше отъ комунизъмъ толкова, колкото Алеко отъ революция, се „ориентира на „лѣво" и на 4 Августъ, значи 2 дни следъ декларацията на Ц. К. на В. М. Р. О. противъ познатата виенска мистификация съ манифеста, и единъ месецъ преди убийството на Т. Ал., предъ едно събрание отъ организационни ржководители заявява велемждро: „Ако интереситѣ на организацията го изискватъ („Декларацията" бѣше вече опредѣлила дали го изискватъ или не) ние ще тръгнемъ и съ комуниститѣ."

Това разказва А. М., който е присжтствувалъ на тая сбирка. А. Стою Хаджиевъ го потвърдява: „Отъ Мет. Алексиевъ узнахъ на гара Симитлий, че Атанасовъ е обявилъ предъ Щерю и други, че вече В. М. Р. О. ще върви съ съветитѣ." (Вж. факсилиме № 2).

За потицитѣ на това внезапно и загадъчно лѣвичарство ето що казва комунистическия първенецъ М. Алексиевъ: „Г. Атанасовъ бѣше по природа и по възпитание фашистъ и ориентацията му въ лѣво въ никой случай не можеше да бѫде резултатъ на идейни схващания. Амбицията му да се нареди въ Ц. К. на В. М. Р. О. го тикна на лѣво“ (вж. факс. № 3).

Другия му другаръ и сѫдѣйникъ Георги Пенковъ ето какъ го характеризира, разказвайки за една срѣща: „на другия день (говори се за миналата зима) Атанасовъ бѣ свикалъ едно събрание на младежи и по-възрастни, съ цѣль да проагитира, че всички ония младежи способни за работа, които се използуватъ отъ комунисти и анархисти, да влѣзатъ въ редоветѣ на В. М. Р. О. На това събрание присѫтствуваха младежи и възрастни, обаче той бѣше много нетактиченъ въ речьта си, та като изтърси една глупость квадратна: всички анархисти, комунисти и радослависти трѣбва да образуватъ една фашистска организация контра на всички интернационални стремления — голѣма часть отъ младежитѣ си отидоха като се споглеждаха подигравателно.“

Що се отнася пъкъ до сѫщината на „лѣвичарството“ му, нека го оставимъ самъ да си я характеризира: „Македонскитѣ вестници, пише той въ своитѣ саморѫчни бележки (казахме по-горе, че графоманията му беше единъ отъ основнитѣ пороци), държани следъ убийството на Т. Ал., трѣбва да пишатъ въ духа на „новата ориентировка“ — да се изтъкватъ гръцкитѣ и сръбски жестокости, но съ уговорка, че при все това би могло да се работи съвмѣстно съ сърбитѣ срѣщу общия врагъ — узурпаторътъ на необходимия за македонското население бѣломорски брѣгъ“!!!...

Ето върху каква нравствена и умствена почва Москва пусна своето интригантско семе, отъ което се роди чудовищното злодѣяние отъ 31 Августъ т. г.

Сдѣйници и сдружници

Както се споменава по-горе, една отъ грижитѣ на Алеко е била да си създаде таифа отъ сдружници съ следнитѣ цели: да улесни и засили приходитѣ си, да замаскира чрезъ ортацитѣ по-лесно престжпленията си и най-после да си има вѣрни хора, които биха му служили евентуално за лична охрана. Разбира се, не му е било много трудно да намѣри такива въ лицето на нѣколцина гешефтари и разбойници, и чрезъ общи кражби и гешефти да ги ангажира на животъ и смърть.

За уредникъ на финансиитѣ си Алеко е назначилъ извѣстниятъ въ цѣлия край В. П. Стояновъ, който отъ обикновенъ сергиджия въ Петричъ съ 30—40,000 лв. капиталъ въ продължение само на една година е сталъ милионеръ. За да улесни сдѣлкитѣ му, въ които Алеко участвува съ половинъ печалби, назначава го за окржженъ организационенъ касиеръ. И по тоя начинъ му дава възможность да търгува съ организационни пари. Съ единъ отвратителенъ цинизъмъ В. П. Стояновъ самъ признава, че е мжчно наистина за една година човѣкъ да увеличи капитала си отъ 40,000 лв. на 1,800,000; че влагалъ въ търговията си организационни пари и че е готовъ сега да обезщети организацията съ 50,000 лв. Търгувалъ е, разбира се, съ тютюни и приходитѣ дѣлѣлъ съ Алеко паша. Ето що разказва близкиятъ му колега Хр. Медникаровъ: „Вас. п. Стояновъ намѣрихъ презъ 1914/1915 година въ бѣдно състояние и чиновникъ. Следъ демобилизацията съ нѣколко топа хастаръ, басми и др. стана амбулантенъ манифактурджия, но следъ възстановяването на Организацията отвори магазинъ препълненъ съ стоки и въ разстояние на 2—3 години стана големъ богаташъ. Въ гражданството е засѣднала мисъльта, че В. П. Стояновъ е вече милионеръ. Като най-близкия човѣкъ на Алеко, той бѣше се настанилъ комисионеръ на фирмата Никотея за закупване на тютюни. Въведе практиката да взима тютюни на довѣрие, като оценката си извърши отпосле, съ което се подбиваха ценитѣ на останалитѣ тютюни, защото складоветѣ, набавили веднажъ партиди, спираха покупкитѣ, за да заставятъ населението да ги даде на подолни цени. В. П. Стояновъ ангажираше тютюни на цени каквито се опредѣлятъ за други тютюни закупени презъ сѫщото време, но не ги вдигаше и въ последствие или ги оставяше или ги взимаше на половинъ цена". (И кой смѣе да протестира!)

Други по-крупни ортаци въ гешефтитѣ на Алеко и близки приятели негови и на Г. Атанасовъ сѫ двамата типични дърмоеди отъ Мелнишко: Гоце Манолевъ и П. Говедаровъ. Алеко е снабдилъ и двамата съ широки пълномощия за участие при ликвидирането на старитѣ турски имоти. И разбира се, не е трудно да се досѣти човѣкъ какъ сѫ участвували въ качеството на организац. рѫководители, какви проценти зимали и кѫдѣ ги депозирали. Защото книжа за подобни „хвърчащи приходи" не сѫ и държали. П. Говедаровъ, въ качеството на пълномощникъ на Алеко, следователно силенъ на деня, налагалъ произволно и патриотически данъкъ и глоби, и всѣкога съ предупреждение до нещастнитѣ жертви (като напр. Коста Караяневъ) никому нищо да не обаждатъ, иначе „килватъ имъ главата".

Гоце Манолевъ пъкъ безъ срамъ си признава, че е ималъ свои само 400,000 лв., които не му стигали за по едра търговия. Алеко му далъ още 1,400,000 лв., та съ общата сума 1,800,000 лв. можалъ вече да върши по-крупна търговия. И ето какъ хитро е водилъ „крупната си търговия". Поставилъ е тайно едно лице именувано Тасето (Ат. Стояновъ) да закупва тютюни за негова смѣтка, но никому да не обажда това. Идва Тасе въ с. Г. Сушица за покупка на тютюни. Първъ се изтѫпва предъ него Гоце Манолевъ и му продава тютюна си за 20—35 лв. Селенитѣ изтръпватъ отъ тая низка цена (миналата година сѫ продали тютюна си за 100—120 лв.), но нѣма що, така ще да е годината, щомъ като самъ организационния рѫководитель Г. Манолевъ продавалъ своя тютюнъ толкова евтино. Продаватъ си и тѣ нещастниците труда на безценица и съвсемъ не подозиратъ мръсната игра. Сжщото се повтаря въ второ, трето село, изъ цѣлия районъ, който Алеко Василевъ е повѣрилъ на приятеля си Г. Манолевъ.

Третата подобна особа е Хр. Медникаровъ назначенъ пакъ направо отъ Алеко за Петрички окрѫженъ рѫководитель. Отъ голтакъ той е успѣлъ съ мощната подкрѣпа на Алеко да купи въ Петричъ дюкяни за всичкитѣ си братя и една кѫща съ 6 стаи за себе си. Алеко му е далъ за разработване 500,000 лв. организационни пари.

Къмъ тая тайфа отъ приятели-съдружници трѣбва да отнесемъ и още тримата „революционери", най-близки и лично преданни на Алеко: Ангелъ Коларовъ, Динчо Вретенаровъ и Щерю Влаховъ.

Покрай другитѣ си „революционни действия" първия се е загрижилъ и за периметри. На 14. VIII. 1924 г. той пише на Алеко писмо, въ което му съобщава, че е далъ за оформяване собственость на периметъръ отъ сребърна мина 15,000 лв., не му достигали за данъцитѣ още 3000 и моли Алеко да му ги даде. Последниятъ, разбира се, не му прекърша молбата, веднага му ги дава (вж. факсимиле № 4).

Вторитѣ двама пъкъ, кой знае отъ какъвъ занаятъ, успѣли да спестятъ нѣкоя парà, та си купили една обща нива до самия градъ Петричъ отъ 12 декара, и освѣнъ това Щерю си купилъ и дюкяни въ града, а братътъ на Динчо, съ негово „съдѣйствие" си осигурилъ две кѫщи пакъ въ града.

Това сѫ въ бѣгли черти главнитѣ фигури отъ бандата на Алеко, съ които той е смѣталъ да реализира „единния фронтъ" и грандиозния планъ за ориентиране на организацията въ лѣво. Както подолу ще видимъ, тѣ сѫ и „мощнитѣ" пипала, чрезъ които Алеко искаше да потули престѫпленията си, Г. Атанасовъ да задоволи амбицията си, а третия интернационалъ да превземе В. М. Р. О.

Заговорътъ.

Преди да преминемъ къмъ страничната подготовка на заговора противъ Т. Александровъ ще предадемъ тукъ самото му изпълнение така както сѫ го разказали на 14 и 15 септември живитѣ свидетели на убийството, двамата куриери Динчо Сугарски и Динчо Балкански — единиятъ въ кѫщата на Гоце Манолевъ, другия у П. Говедаровъ.

„На 30. VIII т. г. разказва Динчо Мицевъ Сугарски предъ Гоце Манолевъ, П. Говедаровъ, Гогата Полски и Никола Хаджиевъ въ кѫщата на П. Говедаровъ, Алеко ми заповѣда отъ с. Г. Сушица да отида отъ Мелникъ въ с. Деремислимъ, за да причакамъ като куриеръ едно лице, което ще пристигне и да го заведа въ с. Лопово. Въ Дере-Мислимъ дойдоха да чакатъ сѫщото лице и Щерю Влаховъ и Динчо Врѣтенаровъ Късно вечерьта пристигнаха три лица и веднага съ добитъци заминахме всички за с. Горно Сушица, дето въ кѫщата на Гоце Манолевъ при насъ дойде Динчо Марковъ Балкански отъ с. Г. Сушица. Тукъ Шерю и Динчо Вретенаровъ извикаха менъ и Динчо Балкански вънъ отъ кѫщата и подъ клетва ни казаха, че дошлитѣ лица сѫ Тод. Александровъ и Ал. Портогеровъ, описаха ни ги, кой е Тодоръ и кой генерала и ни казаха, че изъ пѫтя ще убиятъ Т. Александровъ. Азъ и Балкански се слисахме, обаче тѣ ни казаха, че убийството на Тодора ще стане по рѣшение и по заповедь на Алеко. Тогава се съгласихме да веземемъ ние участие въ убийството. Къмъ 11 ч. пр. пл. тръгнахме отъ с. Г. Сушица. Т. Александровъ, Г-лъ Протогеровъ, четникътъ на Т. А. — Панзо, Щерю Влаховъ, Д. Вретенаровъ, Д. Балкански и азъ за с. Лопово съ коньe. Надъ Г. Сушица срѣщахме да се връщатъ добитъцитѣ, които миналия день закарали делегатитѣ на конгреса. По настояване на Щерю и Вретенаровъ ние взехме горния пѫть, макаръ и по стръменъ. По пѫтя всички бѣха весели; Т. А. разговаряше съ генерала и съ другитѣ. По едно време по една прѣка пѫтека ни настигна едно момче, изпратено отъ с. Сушица, за да вземе обратно нашитѣ коне отъ с. Лопово, следъ като ние пристигнемъ тамъ. Забелѣзахъ, че Щерю се поспре, спре и момчето и незабелѣзано отъ Александровъ и Протогеровъ повърна го назадъ. На едно малко изворче седнахме да обѣдваме. Тукъ Щерю каза на Т. Александрова, че азъ сѫмъ старъ, добъръ работникъ на организацията и Александровъ ме похвали, насърдчи ме и за напредъ да работя добре и каза, че организацията ще напредва и което куче я е захапало сѐ е побѣснявало. Последното Тодоръ каза по поводъ на моитѣ оплаквания, че земледѣлцитѣ ме много гонѣха. Презъ всичкото време на обѣда, азъ седѣхъ до Т. Ал., който бѣ любезенъ съ всички, и на менѣ на нѣколко пѫти подаде отъ яденето си. Като се нахранихме на тръгване Т. Ал. даде пушката си на четника Панзо, обаче Щерю му каза да я даде на менъ, за да не носи Панзо две, и азъ я взехъ. Като стигнахме до Сугарската река Т. Ал. каза: „ние се нахранихме, но конетѣ нѣматъ уста да кажатъ, че сѫ гладни, а ние трѣбва да се сещаме за тѣхъ и да ги оставимъ да попасатъ“ Алекс. и Протогеровъ седнаха единъ до другъ разговаряйки се, и после полегнаха да си починатъ. Панзо сѫщо се настани малко на страна и метна върху себе си пелерината. Азъ заведохъ конетѣ на страни, а Динчо Балкански се дръпна на друга страна. Щерю и Вретенаровъ останаха прави задъ Алекс. и Протог. наблизу. Почти веднага следъ като се спрѣха задъ Александрова, тѣ стрѣляха съ пушкитѣ си върху него. Въ сѫщия моментъ Тодоровия четникъ Панзо скочи и заграби пушката си, но Динчо Балкански (другия куриеръ) го изпревари и го застрѣля. Генералътъ изненаданъ и изтощенъ отъ пѫтя припадна и ние се затичахме да го напръскаме съ вода. Щерю и Д. Вретенаровъ ни заповѣдаха да приберемъ труповетѣ и ги покриемъ съ шума, което и сторихме. Като се посъвзе генерала, тръгнахме за с. Лопово, придържайки го да не падне. На смръкване стигнахме при Лоповскитѣ колиби, посрещнати отъ Алеко.“ (Този разказъ взимаме отъ показанията на Г. Монолевъ. Сѫщия разказъ е билъ повторенъ на Г. Манолевъ и П. Говедаровъ отъ другия куриеръ Д. Балкански, който е призналъ че лично е убилъ четника Панзо. Той се потвърди дословно, съ изключение на признанието, че Д. Балкански е застрѣлялъ Панзо, и отъ самитѣ двама куриери предъ сѫда на организацията. Последнитѣ веднага следъ показанията на Ал. Василевъ и Г. Атанасовъ сѫ поели гората. Следъ дълги и мѫчителни скитания и криения предали сѫ се едва презъ м. ноември въ рѫцетѣ на организацията. Защо слушателитѣ на тѣхния разказъ не сѫ взели мѣрки за тѣхното задържане, ще стане ясно по-долу).

Самиятъ планъ за убийството на Т. Ал. е устроенъ въ дъскорѣзната фабрика на Георги Пенковъ въ присѫтствието на Ал. Василевъ, Г. Атанатовъ, Г. Пенковъ. Щ. Влаховъ, и Д. Вретенаровъ. „Убиването на Т. Ал. казва комунистическия водитель М. Алексиевъ е уговорено въ дъскорѣзната фабрика на Георги Пенковъ при връщането на Г. Атанасовъ и Алеко Василевъ отъ Банско, (дето по показанията на сѫщия е станала последната и решителна срѣща съ комунист. представители за уговаряне планъ за общи дѣйствия — вж. по-долу), дето сѫ присѫтствували и Д. Вретенаровъ и Щ. Влаховъ, Решението е взето на 28 или 29 Августъ презъ нощьта“ (вж. флансимиле № 3).

Стаю Хаджиевъ потвърдява и добавя: „Вѣрно е, че на връщане отъ Добриница (Разлога) Алеко и Атанасовъ отишли въ Пенковия чаркъ. Това зная отъ Ковачевъ (комунистически водитель въ Разлога, единъ отъ участницитѣ въ заговора б. н.), който ги е изпратилъ. Убийцитѣ Щерю и Динчо бѣха сѫщо съ тѣхъ. Това бѣ къмъ края на м. Августъ" (вж. факсимиле № 2). Прочее, отъ деня, въ който е устроено въ окончателния си видъ изпълнението на убийството, до часа на заминаването си за мѣстото на конгреса Алеко и Атанасовъ сѫ нераздѣлни отъ двамата екзекутори. Единъ отъ делегатитѣ на конгреса пише: „На пѫтуване за конгреса на 30 VIII въ с. Г. Сушица, въ кѫщата на Г. Манолевъ заварихме Ал. Василевъ, Г. Атанасовъ, Щерю и Вретенаровъ". А Г. Манолевъ добавя: „Преди заминаването си за конгреса Алеко заповѣда на Щерю и Динчо да отидатъ въ Деремислимъ да посрѣщнатъ и доведатъ „стареца". (На никого отъ конгресиститѣ Алеко не е обадилъ, че на конгреса е поканенъ и ще дойде и Т. Ал. Всички сѫ знаели, че ще присѫтствува само Протогеровъ отъ Ц. К. Това е било потрѣбно за запазване тайната на заговора.)

При обмисляне на плана за убийството имало е разногласия. Нѣкои отъ присѫтствуващитѣ на това злокобно събрание сѫ мислили, че убийството само на Т. Ал. едва ли ще разчисти пѫтя за обсебване на Ц. К. и на самата В. М. Р. О. и сѫ предлагали, за да нѣматъ покъсно опасни за главитѣ имъ разправии, едновременно съ Тодора да си разчистятъ смѣткитѣ и съ всичкитѣ му по-близки и по-вѣрни приятели.

Така селенина, Иванъ Диневъ— Капитана разказва, че на 17. IX., минавайки презъ село Препечено, чифлика на Г. Манолевъ, отзовалъ се е по единъ знакъ съ изсвирване въ кѫщата, дето се били скрили Щерю Влаховъ и Динчо Вретенаровъ: „Презъ всичкото време, разказва той, тѣ си шушукаха нѣщо по между си. По едно време Щерю въздъхна: „Ахъ бре Алеко, ахъ бре Алеко." Следъ като прочетоха вестника, който имъ донесе внукътъ на Г. Манолевъ, и разбраха за станалото въ Г. Джумая, Щерю пакъ въздъхна и каза: „Ахъ бре Алеко, защо не ме остави да убия и Протогерова!“ За да подхвана разговоръ и азъ се обадихъ: А бе вие не сте деца. Като сте имали такива намѣрения, защо не сте ги изтрепали всички. Щерю тогава заяви, че такъвъ именно е билъ първия планъ, но Алеко после го е измѣнилъ.“

Въ сѫщность, обаче, тоя планъ, както по-долу ще видимъ, не е билъ измѣненъ по сѫщество. Той си оставалъ въ сила, само че изпълнението му било уречено за единъ по-удобенъ моментъ, когато ще бѫдатъ на лице и въ здрава примка заедно съ Протогерова и други по-ценни нарочени жертви.

Не е мѫчно да си представи човѣкъ, какво е било напрежението на заговорницитѣ въ очакване на зловѣщитѣ изстрели. Гоце Манолевъ, който прѣзъ цѣлия день е билъ въ обществото на Алеко, разказва, че половинъ часъ преди пристигането на Протогерова въ Лопово, Алеко е липсалъ отъ колибата. Когато Протогеровъ, отмалѣлъ отъ страдание, се е отзовалъ всредъ конгресиститѣ съ страшната вѣсть за убийството, всички, съ изключение на малката предупредена тайфа на Алеко и Атанасовъ — Г. Пенковъ, Г. Ковачевъ, Гоце Манолевъ. П. Говедаровъ, Гога Полски — сѫ останали като вкаменени. Мнозина отъ тѣхъ обаче, по едно сигурно досѣщане, проникнали веднага отвѫдъ завѣсата и потърсили съ очи Алеко. На въпроса дѣ е Алеко, Г. Атанасовъ отговорилъ, че е много грозде ялъ презъ деня и сега ималъ грозна диярия, та сѐ изъ гората се навърталъ. А между туй, въ тоя моментъ Алеко се освѣдомявалъ върху станалото направо отъ убийцитѣ чрезъ едно писмо, което момчето на Щ. Влаховъ му е донело на уречено мѣсто и чийто текстъ изнасяме въ следващата часть на изложението. Всичкитѣ усилия на тайфата заговорници да замаскиратъ престѫплението си чрезъ охкания и вайкания, и чрезъ усърдни разпоредби за погребение на жертвитѣ, не сѫ могли да замаятъ вѣрнитѣ на Македония конгресисти. Сѣнката на Тодора е посочвала съ пръстъ убийцитѣ. Върху конгреса е залегнала една атмосфера на напрегната подозрителность, която клонѣла да се разрази въ страшна касапница. Разбира се, заговорницитѣ сж имали и това на умъ, та сж звели извѣстни мѣрки. На 31 Августъ Щ. Влаховъ пише на своя помощникъ войводв: „Насо, ако се окаже нѣкоя гюрюлтия, ти веднага да се явишъ тамъ (думата е за конгреса) макаръ и да не ти сж съобщили, и после: „Насо, ще внимавате, нѣма що да ти пиша повече, ти си знаешъ работата". (вж. факс. № 5).

Медникаровъ изнася: „Гогата Полски ми съобщи, че Щерю и Динчо до 6. IX. сж се навъртали около мѣстото на конгреса, съ цѣль да извършать и други убийства-"

Тѣзи мѣрки, разбира се, не биха помогнали въ нищо, тъй както не помогнаха Алековитѣ съзаклятници въ Г.-Джумая, ако презъ дълбоката скръбь на вѣрнитѣ на Македония хора не бѣше заговорило съзнанието за единъ по-върховенъ дългъ отъ дълга за отплата — дълга за самото дѣло на Македония.

Упоени до припадъкъ отъ своята кървава помисъль, убийцитѣ на Т. Ал. не сж могли съ своитѣ малки и тжпи глави да предвидятъ достатъчно начини и средства за прикриване следитѣ на злодѣянието. Веднага следъ убийството тѣ се чувствуватъ омотани въ безизходна паяжина и колкото повече се напрѣгатъ да се измъкнатъ толкова повече се заплитатъ. Така, за да замаскиратъ своето участие въ заговора, Алеко, Атанасовъ и другитѣ имъ съдѣйници се задължаватъ предъ конгресиститѣ да издадатъ едно окржжно, съ което убийцитѣ Щерю Влаховъ и Д. Вретенаровъ се обявяватъ за разбойници, и по силата на организационния уставъ всѣкой божий човѣкъ да има право да ги претрепа дето ги срѣщне. Това, обаче, ги поставя въ малко неудобно положение спрѣмо двамата другари убийци, които сж само изпълнители на тѣхната воля. И ето отзоваватъ се въ задънена улица. Налага имъ се да устроятъ така работата, че и вълкътъ да бжде ситъ и агнето да остане цѣло, т. е. задължението си предъ конгреса да изпълнятъ по такъвъ начинъ, че убийцитѣ да си останатъ живи и здрави и все така преданни къмъ дѣлото на известното вече съдружие. И решаватъ съ малкитѣ си глави: да бавятъ или смутолеватъ подъ разни предлози окржжното за обявяване на убийцитѣ за разбойници, а въ това време имъ внушаватъ да подадатъ заявление до Ц. К. (?) за да искатъ интервенцията на единъ конгресъ, устройване на анкета или организационенъ сждъ, предъ който тѣ ще изложатъ мотивитѣ на „акцията“ си (вж. заявлението написано по образецъ въ факсимиле № 6. Две нѣща правятъ впечатление въ това заявление; първо, че на 1.IX, вѣроятно веднага подиръ убийството, то е вече готово и изпратено на Алеко и второ че и по сжщина и тежесть на мотивитѣ и по формата си то е една просташка находка, предварително продиктувана). И едновременно съ това решаватъ да ангажиратъ тоя конгресъ, въ който тѣ следъ „акцията“ се надѣватъ, че ще иматъ болшинство, съ една смъртна присжда на Т. Александровъ и амнистия за ония, които сж я предварително изпълнили. Благодарение на навика си, обаче, да чете и изучава устави и правилници Г. Атанасовъ все е разбиралъ, че е мжчно да се иска сждъ и анкета за двама убийци, околийски войводи, които безъ сждъ, безъ нищо сж убили единъ членъ на Ц. К. Освенъ това, Г. Атанасовъ, който въ цѣлата тая работа е мислилъ все таки повече отъ Алеко Паша, е изтръпвалъ предъ мисъльта, че въ единъ такъвъ конгресъ ще трѣбва нѣкой да зине да държи обвинение срещу Т. А. и да защити „акцията“. Кой ли ще бжде тоя пехливанъ, като се знае, че едно такова обвинение и една такака защита съвсемъ ще разбули участницитѣ въ заговора. Всичко това го омотава въ една безпжтица. И ето, въ бележкитѣ си подиръ убийството подъ заглавие „грѣшки“ той пише: „грешка е „решението (помежду заговорницитѣ) да се ангажира конгреса — кой ще защищава акцията и какъ?“ „Кои издаватъ присждата и за какво?“ (вж. факсимиле № 7).

Разбира се, тѣ сж разчитали на подкрепата на нѣкои, които преди самото злодѣяние сж зяпали понѣкога въ устата имъ, когато сж ругаели Т. Александрова. Но сега следъ убийството, предъ което млъкнаха и критики и недоволства, за да отстжпятъ мѣсто само на една безмѣрна скръбь и на една тревога за бждащето на македонското дѣло безъ Тодора, Г. Атанасовъ се съмнява, че може да се намѣри нѣкой, който ще дръзне да обвинява противъ съвестьта си въ единъ конгресъ великия покойникъ, за да защити двама мръсни убийци. И подчертава въ белѣжкитѣ си подъ горното заглавие: „Какъ ще докладватъ противъ съвестьта си въ общия конгресъ Унгарски, Аспарухъ и др.? (вж. сжщото факсимиле). Подъ сжщата рубрика — „грѣшки“ — Г. Атанасовъ продължава: „Участието на трима войводи (Балкански бѣше сжщо войвода) говори всѣкиму, че не е безъ наше съгласие“.

„Пращане Щерю за посрещане чакъ до пункта на слизането“.

„Казването на Унгарски, че ще дойде, но нѣма да си отиде“.

„Говоренето на Д. Балкански (единия отъ куриеритѣ) за задигане вещитѣ и часовника на М. Х. (псевдонимнитѣ инициями на Т. Ал.)“.

„Навъртане Щерю близо и писмото му до Г. Сербезовъ“ (псевдонимъ на Г. Пенковъ). Касае се за едно писмо, чиито смисъль е: ние изпълнихме възложеното на насъ, сега гледайте и вие въ конгреса да сторите потребното — (вж. факсилиме № 8).

„Ангажирането ни да вървимъ срещу резолюцията на конгреса“—(обяснихме по-горе, че противъ резолюцията на конгреса за обявяване убиицитѣ за разбойници, вдъхновителитѣ имъ сж решили да ги запазятъ и защитятъ, ето защо окржжното, колкото за временно замазване очи, е написано отъ Медникарова по заповедь на Алеко чакъ на 7.IX, когато Алеко е билъ на сладъкъ разговоръ, както ще видимъ, съ самитѣ убийци, подписано е пакъ по заповедь на Алеко отъ К. М. на 9, когато по устава би трѣбвало лично той да го подпише, а никому не е изпратено до смъртьта на Алеко. Има ли нужда отъ обяснение? — Ето: Алеко е мислилъ, както по всичко личи, да амнистира героитѣ на „акцията“, само че следъ като изпълни втората часть на плана — разчистването на Тодоровитѣ приятели; следъ това едва ли ще смѣе нѣкой да настоява за наказанието на убийцитѣ).

„Налагане на времененъ Ц. К. изходящъ отъ тука“. — Следъ убийството на Т. Ал. двамата централни заговорници Алеко и Атанасовъ смѣтали да се обявятъ, разбира се при самочувствие че сж най-изпъкнали фигури въ В. М. Р. О., по домашному, въ „интимно събрание“, за Временен Централенъ Комитетъ. Това сж го рѣшили само помежду си, а щѣли да го обявятъ следъ второто разчистване. Цѣлия тоя лабиринтъ, въ който се е отзовалъ особено Г. Атанасовъ, получи най-внушителенъ и най-трогателенъ изразъ въ умопомрачението, въ което е изпадналъ той презъ последнитѣ си земни часове. Познатиятъ „храбрецъ“ отъ „Панахъ“ не е намѣрилъ въ себе си троха сърдце за да излезе на доблестна разправа презъ историческата нощь на наказанието. А на разсъмване, навѣрно следъ мжчителна нощь на съвестоугризение, залюлялъ се е като побърканъ на улицата, облеченъ въ обърната наопаки куртка и на поканата да извади револвера за самозащита, мънкалъ вънъ отъ себе си: „куражъ момчета, куражъ момчета“.

Въ всички действия на Алеко преди презъ и следъ убийството на Т. Ал. е видно едно особено разположение къмъ нѣкои отъ старитѣ сподвижници на Яне Сандански. Така, ортацитѣ му Гоце Маноловъ, Говедаровъ, Г. Пенковъ. Г. Ковачевъ двамата куриери и пр. сж сѐ стари санданисти. Не е случайно, че планътъ за убийството е изготвенъ въ чарка на Г. Пенковъ и че изпълнението му се започва отъ кжщата на Г. Манолевъ. Пъкъ и въ бележкитѣ си подъ заглавие „Вѣроятни групи“ следъ убийството на Т. Ал., Атанасовъ е подредилъ на една колона всички по-видни бивши санданисти на чело съ Алеко. Безъ това разположение и безъ постигнатото „разбиране“ по бждащето управление на В. М. Р. О. не би могло да се обясни обстоятелството, че Г. Пенковъ, преди убийството на Т. Ал. е съобщилъ на Алеко, че ще заведе „младежьта на гроба на стария (Сандански), за да й каже нѣкоя насърдчителна дума“. И защо не „насърдчителна“, нали новия „старъ“ е билъ вече подкопанъ и обреченъ на загинване, идѣлъ следователно день на сподвижницитѣ на стария „старъ“ съ Паница на чело! Сжщия Пенковъ разказва, че следъ като наистина обречения „старъ“ загина, на връщане отъ конгреса, когато на пжтя за районитѣ си, „приятелитѣ“ и, разбира се, „посветенитѣ“, сж се почувствували сами и интимно, дали изразъ на сподавяна до тогава радость: заливали се въ смѣхурии, а Г. Ковачевъ непрекжснато пѣлъ, очевидно песеньта на тържествуващата побѣда (Ковачевъ бѣше комуниствуващъ санданистъ, както по-долу ще се види).

Това е то, въ главни черти, устройството и външното изпълнение на заговора по показания на прѣки участници въ него и тѣхни съчувственици.

Разчистване.

За успѣха на крайната замисъль на заговорницитѣ и особено на тѣхнитѣ по-горни вдъхновители не е била достатъчна кръвьта на Т. Александрова. Тѣ всички сж разбирали твърде добре, че Т. Ал. бѣше най-крѣпкия най-могжщия, но не бѣше едничкия стълбъ, върху който се крепѣше сградата на В. М. Р. О. а имаше и други, които трѣбваше да се повалятъ, за да бжде побѣдата пълна и придобивката сигурна. Конгресътъ на серския революционен окржгъ бѣше удобенъ поводъ за премахване на Т. Ал., трѣбваше сега да се измисли друго нѣщо, за да се свърши съ още нѣколко опасни лица. Заговорницитѣ вървятъ съ късмета си. Случай имъ се удава много скоро.

Къмъ срѣдата на м. августъ Ц. К. на В. М. Р. О назначи организационенъ сждъ, който да се произнесе върху дѣлата на двамата първенци отъ Илинденската Организация — Г. Занковъ и Арсени Иовковъ. Опредѣлени бѣха две лица за следствена комисия и три за сждъ. И между тѣхъ тъкмо белѣзанитѣ вече жертви Алеко и Г. Атанасовъ, въпреки манифестираното вече разположение къмъ подсждимитѣ (това ще се поясни въ следващитѣ страници на това изложение) решиха да се възползуватъ отъ това решение на бившия Ц. К. въ качеството си на „Временен Ц. К., изходящъ от тука“ както Г. Атанасовъ го назовава въ белѣжкитѣ си да ликвидиратъ съ тоя въпросъ. И даватъ бързи нареждания да се призоватъ: следствената комисия, сждътъ и подсждимитѣ, като едновременно съ това уреждатъ плана за другата, по важната ликвидация. На 11.I явяватъ се въ Г. Джумая сѫдиитѣ безъ единъ. Последното обстоятелство, отсѫтствието на една, може би най-ценната, жертва, внася молко смущение въ душата на Алеко. Отъ време на време той праща свои хора да узнаятъ дошелъ ли е, и ако не е дошелъ, да се извика съ всички средства, защото „нѣмалъ време за губене“, трѣбвало да се захваща вече работа. Той обаче, петиятъ, сѐ не идвалъ и решили да захванатъ и да „свършатъ“ работата само съ тия, които сѫ дошли.

На следния день 12.IX въ часа 10 и 30 пр. пл. по повикване сѫдътъ се явява при „Вр. Ц. К. изходящъ отъ тука“. Въ коридора на кѫщата сѫ наредени отборъ юнаци войводи отъ тайфата на Алеко и Атанасова: Танчо, Коларовъ, Елшански и Тома Ружкинъ. До обѣдъ обикновени разговори за това онова и специално възмущение, че петиятъ сѐ още го нѣма. По-сериозна и по-важна работа се е вършила следъ пладне. Алеко, облегнатъ на хитроумната и лицемѣрна подрѫжка на едного отъ четирмата, си развързалъ езика въ обвинения срѣщу Т. Ал., заключението отъ които се налагало само по себе си: „следваше му се“. После минаватъ на голѣмия въпросъ за манифеста и понеже главната пречка за „новата ориентировка“ е премахната, а Протогеровъ самъ съ своето мнение не може да пречи, толково по-вече, че „силата е у тѣхъ“, рѣшаватъ при слабата, колкото за външенъ видъ, съпротива на четиримата, веднага да се намѣри лице, което да замине за Виена, за да продължи преговоритѣ съ болшевикитѣ, а друго лице или сѫщото да влезе въ връзки съ Д-ръ Атанасовъ, Сл. Ивановъ, а чрезъ тѣхъ и съ Стоянъ Мишевъ. Що се отнася до убийцитѣ Щерю и Динчо, Алеко е изказалъ мнение да се повикатъ и двамата въ единъ конгресъ, за да се „обяснятъ“. „Четирмата“ и съ това се съгласили, „защото изхождало вече отъ членъ на „Вр. Ц. Комитетъ“.

Въ това време нѣкои съобщилъ, че сѫ пристигнали и Илинденци. Алеко веднага попиталъ „дойде ли и Х.? (петата жертва) Х. обаче пакъ не е дошелъ и решили да захванатъ безъ него, щомъ като и илинденци сѫ вече на лице. Трѣбва да се знае, че подсѫдими трѣбваше да бѫдатъ само поменатитѣ по-горе двама, сега сѫ дошли вкупомъ всички членове на Рѫководното тѣло по изрично нареждане на Алеко и Атанасовъ. Очевидно тъкмѣло се е сѫдътъ да се обърне въ нѣкаква овация за илинденци. Къмъ 6 часа вечерьта, следъ като било съобщено за тѣхното пристигане, разговора минава върху сѫда. Г. Атанасовъ и Алеко заявяватъ, че Занковъ и Иовковъ сѫ невинни по начало, и следъ обилни похвали за редактора Иовковъ, който съ своя журналистически усетъ „е доловилъ, че В. М. Р. О. е на пѫть да се ориентира къмъ комуниститѣ и споредъ това нагодилъ новата програма на в. „*Илинденъ*", Атанасовъ е заявилъ, че не би трѣбвало даже да се съобщава на двамата първенци — Занковъ и Иовковъ — че е устроенъ сѫдъ, защото това щѣло да ги обиди. „Най-добре е, казалъ той, да се повикатъ тукъ, да имъ благодаримъ за стореното и да ги насърдчимъ за работа въ духа на досегашната."

Тъкмо да се раздѣлятъ за вечеря, пристигналъ запъхтѣнъ пратеникъ на Х (петиятъ), който съобщилъ, че последниятъ нѣма да дойде поради заболяване. На Алеко и Атанасовъ оставало да се задоволятъ за сега съ това, което е паднало на рѫка.

„Ликвидацията", обаче, е била оставена за презъ нощьта. Следъ вечеря се събиратъ пакъ по предложение на Алеко. Половинъ часъ следъ събирането „ликвидацията" се започва, само че тъкмо въ обратна посока. Четиримата, които въ продължение на цѣлия день понасяли съ героично самообладание гнусотата на въплотената престѫпность, подпомогнати отъ „случайния пратеникъ", съ една вихреность, която само високото съзнание за дългъ и себеотрицанието могатъ да дадатъ, смачкаха главата на стръвната хидра и зората на следния день освѣтли една заслужена разплата и една надсмогната беда.

Деньтъ 12 септемврий на 1924 год. не бива все таки да се брои като день на отмъщение за 31 августъ сжщата година. Защото колкото повече глави като Алековата и Атанасовата събирашъ срещу главата на Т. Ал., толкова повече се отдалечавашъ отъ равноценностьта. Кръвьта на Тодора и кръвьта на Алековци сж две несъизмѣрими ценности. 12 септември трѣбва въ сжщность да се смѣта като день, въ който пъкления заговоръ срещу В. М. Р. О., чието изпълнение започна на 31 Августъ, се провали може би само единъ моментъ преди своето кърваво тържество.

Че заговорницитѣ сж кроели да ликвидиратъ въ тоя день съ още нѣколцина приятели на Т. Ал., за да могатъ съ по-малко препятствия да минатъ къмъ следващитѣ точки отъ „общия планъ“ за действия, се вижда отъ следнитѣ данни.

Поменатиятъ вече ортакъ на Алеко, Хр. Медникаровъ заявява: „При тръгването си за Г. Джумая на 9.IX Алеко взе за охрана Ангелъ Коларовъ, Тома Ружкинъ. Нашко Елшански и Танчо (отборъ „революционери“ отъ Алекова проба б. н.). Отъ мѣркитѣ, които той взимаше при потеглюването си, бѣше явно, че крои да избие другаритѣ на Т. Ал., за да завладѣе В. М. Р. О.“ А единъ отъ самитѣ тия Алекови довѣреници, Н. Елшански, разказва:

„Въ четвъртъкъ, 11.IX, Алеко ме извика и ми каза: ще намѣришъ още двама другари съ револвери и съ по една бомба въ джоба ви, защото довечера ще дойдатъ гости. И утре петъкъ гоститѣ ще ги повикашъ при мене; ти съ двамата другари ще се навърташъ около мене и каквито заповѣди ви дамъ, тоза ще вършите“. (Вж. факсимиле № 9).

Въ потвърждение на горното единъ Горноджумайски гражданинъ добавя: „На 11.IX 5 30 ч. сл. пп. Нашко Елшански казалъ на Христо Корнишорчето да се въоржжи съ револверъ и две бомби и да чака предъ хот. Лондонъ, защото тази вечерь щѣло да става нѣщо важно“.

„На 10.IX, съобщава сжщия гражданинъ, Ал. Василевъ ми заповѣда да поржчамъ отъ негово име на четата на Щ. Влаховъ да се прибере и да запитамъ кога ще тръгватъ „петимата“. Отъ всичко това сега ми става ясно, че тѣ сж тъкмѣли да премахнатъ всички най-близки другари на Т. Ал. и после да турятъ въ дѣйствие целия си планъ заедно съ комуниститѣ. За това сждя и отъ следното:

1. силната охрана, дотогава никога непрактикувана.

2. Даденитѣ отъ Алеко нареждания до Елшански.

3. Идването на войводата Коларовъ и Георги Гевгелийчето.

3. Думитѣ на Занковъ предъ единъ довѣренъ човѣкъ въ с. Муси-бей, че наскоро въ Джумая щѣло да стане втори 9-и Юний.

5. Думитѣ на Щ. Влаховъ предъ Ив. Д. Капитано следъ убийството на Алеко: „Ахъ Алеко, Алеко, нали ти казахъ да избиемъ до единъ тези псета!“ (вж. стр. 30).

Г. Фильовъ разправя: „На 12.IX 8 ч. вечерьта (ликвидацията трѣбвало да започне следъ 9 часа) Н. Елшански съ старъ нагантъ въ ржката ми заповѣда да занеса гроздето у дома си и веднага да отида при него тичешкомъ“.

„На 12.IX разказва Ал. Кофторджиевъ отидохъ при Алеко. На коридора стояха Танчо и Тома Ружкинъ. На излизане Н. Елшански съ голъ револверъ въ ржката ми каза: „вечеряй по́-скоро и веднага ела тука“.

Сжщото нѣщо Елшански е заповѣдалъ и на Хр. Зиновъ съ прибавка „имаме важна работа“ и съ закана да мълчи, иначе ще бжде убитъ. (вж. факс. № 10).

Ал. Падежки, гостилничарь въ Г. Джумая, разказва: „На 12.IX вечерьта дойдоха въ ресторанта ми лицата Анг. Коларовъ, Жоржето отъ Гевгели (Георги Гевгелийчето), Димитрото и единъ турчинъ. Даде се изстрѣлъ, Коларовъ каза спокойно: „нѣма нищо сѣдайте и яжте“. Той презъ всичкото време каточели бѣ въ очакване и изстрѣлитѣ не го смутиха, а изглеждаше, че той очаква подобно нѣщо. Следъ първитѣ изстрѣли той казалъ: „да е благополучно“. Нещастникътъ, очевидно помислилъ, че това сѫ първитѣ изстрѣли на Алеко и очистването започва и за това е далъ благословията си. После е разбралъ самата истина и се е стремглаво притекълъ къмъ мѣстопроизшествието, за да послѣдва малко по-късно пѫтя на вдъхновителя, приятеля и ортака си Алеко.

Тоя пѫть очевидно самата сѫдба се бѣ отвърнала отъ Алековщината и не само не й даде да празднува своето кърваво тържество, а като че прострѣ покровителствено крило върху ония, които влѣзоха въ примката на заговорницитѣ при пълно съзнание, че нѣма да излѣзатъ живи — тѣ знаеха добре, че следъ като се справятъ съ главата на злото, ще дойде неизбѣжно и тѣхния редъ, но какво значеше живота имъ щомъ като той се дава за спасението на светото дѣло? Но, като че по Божия воля, стана чудо: веднага следъ като се струполи грамадата на Алеко, нѣкакъвъ леденъ дъхъ смрази сърдцата на цѣлата му злодейска банда. Въоржженитѣ „съ револверъ и съ по една бомба“ (както Алеко бѣ заповѣдалъ) злодѣи стрѣляха и хвърляха бомбитѣ си на пусто и търсѣха въ полуда сѣкашъ са́мо едно: пѫть за главитѣ си. А презъ цѣлия тоя пукотъ отъ бомби и куршуми петимата изпълнители на върховното решение на В. М. Р. О. и на волята на самата Македония останаха невредими.

Подиръ убийството.

Какви точно придобивки сж преследвали заговорниците и тѣхните вдъхновители съ убийството на Александровъ и приятелитѣ му, и по какви пжтища смѣтали да ги постигнатъ, ще се види по-долу. Нека тукъ да отбележимъ само пжтьомъ, че единиятъ отъ стълбоветѣ на заговора, Г. Атанасовъ, веднага следъ убийството се е сѣпналъ и съ едно смутено око е прозрѣлъ последици, за които по-рано е билъ съвършено слѣпъ. Впадналъ въ ноктитѣ на една жажда за користь и властъ, презъ трупа на Тодора той е виждалъ до момента на убийството му, само едно: разчистенъ пжть за високи постове, развързани ржце за всички кражби и произволи. Съ своята малка глава, заоблачена отъ една дива амбиция, той не е можалъ да прецени стойностьта на жертвата си. Г. Атанасовъ си представлявалъ Тодора като единъ голѣмъ и самотенъ стълбъ, въ който болезнено се блъска и се чупи неговата амбиция и едно желание го бѣ завладѣло до умопомрачение: да повали тоя стълбъ. А че и следъ като бжде поваленъ той може пакъ да заприщи пжтя му, защото притежава магическото свойство да се разраства веднага въ много по-малки стълбове, кжсогледиятъ заговорникъ прозрѣ едва когато престжпното му желание бѣ удовлетворено. И ето, въ бележкитѣ си, писани следъ злодѣянието подъ заглавие „лоши страни" (разбирай отъ убийството) Атанасовъ пише:

„Претекстъ за междуособно самоизтребление или пазене и мнителность";

„Вѣроятность да се откажатъ отъ работа и други отъ Скопско, Битолско и пр.:

„Деморализация на войводитѣ съ безнаказано (нали сж помежду си решили да не наказватъ убийцитѣ“) посѣгателство върху началници и то безъ присжда;

„Обременяване касата съ множество издръжки на семействата и на хора, натоварени да следятъ дѣйствията на приятелитѣ на М. Х. (псевдон. на Т. А.). (вж. факс. № 7).

Всичко това обаче е по-скоро едно вглеждане въ въпроситѣ, които тепърва, следъ смъртьта на Т. Ал. имало да се разрѣшаватъ, за да се доизкара дѣлото на обсебване на В. М. Р. О. до край, отколкото проблѣскъ на опомване. Съзнанието за „лошитѣ страни“ не свързва ржцетѣ на „героитѣ“. Още пръстьта на Т. Ал. не засъхнала, Г. Атанасовъ вижда вече и достатъчно добри страни отъ убийството. Въ сжщитѣ белѣжки подъ заглавие „Добри страни“ той пише:

„Вѣроятность да се привлекатъ нови работници отъ старитѣ.“ Не е мжчно да се разбере за кои нови отъ старитѣ става дума тука. Това сж най-напредъ Стоянъ Мишевъ, Григоръ Циклевъ, Пандурски, които следъ като бѣха осждени отъ В. М. Р. О. на смъртъ за обири, насилия, обезчестяване и пр. въ вжтрешностьта на Македония, постжпиха на служба при Пашичъ и днесъ цѣла Македония е писнала отъ свирепитѣ имъ потери. Подъ „нови отъ старитѣ“ Г. Атанасовъ разбира преди всичко тѣхъ. (Предъ „петимата“ въ Г. Джумая Алеко е заявилъ съвсемъ открито, че е изпратилъ вече хора да преговарятъ съ Пандурски.) После знаменитиятъ полковникъ ще да е ималъ на умъ и Д-ръ Атанасовъ и Славе Ивановъ отъ Виена, върху които тежи сжщата присжда на В. М. Р. О. Тия двама личатъ и въ една отъ „групитѣ“ въ белѣжкитѣ на Атанасова. Знайно е, че болшевикитѣ въ Виена искаха да бждатъ третирани тия „нови отъ старитѣ“ като страна равна съ В. М. Р. О., за да ги използували и като посредници съ бандитѣ на

Стоянъ Мишева, съ когото тѣ били въ връзки и надъ когото имали силно влияние (за това ще стане дума по-долу). Другъ „новъ отъ старитѣ“ ще да е и Паница, който по време на събитията е вече надничалъ отъ гръцката граница, и споредъ показания, които изнасяме по-долу, се е тъкмѣлъ да мине отсамъ на бълг. земя, за да подпомогне подетата борба. Това сж „новитѣ отъ старитѣ“, за които пише Атанасовъ въ белѣжкитѣ си. Защото нито единъ другъ новъ или старъ отъ старитѣ революционни работници, който е изявявалъ желание за безкористна и преданна служба за свободата на Македония, не е билъ отхвърлянъ отъ Т. Александрова. Горното впрочемъ се изяснява съвсемъ недвумислено въ единъ следващъ пунктъ въ сжщитѣ белѣжки на Атанасова и подъ сжщото заглавие — „Добри страни“: „Вѣроятность да се ликвидира съ ренегатитѣ.“

Но да продължимъ съ „добритѣ страни“:

„Край на раздвоението съ Илинденци“.

За какъвъ край е мислилъ Г. Атанасовъ, вижда се отъ предложенията на Алеко предъ „сжда“ въ Г.-Джумая на 12.IX. То ще се обясни впрочемъ по-добре въ специалнитѣ страници за Илинденци. Т. Александровъ сжщо така искаше вече настойчиво единъ „край“ — само че не съ „благодарность за стореното и съ насърдчение за работа въ духа на досегашната“, както Алеко е предложилъ, а чрезъ изхвърляне отъ илинденденската организация на двамата „мошеници“ — Занковъ и Иовковъ. Понятно е значи, защо смъртьта на Тодора има въ това отношение една „добра страна“.

Слѣдва най-важната „добра страна“:

4. Начало на нова ориентировка на външната политика на Организацията.

Най-важна е тая „добра страна“ не защото открива нови цѣли и нови методи за В. М. Р. О. Това има, както ще видимъ, значение въ преценката на по-далечнитѣ и несъмнѣно по-хитритѣ вдъхновители на заговора. За голѣми политически „ориентировки“, както посочихме вече по-горе, Атанасовъ нѣмаше нито умъ нито критерии. За него и за Алеко „новата ориентировка“ е имала стойность на външенъ етикетъ или на една маска за извършенитѣ вече престѫпления и за ония, които тепърва имало да вършатъ. Иначе и Г. Атанасовъ едва ли би я смѣтналъ като „добра страна“ отъ убийството на Т. Ал.

Единъ важенъ въпросъ, който се е налагалъ на вниманието на заговорницитѣ веднага подиръ убийството на Т. Ал., е билъ въпроса за уреждане положението на двамата физически убийци. Казахме вече че, колкото за да замаскиратъ участието си въ заговора, Алеко и Атанасовъ сѫ се съгласили още въ конгреса да се издаде окрѫжно, съ което да се обяватъ убийцитѣ за разбойници. Интимното имъ решение обаче е било да се запазятъ живи и здрави, за да иматъ възможность по-късно, когато приятелитѣ и покровителитѣ имъ ще стиснатъ здраво въ рѫцетѣ си юздитѣ на В. М. Р. О., да се оправдаятъ. За това съгласили сѫ се най-напредъ да не се бърза съ обѣщаното окрѫжно.

Споменатиятъ вече нѣколко пѫти сподвижникъ на Алеко, Хр. Медникаровъ, който веднага следъ като се е завърналъ отъ конгреса повѣрително е съобщилъ на другия и по-голѣмъ Алековъ ортакъ В. П. Стояновъ за убийството на Т. Ал. съ една добавка „много добре, отлично стана“ и който следъ убийството на Алеко устроилъ му тържествена панихида, на която само той държалъ речь, съобщава: „Алеко ми каза да приготвя окрѫжно за убиицитѣ на 7.IX, понеже билъ обѣщалъ предъ другаритѣ на Т. Ал., но съ насмѣшка добави, че тѣ били вече въ Гърция (а презъ цѣлия тоя и следния день той е билъ подъ единъ покривъ съ тѣхъ б. н.). И ми заповѣда да поставя на окрѫжното дата 1.IX. То се приготви на 9.IX и го подписа по заповѣдь на Алеко К. М. (Знайно е, че Алеко не е искалъ да го подпише лично, за да не попадне въ неудобство спроти собственитѣ си орѫдия убиицитѣ, и за да отнеме на окрѫжното характера на строга разпоредба).

А другиятъ, познатъ вече на читателитѣ ортакъ на Алеко, Г. Манолевъ, добавя сѣкашъ къмъ горното: „Знаехме, че Щерю и Динчо сж наблизо и не разпоредихме да се търсятъ, защото Алеко не ни каза — окржжното за гонидбата имъ се получи много късно, на 18.IX, а носѣше дата 1.IX Въ сжщность то идваше отъ Петричъ 18 дни подиръ убийството на Тодора (и петь дена следъ наказанието на Алеко и Атанасова б. н.). Отъ това за насъ стана ясно, че убийството е дѣло на Алеко.“ Между това Гоце Манолевъ и П. Говедаровъ сж въ постоянни писмени сношения съ убийцитѣ до деня на убийството имъ. Така, Дим. Вретенаровъ (братъ на убиецътъ Динчо) съобщава: „Щерю и Динчо дойдоха въ Петричъ на 6.IX презъ нощьта. Недѣля срещу 7.IX Алеко прави срѣща съ тѣхъ. Разговаряха около единъ часъ. Презъ тия дни се изпрати едно бързо писмо до П. Говедаровъ въ Мелникъ. (вж. факсил. самото писмо) Куриерътъ Дим. Киряковъ е занелъ това писмо и на следния день е донесълъ отговоръ до Динчо и Щерю, който имъ билъ предаденъ отъ Ст. Кипърлиевъ.“

Когато на Манолевъ става известно, че цѣлата тая кореспонденция е въ ржцетѣ на организационния сждъ, той съ една византийска подлость признава, че би трѣбвало самъ да съобщи за връзкитѣ си съ убийцитѣ и стоварва отговорностьта само на приятеля си: „Значи П. Говедаровъ, ако е искалъ, можелъ е да улови убийцитѣ на Т. А.“ Съ сжщата дебела лукавщина, следъ лицемѣрни възмущения отъ убийството на Т. Ал., Манолевъ обяснява защо не сж взели мѣрки и противъ двамата куриери Сугарски и Балкански, които, както се вече знае, сж разказали на 14 и 15 — IX за убийството на Т. Ал. предъ собствената му особа: „Не взехме мѣрки за арестуването на тия куриери, за да не вдигаме шумъ и да избѣгатъ Динчо и Щерю.“ Ясно е, прочее като день, че цѣлата тайфа около Алеко и Атанасова, която е била посветена въ заговора и въ онова, което предстоело да се върши, правила е потрѣбното за запазване на убийцитѣ. Ето, Ст. Андоновъ, куриеръ, разказва: „Дадоха ми писмо отъ Щерю и Динчо за Медникаровъ. Азъ му го занесохъ, а отговорътъ бѣше: „Ще имъ кажешъ нѣма да бждатъ тѣ въ тая сбирка (въ Г. Сушица, дѣто щѣли да разискватъ върху създаденото положение и да обявятъ новъ комитетъ, както веднага по-долу ще се види) и още че тѣ ще бждатъ отстранени, но ще се уреди тѣхното положение" (очевидно въ духа на познатото интимно решение). А Атанасъ Джолевъ, помощникъ войвода на Щерю Влаховъ, изнася: „Танчо (единъ бабаитъ отъ охраната на Алеко въ Джумая) ми каза за Щерю и Динчо: „нека бждатъ кале, на всичко ще му се намѣри край". Самитѣ убийци впрочемъ сж чувствали доста добре цѣлото това покровителство отъ страна на „приятелитѣ". Веднага следъ убийството, на 2. IX тѣ пишатъ на Георги Пенковъ (псевдонимъ Сербезовъ) още на самия конгресъ (вж. бележкитѣ на Атанасовъ): „пиши ни какъ стои положението и кой какъвъ езикъ държи въ конгреса и недѣй се бойте, всичко чудо за три дни" (вж. факсимиле № 8). Очевидно не е станало нужда Г. Пенковъ да имъ отговори, защото конгреса, въпреки покрусата си, не е далъ поводъ за нови „мѣрки" отъ страна на Динчо и Щерю, които, както се знае, „се навъртали около мѣстото на конгреса."·

Къмъ 7.IX Динчо пише писмо на П. Говедаровъ, и му съобщава, че му изпраща печата на Мелнишката (своята) околия и друго, въ което му пише: „ние вече извоювахме, сега ще видимъ спасението кжде е". И най-после трето, къмъ 7.IX съ което иска да се изпратятъ за него и за Щерю „чорапи и две тенекии масло отъ лоповскитѣ власи". (вж. факсилимета № № 11 и 12). („Искра" е псевдонимътъ на П. Говедаровъ, а „Пирински" на Манолевъ).

Най-голѣмия и най-важния въпросъ, обаче, подиръ убийството на Т. Ал. е билъ, да се разширятъ придобивкитѣ и да се затвърди господството на заговорницитѣ въ петричкия край и изобщо надъ В. М. Р. О.

Това, разбира се, съставя централния пунктъ на заговора и за него се е мислило и приказвало, както ще видимъ, доста много преди убийството, мислило се е естествено и следъ убийството.

Въ белѣжкитѣ си, писани веднага следъ конгреса, Г. Атанасовъ е раздѣлилъ дѣйнитѣ хора на В. М. Р. О. и тѣхнитѣ съчувственици на групи, споредъ отношението имъ къмъ личностьта, идеитѣ и дѣлата на Т. Александровъ съ съотвѣтна резолюция подъ всѣкоя колона отъ имена; „за борба“, „за неутрализиране“ или „за спечелване и съюзъ“. По този списъкъ трѣбвало да се ориентира по-послешната работа за коренно и сигурно разчистване пжтя на „новата ориентировка“. И ето въ една колона виждате всички довѣреници и ортаци на Алеко, на чело съ самия него, въ друга подредени Чаулевъ, Влаховъ, х. Димовъ, Арс. Иовковъ, Д-ръ Атанасовъ и Сл. Ивановъ, въ трета лични довѣреници на Атанасова, съ него и Занкова на чело — всички опредѣлени „за съюзъ и спечелване“ и най-после въ четвърта — обреченитѣ на „борба“ и „неутрализиране“ чрезъ „разчистване“.

Разбира се, заговорницитѣ сж проумѣвали добре, че самото „разчистване“, което е необходимо за лично обезпечаване на окървавенитѣ престжпници и за улесняване на „новата ориентировка“, налага дружнитѣ усилия на всички замѣсени въ познатитѣ вече престжпления и на всички „убѣдени“ партизани на „новата ориентировка“. Това е било несъмнено обмисляно своевременно. Ние ще искаме въ това изложение да го поставимъ подъ свѣтлината на обективни данни. Изнесохме по-горе извода на единъ Джумайски гражданинъ, който казва: „сега ми става ясно, че тѣ (заговорницитѣ) сж намѣрявали да премахнатъ най-близкитѣ приятели на Т. Ал. и после да турятъ въ действие цѣлия си планъ заедно съ комуниститѣ“. (Въ чантата на Алеко сж намѣрени въ нѣколко екземпляри натракани на машина извадки отъ разпорежданията на В. М. Р. О. по септемврийскитѣ мятежи въ Петричкия окржгъ, съ цѣль да се изготви едно изложение, отъ което да се вижда, че въ строгостьта спрѣмо мятежницитѣ Алеко и тайфата му сж непричастни и да заслужатъ довѣрието и наградата на Москва).

Видниятъ комунистически водитель Методи Алексиевъ (протеже на Алеко) разкрива: „Отъ всички разговори съ Алеко, х. Димовъ, Занковъ и Иовковъ азъ се убѣдихъ, че е постигнато пълно споразумѣние по болшевизиране на организацията, като напърво врѣме се превземе Ц. К., а впоследствие се осжществи социалната революция въ България и на Балканитѣ“ и малко по-долу: „На Ат. Миховски (комунистически водитель) въ Г. Джумая било предадено отъ Дупница да разпореди до хората на Бълг. Комун. Партия въ окржга слѣдното: споразумението е постигнато и всички сили на партията въ окржга сж въ разположение на завед. окржга Алеко Василевъ въ случай на въоржжено въстание“ (вж. факс. № 3).

А извѣстниятъ вече заговорникъ главорѣзъ отъ Г. Джумая Н. Елшански добавя: „Г. Пенковъ ми казваше че сега е момента на комуниститѣ да заематъ всичко въ ржцетѣ си, като х. Димовъ и други, после Буйновъ. Паница сега ще се завърне и съ подкрѣпата на болшевикитѣ всичко ще стане“ (вж. факсилиме № 9).

За Паница приятельтъ му Стою Хаджиевъ признава следното: „Узнахъ, че Паница билъ въ Солунъ, но съ кого е билъ въ връзка не знамъ“. (Вж. факс. № 2).

Всички горни разкрития и сведения намиратъ релиефно потвърждение въ послешнитѣ задружни действия на заговорницитѣ. Трѣбва да забелѣжимъ все пакъ, че до 12 септември нѣма още никакви разпореждания отъ никждѣ за действия. Това е съвсемъ естествено. Алеко и Атанасовъ не сж още сигурни въ своето царство. За да си откриятъ поле за работа въ духа на „споразумението“, необходимо имъ е било преди всичко друго да си разчистятъ смѣткитѣ съ най-опаснитѣ за дѣлото имъ приятели на Т. Александровъ. Едва следъ тая ликвидация трѣбвало да захванатъ „общитѣ“ действия. Къмъ какви цѣли щѣли да бждатъ насочени тия действия провиждa се вече доста ясно отъ казаното до тукъ, ще се види още по-ясно отъ това, което следва, но една отъ тия цѣли е упомената недвусмислено въ една заповѣдь на Г. Атанасовъ още на 4.VIII т. г. Джумайскиятъ гражданинъ А. М. съобщава: „на 4.VIII Г. Атанасовъ на мене лично каза: хората, които ще изберешъ, да бждатъ рѣшени на всичко, да действуватъ дори ако се обявимъ противъ българската власть“. (Това е, както се вижда, духътъ на новата ориентировка, влѣзълъ въ основата на прословутия манифестъ.)

Дванадесети септември обаче съвсемъ измѣни посоката на събитията. Главнитѣ стълбове на „съюза“ се провалиха и по-малкитѣ съюзници си прѣхапаха езика и бързатъ като зашемедени да запълнатъ празнотата, да запазятъ фронта, да спасятъ съюза. Наистина въ първия моментъ тѣ сж смутени. Щерю и Динчо повтаряли нервно предъ Ив. Диневъ Капитана единъ и сжщъ въпросъ: „Бе какво правятъ тия нашитѣ, та още нищо нѣма“. „Нашитѣ“ въ сжщность сж вече давали вулканически нареждания за действия. Така, на 14.IX Г. Пенковъ пише на войводада Филко. „Никакви нареждания на Х и У (имената премълчаваме по понятни съображения) нѣма да изпълнявате. Х е убиецъ на Алеко, Г. Атанасовъ, Коларовъ, които сж избити вчера въ Джумая. Времено завеждамъ Петричкия окржгъ (поема командата отъ Алеко б. н.); ще изпълнявате само мойта заповѣдь, иначе ще отговаряте съ главитѣ си. Четата ваша и осековската денски презъ гората и право на Предѣлъ. Ако това не направите, потеглювамъ съ други хора и ще ви изловя всички“.

Въ връзка съ това разпореждане Нашко Елшански, който веднага следъ 13.IX бѣ се прибралъ при Г. Пенковъ, съобщава: „Вечерьта, когато избѣгахме, ни се запжтихме за Неврокопъ, обаче осъмнахме и не можахме да се движимъ въоржжени деня и отидохме въ

Предѣлъ, дето намѣрихме случайно (?) и Г. Пенковъ и му съобщихме за убийството на Алеко само, понеже за другитѣ убийства не знаехме нищо. И Пенковъ ни каза— нѣма да ходите въ Неврокопъ. Азъ ще мобилизирамъ не по-малко отъ хиляда души и ще окупирамъ Джумая. И се разпореди да разпраща писма за събиране на милицията отъ Сърбиново и отъ Градово. После писа и на нѣкой си (?) Г. Ковачевъ, за да събере и той милицията и да настѫпи къмъ Банско". (Вж. факсимиле № 9).

Г. Манолевъ подтвърждава и добавя: „Г. Пенковъ искаше да организира милиция, за да влезе въ Г. Джумая". Поета вече командата на единa революционенъ окрѫгъ, оставало да се поеме и на другия, Серския, и да потеглятъ „съюзнитѣ" сили. Командующия не закъснява. Гога Полски, който хитро се е потайвалъ и се е тъкмѣлъ за голѣмъ постъ въ „новата" организация, е белѣзания кандидатъ за тая команда. За да се постигне пъкъ дисциплина въ действията и да се поставятъ тѣ подъ едно общо знаме — изобщо за поемане общо рѫководство на „акцията", заговорницитѣ устройватъ набърже една „сбирка" въ с. Г. Сушица. На сбирката присѫтствуватъ: Г. Манолевъ, П. Говедаровъ, Гогата Полски, Стою Хаджиевъ, Г. Ковачевъ и др., като Медникаровъ отъ друга страна е уреждалъ съ специални нареждания задружна борба между мелничани и петричани противъ „приятелитѣ на Т. Ал.".

На 16.IX, разказва селенина отъ с. Капатково Зл. Димитровъ, П. Говедаровъ ме извика бърже да отида на сбирка на „окол. комитетъ". На събранието съобщи, че Т. Ал. изъ пѫтя за конгреса се скаралъ съ Щерю и Динчо и тѣ сѫ го убили. На 12.IX Протогеровъ е извикалъ Алеко и Атанасовъ въ Г. Джумая, за да ги убие, понеже ги подозиралъ въ убийството на Т. Ал." (абсолютно тождествена е тезата на Дим. Влаховъ въ спис. „Балканска федерация"). Стою Хаджиевъ, за чиито отношения съ Алеко и Г. Атанасовъ Августъ (псевдонимъ) съобщава, че сѫ били много интимни, разговоритѣ имъ абсолютно тайни и всѣкога при затворени врата, добавя за сжщата сбирка: „На сбирката въ Г. Сушица, макаръ че не бѣхъ членъ на В. М. Р. О., дадохъ мнение и съвети на организационнитѣ фактори отъ околийското ржководно тѣло. За отиването ми въ Г. Сушица бѣхъ извиканъ отъ П. Говедаровъ“ (вж. факсимиле № 2).

Каква е тая „сбирка“, свикана набърже следъ убийството на Алеко и Атанасовъ отъ най-близкитѣ имъ ортаци, въ която П. Говедаровъ освѣтлява събитията досущъ така, както ги обяснява Дим. Влаховъ, и какви мнения е изказалъ нечленътъ на В. М. Р. О. Ст. Хаджиевъ при подобно освѣтление, не е мжчно да си представи човѣкъ, макаръ че по-обширни признания поради самия характеръ на „сбирката“ липсватъ.

По-красноречиви отъ „сбирката“ сж обаче разпорежданията за действия и самитѣ действия на новитѣ командующи и тѣхнитѣ помощници. Така, Г. Манолевъ разправя: „Г. Ковачевъ (единъ заслоненъ задъ В. М. Р. О. агентъ на комунизма, водитель на разложкитѣ мятежници презъ септември м. г., покровителствуванъ и помилванъ отъ самия Алеко по лично ходатайство на Г. Пенковъ, и по-късно назначенъ пакъ отъ Алеко на отговоренъ постъ) се вдигна съ въоржжени хора и пристигна въ с. Сушица, следъ като издалъ окржжно въ Разлога да се вдигне милицията въ помощь на Г. Пенковъ. По сжщото време въ г. Сушица пристигна и Буйновъ, сжщо и Стою Хаджиевъ, вмѣсто да си отиде отъ София направо въ Св. Врачъ, отби се (по покана б. н.) въ с. Г. Сушица“. На 18.IX Г. Ковачевъ съ В. Добринишки и Вл. П. Томовъ (сè комунисти) се явява съ чета при с. Любовка. На въпроса на селянитѣ защо сж тръгнали не изъ пжтя, а изъ камънацитѣ, Ковачевъ отговорилъ, че знаели пжтя, но слѣзнали долу понеже съ тѣхъ билъ Стою Хаджиевъ. Когато го запитахме за новини, Ковачевъ отговори, че Т. Ал. е убитъ, понеже не е водилъ идеята на Сандански за автономна Македония“. За това симптоматично отклонение на Стою Хаджиевъ отъ пжтя му говори и поменатия Августъ: „Вмѣсто да си иде отъ София по най-правия и чистъ пжть, предпочита да се влѣе въ въоржжената група на Г. Ковачевъ, съ когото е и Буйновъ. Той минава презъ Пирина и камънацитѣ отъ Банско къмъ с. Тремешница съ цѣль ужъ да се информира върху положението следъ Г. Джумайкитѣ събития".

Най-внушителни обаче по цѣлитѣ и по характера си сж боевитѣ разпореждания.

Така, веднага подиръ убийството на Алеко и Атанасова, още на 13.IX. Георги Пенковъ пише до Ванче: „Веднага мобилизирай цѣлата чета, като си вематъ за три дена хлѣбъ. Ще дойдатъ надъ фабриката въ гората". (вж. факс. № 13).

Сжщия день Пенковъ пише до Г. Ковачевъ: „Джумая е обсадена. Убитъ е Атанасовъ, момчетата на Толето, Димитрото и други. Мобилизирай хора да се вмъкнемъ въ Джумая. Вземете и картечници". (вж. факс. № 14. „Сербезовъ" е псевдонимъ на Пенковъ, а „Дърваровъ" — на Ковачевъ).

Г. Ковачевъ му отговаря на следния день, 14.IX: „Сега наредихъ четитѣ отъ Годлево и Бачево подъ командата на Иванъ Мил. . . (не се чете) да дойдатъ на твое разположение. За Буйновъ не знамъ какво е станало съ него, но е предупреденъ да тръгне съ нази. Съ военнитѣ да се държимъ коректно, добре и заедно". (вж. факс. № 15).

Едновременно съ това писмо Г. Ковачевъ пише и до П. Говедаровъ: „Както може би знаешъ вече, въ Г. Джумая сж убити Алеко, Атанасовъ и др. отъ хората на Т. Александрова. Положението следъ това събитие става тежко. Молиме ви братски веднага безъ никакво забавяне да ни изпратите направо за Банско една група поне сто човѣка съ добри водачи, за да запазимъ околиата отъ враговетѣ ни, а сжщо да спасимъ положението на Г. Пенковъ, на който хората сж водили вече и сражение съ противницитѣ въ Джумая (?). Вапцара се обяви противъ насъ и столкновението е неминуемо. Отъ

Неврокопъ изпращатъ противъ насъ една група. Чакаме и чакаме помощь отъ васъ". (вж. факс. № 16).

На 16.IX. Ковачевъ пише пакъ на Г. Пенковъ: „Значи борбата почва. Властьта тука като че не знае причината. Но ще разбере истината, тя вече не може да се крие. Ние взимаме сериозни мѣрки следъ твойто съобщение. Пѫтищата къмъ тебе сѫ завардени за сега отъ смѣсени постове. Съ властьта трѣбва политика за сега. Буйновъ е въ Неврокопъ и му съобщихъ да се прибере веднага" (вж. факс. № 17).

Херкулесъ (псевдонимъ на Черкезовъ) пъкъ пише на 18.IX на своя „тетинъ", П. Говедаровъ, да му изпрати 8400 пачки патрони и 100 здрави пушки и щѣлъ да въорѫжи 210 души.

Следъ неуспѣшнитѣ опити на Г. Пенковъ да „вдигне" милиция и да окупира Г. Джумая, той все пакъ не се е отчаялъ въ възможностьта да продължи борбата. Така, Н. Елшански, който го следва по цѣлия пѫть на скитничество изъ балкана, съобщава: „Следъ това (следъ като сѫ избѣгали въ балкана), Пенковъ каза да заминемъ презъ височината „Чало" за Банско. Тамъ е билъ Г. Ковачевъ съ 40 души, може би и нѣкои комунистически групи, ще ги намѣримъ и ще продължимъ борбата. Твърде възможно е и Паница да се завърне и ще можемъ успешна работа да заработимъ тогава". (вж. факсимиел № 9).

Голѣмата трагедия на всичкитѣ тия команди и командующи е слѣдната: когато слѣдъ наказанието на Алеко и Атанасова се открива тайната за убийството на Т. Александрова и че убийцитѣ сѫ Алеко, Атанасовъ и тѣхната тайфа, цѣлия народъ въ тоя край скръцна въ гнѣвъ и озлобение срѣщу заговорницитѣ и само въ два дена командуващитѣ „генерали" се обърнаха въ прокажени престѫпници. Къмъ 22.IX. Пенковъ пише на свой познатъ въ Мехомия: „Никой не остана съ мене. Цѣли маси народъ сѫ се повдигнали срещу мене и ме гонятъ като нѣкое псе. За да не умра отъ гладъ и студъ изъ дивата планина, рѣшихъ да се прибера“... и моли познатия си, въ името на старо приятелство, да го прикрие. Досущъ сѫщата участь имаха и другитѣ пехливани като Г. Ковачевъ. Срѣщу надигналата се народна стихия не можаха да имъ помогнатъ нито горoccupied ломнитѣ заповеди за мобилизации, нито политиката на „временно“ кокетиране съ властьта. Тъкмената, уговаряната въ нѣколко мѣсеци „акция“ се провали катастрофално само за нѣколко дни. Защото само заслѣпенитѣ отъ престѫпления, амбиции и партизанска страсть не виждаха, че въ душата на тоя измѫченъ народъ има вече толкова много затаенъ гнѣвъ противъ кърлежитѣ „революционери“ отъ типа на Алеко, че една капка само отъ кръвьта на Т. Александрова може да го обърне въ една стихия, която ще помете предъ себе си самата алековщина заедно съ всичкитѣ ѝ вдъхновители, покровители и рожби.

Първенцитѣ отъ „Илинденъ“ и заговорътъ.

Единъ значителенъ дѣлъ отъ участие въ заговора противъ Т. Ал. и въ всичкитѣ кроежи за превзимане и насочване на В. М. Р. О. къмъ „нова ориентировка“, сж взели бившия председатель на Илинденската организация Г. Занковъ и бившия редакторъ на в. Илинденъ — Арс. Иовковъ.

Отъ деня, въ който поеха — Занковъ председателството, Иовковъ редакторството, работата на единия се стимулираше отъ единъ болезненъ стремежъ къмъ известность, първенство и факторство, които съвсемъ открито използуваше за партията, на която бѣше виденъ членъ, а тая на втория отъ най-обикновена проба користолюбие. Първия догонваше своитѣ стремежи чрезъ площадно рекламаджийство, чрезъ шуменъ афишажъ, чрезъ гърмогласни и лишени отъ всѣкакъвъ смисълъ речи и по нѣкога чрезъ набъбнало, но кухо отвжтре бабаитство. Вториятъ, който бѣше концесионеръ на в. Илинденъ, — чрезъ едно безогледно лавиране къмъ всѣкакъвъ видъ идеи — днесь на лѣво, утре на дѣсно, днесъ крачка напредъ, утре три назадъ — съ едничъкъ огледъ на прями чрезъ вестника или косвени, отъ незнайни фондове, приходи. Още преди промѣната на режима въ България Арсений Иовковъ бѣ на нѣколко пжти предупреждаванъ писмено отъ Т. Ал. да влѣзе въ единъ пжть, за да се знае на кжде върви. Единствениятъ пжть, обаче, не бѣше толкова удобенъ за смѣткитѣ и за природата на Арсений Иовковъ, колкото разпѫтието и той кривѣше по него. Но не е нуждно да се захваща отъ толкова далечно време, за да се видятъ физиономиитѣ на тия двама първенци отъ Илинденската организация. Преди една година само тѣ обърнаха едно свѣтло и траурно македонско тържество въ отвратителна битъ-пазарска реклама и сториха всичко възможно, за да го използуватъ за шумъ около особитѣ си и за користъ. Погребението на Дѣлчевитѣ останки, което трѣбваше да бѫде едно тихо и сърдечно религиозно преклонение, тѣ го обърнаха на обикновена сергия, на която продаваха единиятъ глупостьта си, другия користолюбието и подлостьта си, защото и двамата бѣха морални и материялни степендиянти, за да не кажемъ кърлежи, на македонското движение (председательтъ, макаръ че длъжностьта му бѣше почетна, живѣеше на широко отъ касата на Илинденци, а другия издържаше две дъщери въ Виена и самъ живѣеше най-разточително). Отъ погребалното шествие, по тѣхно нареждане, се правѣха кинематографически снимки съ двойната цель: да се овѣковѣчатъ отчаянитѣ рѫкомахания на „оратора“ Занковъ и да се създадатъ приходи за Илинденската организация, въ касата въ която и двамата безконтролно бъркаха. Лентата, обаче, на шествието не стигаше за едно кинематографическо представление. И тѣ тръгнаха за други ефектни картини, безъ въ своята морална и материялна алчность да доглеждатъ, че съ „ефектитѣ“ представятъ като посмѣшище едно дѣло, което е свето въ задачитѣ си и трагическо въ усилията си. Ц. К. на В. М. Р. О. се видѣ принуденъ да се намѣси, за да спре това долно търгашество.

Още на 30.IX. миналата година Т. Ал. пише на Алеко: „Илинденци — Арсени и Занковъ отъ известно време се държатъ много зле и използуватъ В. М. Р. О. въ вреда на освободителното дѣло. Да не имъ се позволява да правятъ снимки на чети и пр.“ Съ друга бележка Т. Ал. бѣше предупредилъ направо и Занкова, че нѣма да позволи да се правятъ маскарадни представвления съ Организацията и му забрани по-нататъшни снимки. Въпреки това предупреждение, обаче, Занковъ и Иовковъ отидоха при Алеко. Последния мимо горната бележка на Тодора „потупалъ Занковъ по рамото“, както тѣ сами разказвали по късно, и му съобщилъ за предупреждението съ насмѣшка. И, разбира се, позволилъ да си правятъ снимки, като самъ се запрѣтналъ да позира, защото фотографирането въ разни пози и одежди влизаше въ кръга на „революционнитѣ“ акции на Алеко-Паша. По тоя начинъ двамата илинденски голѣмци си направиха филмъ. В. М. Р. О. обаче, имъ поскръцна и тѣ заключиха своя филмъ за по-благоприятни времена. Ако акцията отъ 31 Августъ т. год. бѣ се разширила, и филмътъ щѣше да мине на дневенъ редъ. Най-важно отъ всичко това е, че по този случай се хвърли първия мостъ на дружба между двойката Занковъ-Иовковъ и Алеко задъ гърба на Т. Александровъ. Тръгнали веднъжъ въ тоя пѫть двамата илинденци взеха презглава, макаръ скрито и подло, да злоупотрѣбяватъ съ името на В. М. Р. О.

По едно недоразумение, наложено отъ събитията презъ дружбашкия режимъ, обществото смѣташе Илинденската организация като нѣкакъвъ авангардъ или като нѣкаква легална секция на В. М. Р. О. Занковъ и Иовковъ използуваха най-широко това недоразумѣние, като най-нахално и дръзко таксуваха мнѣнията и постѫпкитѣ си, като мнѣния и постѫпки на самата В. М. Р. О. Търпението се изчерпваше, отношенията се опъваха. У честнитѣ македонци отъ всички организации и у самата В. М. Р. О. узрѣ една мисъль, че тая лента отъ престѫпления ще се пресече, като двамата престѫпници се изхвърлятъ отъ редоветѣ на илинденци. И ето, найнапредъ по собствена инициятива едно лице на В. М. Р. О. разпраща изъ илинденскитѣ организации въ видъ на упѫтване едно изложение озаглавено „Настоящето на организация „Илинденъ“ и предстоящето за нея“ съ следното съдържание:

1. *„Илиндень“ не може да конкурира главната Македонска емигрантска организация. Нѣма мѣсто за двѣ отдѣлни легални организации, както нѣма мѣсто вжтрѣ за двѣ нелегални организации.*

а. „Илиндень не може да прокарва собствена политическа мисъль, която да бжде въ дисхармония съ тази на Национал. Комитетъ.

б. „Илиндень не може да прибира безразборно за членове хора отъ емиграцията, които не сж никакви „бивши дѣйци.“

в. „Илиндень не може да прибира безразборно отъ тукашното общество, отъ разни партии, често пжти разни пропаднали хора, защото по тоя начинъ губи своята македонска физиономия.

2. *„Илиндень“ по тоя начинъ погазва своя уставъ.* А отъ това произлизатъ разни недоразумения между управителното тѣло, недоумения въ македонското и чуждото общество и явна пакость за освободителното дѣло, защото вмѣсто рамки и яснота въ дѣятелноститѣ настжпва хаосъ и мжгла.

3. „Илиндень,“ въ лицето на нѣкои негови водители извива на *партийность;* всеизвѣстни сж подозренията за връзкитѣ му съ „Народното Единство,“ има факти много за потвърждение на това подозрѣние.

4. *„Илиндень“ не държи смѣтка за много свои дефекти.*

а) нѣма ржководна мисъль и единствена политическа концепция въ списването на вѣстника; факти много за гафове.

б) Зарѣзва се благотв. спомагат. задача, която е главна за тая организация.

в) Има явно манифестиранъ стремежъ за „факторство“ по македонскитѣ работи.

г) Вмѣсто да се обуздава, засилва се и разглезва „бабаитско-хъшляшкото чувство у разни отдавна изгубени за искренно и разумно дѣло хора, отъ което произлизатъ маса стълкновения и неприятности.

д) Нѣма финансовъ контролъ; ставатъ много злоупотрѣбления при продажба на календари и пр.

За да може емигрантскитѣ организации и борби въобще да поематъ пѫтя на една духовна и практическа дисциплина, както и да се осигури контакта помежду имъ, безъ да се задръства ролята и значението на Главния Представитель на емиграцията, както и всѣка друга спомагателна емигрантска организация да си намѣри истинското мѣсто, нуждно е;

1. Въ най-скоро врѣме да се свика конгреса на „Илиндень,“ да се избере ново управително тѣло, безъ сегашнитѣ редакторъ на вѣстника и прѣдседатель.

2. Да се подготвятъ за тая цѣль делегатитѣ на конгреса, които да внушатъ при бѫдещата дѣйность на „Илиндень“:

а) Да се държи за устава;

б) Да не се обръща „Илиндень“ на организация на шумъ, парадиране, забъркване на македонската работа тукъ отъ страна на бивши дѣйци, а да се разграничи всѣка дѣятелность на емигрантитѣ, за да се улесни по тоя начинъ и творческата работа на настоящитѣ революционери вѫтрѣ.

Двамата голѣмци обаче си иматъ вече свои приятели и покровители — Алеко и Атанасовъ, съ които ги свързва едно сродство на душитѣ и общото недоволство отъ Т. Ал.

По поводъ горното упѫтване на 7.V т. г. Занковъ пише на Алеко: „Пратихъ ти едно анонимно окрѫжно, което прилагамъ и сега. Авторитѣ се криятъ задъ В. М. Р. О. и отъ нейно име се агитира противъ мене и Арс. Иовковъ. Азъ смѣтамъ, че твоето възмущение ще е по-голѣмо отъ нашето. Ролята и дейностьта на Илинденци бѣха адмирирани отъ тебе и другаритѣ ти. Днесь срѣщу ни се отправятъ стрѣли. Заслужено чакаме подкрѣпа отъ тебе“ (вж факсимиле № 18) Алеко, който въ името на общитѣ чувства, веднъжъ ги бѣше вече на пукъ на Т. Ал. „потупалъ по рамото“, взе ги, разбира се всѣкога тайно, подло и подполно, подъ своя закрила.

Единъ тѣхенъ колега отъ ржководното тѣло Вл. Георгиевъ разправя: „Дълбокото ми убѣждение е, че Иовковъ и Занковъ се осланяха на Алеко, съ когото бѣха въ частни писмени връзки. Алеко самъ е казалъ: „Дерзайте, ние (революционеритѣ тютюнджии б. н.) сме съ васъ, горе главитѣ.“ Самъ Арсени Иовковъ признава: „Алеко Василевъ саморжчно чрезъ Занкова е поздравилъ Илинденци за последнитѣ ми статии. (ония въ които кривата на Иовковъ бѣ завила къмъ болшевизма б. н.) Обаче убѣдихъ се какво той не е челъ тия статии (иначе би било странно, защото колкото да бѣха ясни тия статии по партизанската си тенденция, на Алеко сж допаднали само тѣхнитѣ побуждения, и за това ги е харесалъ). Алеко, заяви на Занкова, че въ конгреса на Илинденци ще се изпрати писмо благоприятно за Иовковъ, Занковъ и др.“ (вж. факсимиле № 19).

Алеко е изпълнилъ, разбира се, това обещание. Методи Алексиевъ пише: „Алеко Василевъ насърдчаваше илинденци да поддържатъ списването на в. „Илиндень“ въ духа на меморандума (единъ ни въ клинъ ни въ ржкавъ меморандумъ, въ който двамата илинденци взимаха поза на непобѣдима армада и явно насочваха илинденската организация въ водитѣ на бълг. комунистическа партия. Той се препечати въ всички комунистически и дружбашки вѣстници и хвърли първия широкъ мость между Занковъ—Иовковъ отъ една страна и х. Димовъ отъ друга. Комуниститѣ се съдраха да го хвалятъ въ уводни статии, като начало на „нова ориентировка“ на макед. освобод. движение б. н.). На конгреса, продължава Алексиевъ, ги подкрепи чрезъ готови и безъ име пълномощия, които да се използуватъ при гласуването въ полза на Занкова и Иовкова“ (вж факсимиле № 3). Трѣбва да отбѣлѣжимъ, че всичко това става, когато Т. Александровъ е въ далечна чужбина. Когато обаче се прибра по наблизу, на 11.VI.т.г., следъ конгреса на илинденци, той пише на Алеко: „Много мжчно ми стана като узнахъ, че е допустната грешката: амбициознитѣ типове и мошеници, Занковъ и Арс. Иовковъ, пакъ да се изберать за водачи на Илинденската Организация. Най-възмутителното е, че тѣ сѫ избрани почти като кандидати на В. М. Р. О., понеже се срѣщали съ тебе и сте се разбрали, както разправяли тѣ въ конгреса. Лошо впечатление прави навсѣкжде факта, че тѣ разтрѫбили, че съ тѣхния изборъ се нанасялъ ударъ на Т. Ал. и на неговата група. За да се докаже, че единството въ организацията е запазено и да не се позволи на тия типове да пакостятъ на В. М. Р. О. и на Илинд. Организация, налага се: да изисквашъ отъ двамата тѣхъ въ най-скоро време да си подадатъ оставкитѣ (вж. факсимиле № 20). Къмъ това писмо Алеко се отнесе съ присѫщитѣ си подли мънкания и смутолевки за днесь, за утре. Ясното и обосновано искане на Т. Ал. все не се изпълняваше. Защото подлецитѣ се подушиха. Съюзътъ имъ се заякчи, въ името на единъ общъ противникъ. Двамата илинденци потърсиха въ лицето на Алеко и и тайфата му сила, на която да се опратъ. Алековци отъ своя страна потърсиха чрезъ илинденци идеенъ етикетъ, задъ който да се замаскиратъ. И понеже двамата илинденци нѣмаха свой опредѣленъ етикетъ, взеха го като най-удобенъ отъ комуниститѣ и веднага се помѫчиха да потулятъ задъ него и своята особенъ родъ илинденщина и алековщината.

„Връзката, казва х. Димовия приятель Стою Хаджиевъ, между Алеко и х. Димовъ е наредена чрезъ Занковъ и Арс. Иовковъ.“

Господарьтъ на вѣстникъ „Илиндень“ Арс. Иовковъ се опредѣля рѣшително съ нѣколко статии на „лѣво“. Господарьтъ пъкъ на самата илинденска организация Г. Занковъ прибира въ редоветѣ на организацията х. Димовъ съ цѣла тайфа. И двамата господари откриватъ колонитѣ на вѣстника за новия съдружникъ х. Димова, който само преди една година и половина бълваше въ вестника си „Освобождение“ помии срещу сѫщитѣ сегашни съюзници и приятели — Занковъ и

Иовковъ. И се започна процесътъ на бързата „ориентировка.“

Следъ болшевишкитѣ статии на Иовкова, се редятъ вулканическия „меморандумъ“ до бълг. правителство, заядливи белѣжки срѣщу „бабешката“ политика на емигрантската организация и трогателно „патриотически“ откровения на новия сътрудникъ — х. Димова. Отъ тоя рѣзъкъ зовой въ програмата на в. „Илинденъ“ мнозина бѣха изненадани. Изненадани бѣха и хората близки съчувственици на В. М. Р. О. На тѣхнитѣ въпроси Иовковъ отговаряше, че той билъ направо отъ изворитѣ, отъ Виена, осведоменъ, че самата В. М. Р. О. тръгва по сѫщия пѫть.

Започнатата въ „Илинденъ“ печатна пропаганда на „ориентировката въ лѣво“ има своята кулминация. Едва що бѣ пристигналъ първия брой отъ балканския органъ на болшевикитѣ „Балканска федерация“, дето бѣше напечатанъ прословутия манифестъ, и Арсений Иовковъ, който „направо отъ Виена е осведоменъ въ автентичностьта му“, го грабва за своя вестникъ.

Преди да излѣзе манифестътъ въ „Илиндень“ В. М. Р. О. изпраща до всички редакции и до тая на „Илиндень“ кратко комюнике, въ което съобщава, че манифестътъ е болшевишка примка и че В. М. Р. О. ще излѣзе съ подробна и ясна декларация по въпроса. Това комюнике излѣзе въ всички вестници съ изключение на комунистическитѣ и „Илиндень“. Последнитѣ предпочетоха да напечататъ самия манифестъ in extenso, а комюникето хвърлиха въ коша.

Съдружието сключено веднъжъ, Занковъ и Иовковъ, мимо колегитѣ си отъ Рѫководното Тѣло, печататъ и разпространяватъ отъ името на Илинденската Организация чисто партизански комунистически брошури на Д. х. Димова. И за да проличи безобразието въ всичката си голота, тия брошури се продаваха на манифестацията въ деня на Илинденското праздненство.

За да се засили успѣха на „новата ориентировка“

агитацията се подема и устно. Познато е гърмотевичното изявление на Г. Занкова въ Варна следъ предварителни срѣщи съ видния комунистъ Касабовъ, че свѣтътъ е раздѣленъ на два фронта—тоя на Уилсонъ и този на Троцки, нашето (на македонцитѣ) мѣсто е въ редицитѣ на последния. И така, двама обикновени търгаши съ всѣка борба, съ всѣка идея и съ всѣка партия поискаха да се изтапанчатъ като знаменосци на нѣкаква нова идея, задъ която искаха да скриятъ личнитѣ си користни попълзновения.

За взаимнитѣ връзки между поменатото вече съдружие загатнахме по-горе при другъ случай. Характерно е въ разкритията, които прави М. Алексиевъ, че що се отнася до споразумението за болшевизирането на организ. самъ той е знаелъ отъ разговори съ х. Димовъ, Алеко, Занковъ и Арс. Иовковъ.

Мет. Алексиевъ съобщава сѫщо така, че на втората срѣща между Алеко и х. Димова се е говорило за новата насока на организацията и за списването на „Илиндень“. По-нататъкъ въ показанията си той добавя: „Несполучливитѣ опити на Москва да болшевизира В. М. Р. О. (чрезъ Ц. К.) я накара да потърси и наистина намѣри други незаконни представители на организацията въ лицето на Ал. Василевъ и Г. Атанасовъ. На тия влияния се подадоха и нѣкои членове на Илинденската организация.—Занковъ и Арс. Иовковъ“. Всичко това се изнася впрочемъ и отъ колегитѣ имъ въ рѫководното тѣло, разбира се, следъ като всички престѫпления бѣха вече консумирани. Така, единъ членъ отъ управителното тѣло на Илинд. Организация писмено твърди:

„Въ всички инициятиви и помишления на Занковъ и Иовковъ се долавяше червена комунистическа тенденция“. Другъ добавя: „За списването на в. „Илиндень“ и за новата ориентировка на Македонското движение съ Занковъ бѣха всѣкога съгласни Арс. Иовковъ и Сл. Ковачевъ“.

Всички отношения на тия съдружници: връзки, разговори, споразумения и действиясж ставали несъмнѣнно по инструкции и ржководство на централата въ Виена.

Кореспонденцията се е водила инцидентно отъ всички: отъ Сл. Ковачевъ, въ книжата на когото е намѣренъ шифъръ и списъка на псевдонимитѣ на най-разнообразни адепти на „новата ориентировка“: Чаулевъ (Wasserman), Влаховъ (Schwarz), Д-ръ Атанасовъ (Adolf), Паница (Müller), Коста Тодоровъ (Franz), Нед. Атанасовъ (Bauer), Дим. Пенчевъ (Klein), Харлаковъ (Heinz и пр.. Самъ Иовковъ твърди: „Положително зная, че Славчо Ковачевъ имаше кореспонденция съ Виена“. (вж. факс. № 19). Водилъ я и самъ Арс. Иовковъ, който си е ималъ въ джоба и адреса на Георги Димитровъ въ Москва (за неговата кореспонденция впрочемъ загатва твърде недвусмислено и Влаховъ въ статията си въ бр. 4—5 на „Балканска федерация““). Подържала се е кореспонденция между Занкова (съ псевдонимъ Първанъ) и Чаулева, който при по-важни случаи си е служилъ съ нѣкой си Юртовъ за устни обяснения и инструкции. Иовковъ загатва: „Чаулевъ изпрати новини Занкову по Юртова“. Самъ Чаулевъ, захваща едно отъ писмата си до Първана (Занковъ): „Мисля, че достатъчно говорихъ съ Юр. (Юртовъ), за да може да ви разправи върху днешното положение“. Въ сжщото писмо, което преди да отиде до адресанта си, попадна въ ржцетѣ на В.М.Р.О., Чаулевъ пише: „Съ албанцитѣ сме на принципа самоопредѣление, независима Македония и федерация (който разбира нѣщо отъ тая голѣма теория, нека я обясни б. н.). Съ Черногорцитѣ не ни дѣли нищо освенъ общъ фронтъ (Ето единъ интересенъ „общъ фронтъ“, който „дѣли“). Съ гръцкитѣ комунисти общъ фронтъ, съ сръбскитѣ сжщо. Срѣщахъ се съ делегати и отъ двѣтѣ страни.

Веднага искамъ да ми пишите, що мислите да правите, какво става и желая да зная какво мисли и какъ гледа на тая работа Алеко Василевъ“ (вж. факс. № 21).

По частенъ починъ на това писмо на Караормански (псевд. на Чаулевъ само за кореспонденцията му съ Занковъ) се мистифицира отъ името на „Първанъ" единъ отговоръ съ енергични ругатни срещу Т. Александровъ, Ал. Протогеровъ, срещу „декларацията" по манифеста, срещу „бабешкото държане" на Националния Комитетъ на емигрантската организация и съ следната молба: „...Но за всѣки случай смѣтамъ при нужда да се закрия. Съ това, ако ми го наложатъ, съвсемъ ще се очертаятъ странитѣ ни. За такъва евентуалность, обаче, ще имаме голѣма нужда отъ средства, азъ и другаритѣ ми. Не разполагамъ съ нищо свое, а знаешъ отъ другаде не може за подобно предприятие да се взематъ пари. Ето защо те моля бързо да ми явишъ да ли може на първо време да имамъ поне единъ авансъ отъ 50,000 лв. наши. Съобщи ми телеграфически. Ако може, телеграмата да гласи: „костюми има на износни цѣни", а ако не може за сега, пакъ телеграфирай съ думитѣ: „нѣма на добри цѣни". Подпиши напр. — Стефка".

На 7.IX, 12 ч. пл. на посочения адресъ се получава следната телеграма съ подписъ Стефка: „Костюми има на износни цѣни". Ясно е като день, че освенъ съ съвѣти и инструкции централата отъ Виена е била на разположение и съ суми, които съ голѣма готовность е отпускала за пропаганда на „новата ориентировка".

За успѣха, обаче, на подетата „борба", не стигаше само печатна и устна пропаганда. Необходимо бѣше и живо дѣло.

И ето следъ едно бабаитско изявление, „че отъ револвери не се бои" Арсени Иовковъ пристѫпя къмъ вербуване на дѣйни сили за нуждитѣ на „новата ориентировка". За това е насърдченъ и отъ заявлението на Хаджи Димова, което самъ признава: „Х. Димовъ ми заяви, че около Алеко се е създавало едно санданистко лѣвичарско ядро". (вж. факс. № 19).

Най-напредъ Иовковъ се прицелва на двама познати стари македонски войводи. Единиятъ отъ тѣхъ С. донася най-напредъ устно и по-късно, на 30.VIII г. писмено, следното: „Моя съгражданинъ Арсени Ио ковъ преди нѣколко дена ме извика у тѣхъ и следъ дълга подготовка ми заяви, че ние македонцитѣ трѣбва да вървимъ вече съ болшевикитѣ, защото тамъ било спасението. Доколкото разбрахъ, цѣльта му е да ме привлече и менъ главно защото съмъ д . . . ки войвода. Другъ пжть ми е казалъ, че и Алеко му е билъ добъръ приятель и се разбирали добре. Искаше да ме убѣди, че много отъ войводитѣ сж съгласни съ него. Убѣждаваше ме, че не следъ много време, положението щѣло да се промѣни въ полза на комуниститѣ, съ които ние трѣбва да вървимъ. Чете ми писмо отъ Тодоръ Димитровъ който му пише, че си намѣрилъ мѣстото при Чаулевъ (Т. Д. сега е едничкия вѣренъ спжтникъ и тѣлохранитель на П. Чаулевъ въ дипломатическитѣ му пжтешествия изъ чужбина) и че спасението е въ болшевизма. Цѣльта на този човѣкъ е да се докопа до касата и до нѣкое главно мѣсто въ Организацията. На Д. е говорилъ, че къмъ Албания е образуванъ Комитетъ за задружна работа съ болшевикитѣ и че имало писмо отъ Виена и отъ други да вървимъ по сжщия пжть". (вж. факсим. № 22). Самия Д-въ, пакъ старъ македонски войвода, съ дата 26.VIII. пише: „Арс. Иовковъ ми назначи срѣща въ кръчмата до неговата кжща. Той дойде съ две млади момчета, едното отъ които комунистъ отъ бѣгълцитѣ въ Сърбия и тъкмо тогава пристигнало отъ Сърбия (очевидно за „македоноосвободителната" акция на познатото вече съдружие сж били потрѣбни и силитѣ на комуниститѣ и дружбашитѣ емигранти въ Сърбия, та Иовковъ е прѣговарялъ и съ тѣхъ б. н.). Тѣ си отидоха. Пита ме тогава какъ си съ Тодоръ и съ другитѣ. Пита ме Тодоръ изъ кои села на Македония се движи. Той ми говори, че В. М. Р. О. служи на бълг. правителство. Изъ цѣла България има чети (сигурно и тѣ сж били предвидени въ плана за „акцията"). Ето защо и въ Джумайско има група. Населението нѣма да му дава на Тодора подкрепа. Пжтя на организацията е кривъ, ние ще се опълчимъ противъ нея. Говори ми за Д-ръ Атанасовъ, що е въ Виена, че щѣлъ да замине и да организира чети въ западна Македония". Самъ Арсени Иовковъ потвърждава, макаръ твърде икономично, горното „Въ срѣщи съ войводата ставало е дума за ориентировка въ лѣво".

Постигнато веднажъ споразумението, въ центъра на което е премахването на Т. Ал., съдружницитѣ се държатъ взаимно въ течение на всички по-важни събития, за да могатъ бърже да се ориентиратъ за действията, които предстоятъ. Скоро следъ убийството на Т. Ал., въпреки поетата клетва на конгреса, да се мълчи, докато се устрои върховното ржководство на В. М. Р. О., Алеко намира за необходимо да осведоми и предупреди приятелитѣ и ортацитѣ си отъ София.

Това е необходимо, за да обмислятъ тѣ работитѣ, които предстоятъ следъ изпълнението на първия актъ отъ заговора, следъ първата решителна акция.

Тома Вретенаровъ (братъ на убиеца Динчо Вретенаровъ) съобшава: „Въ недѣля, 7.IX (7 деня следъ убийството б. н.) братъ ми Динчо ме изпрати да повикамъ Алеко Василевъ за срѣща. Той дойде съ мене въ кжщата на брата ми, дето го чакаха Щерю Влаховъ и братъ ми. Тримата, следъ като говориха единъ часъ, написаха едно писмо, което братъ ми ми даде да го отнеса на Ангелъ Дончевъ, който сжщата вечерь щѣше да замине за София и знаелъ кому да го предаде тамъ".

Самиятъ Ан. Дончевъ пъкъ разказва: „На 7.IX Т. Вретенаровъ ми даде едно затворено писмо съ печатъ на Мелнишката революц. околия (околиски войвода тамъ бѣше Д. Вретенаровъ) за предаване на Г. Занковъ или Арс. Иовковъ. Въ вторникъ на 9.IX надвечерь намѣрихъ Занковъ въ канцеларията на Д-во „Илиндень" и му предадохъ писмото".

На какво ще се дължи това изключително внимание на тая тройка отъ убийци къмъ председателя на Илинденската Организация и къмъ редактора на в. Илиндень, ако не на едно постигнато споразумение за общность на дѣйствията? Не ще ли да е и това писмо едно отъ основанията на Щерювитѣ поплаци: „Що правятъ нашитѣ, та още нищо нѣма?“ (вж. по-горѣ).

Безъ това споразумѣние, безъ това участие въ пъкления заговоръ, не би могълъ да се обясни отвратителния цинизъмъ, съ който Занковъ въ изложението си отъ 7.X т. г., което отправи отъ своитѣ скривалища до съчувствени редакции, опредѣли убийството на Тодоръ Александровъ: „Споредъ менъ, казва Илинденския първенецъ, убийството на Т. Ал. е обикновенно македонско убийство, съ тая разлика, че жертвата е избрана“. А той знаеше вече твърде добре отъ сждбиннтѣ на своитѣ съдружници и на цѣлата „акция“ и отъ всенародната покруса и скръбь, че убийството на Т. Ал. не бѣше „обикновенно македонско убийство“. По мръсотията на подбудитѣ си заговорътъ противъ Т. Ал. е уникумъ въ историята на македон. освободително движение, по моралнитѣ си размѣри загубата му е сжщо така уникумъ. Очевидно Занковъ е билъ твърде дълбоко увалянъ въ тинята на престжпленията си, и не е могълъ да прогледне, поне следъ като е почувствувалъ мощьта на В. М. Р. О. и стихията на всенародната скръбь и всенародния гнѣвъ. Иначе не би допусналъ поне отъ скривалището си горния цинизъмъ.

Комуниститѣ и заговорътъ.

Казахме въ началото още на това изложение, че престѫпленията на Алеко прехвърляха вече границата на тайната и търпимостьта и той чувствувалъ крайна нужда да ги заслони нѣкакъ, та да запази и състоянието си и главата си отъ строгия сѫдъ на Организацията. Георги Атанасовъ се е вдъхновявалъ отъ желание да премахне голѣмата пречка за безумнитѣ пристѫпи на своята болна амбиция, да бѫде на чело, безъ да има какви да е данни за челникъ. Г. Занковъ и Арс. Иовковъ, които долавяха вече, че престѫпленията имъ ще бѫдатъ предметъ на организационенъ сѫдъ, търсѣха стремглаво пѫтища, за да предотвратятъ една присѫда, която би имъ отнела доходнитѣ мѣста въ илинд. организация, а може би и главитѣ имъ. Всичкитѣ тия тъмни сили, които се бѣха отдавна подушили, съзнаваха, че нищо не биха могли да сторятъ, макаръ съ дружни усилия, безъ една идейна маска, задъ която да скриятъ истинскитѣ си попълзновения. Такава удобна маска имъ се предложи на драго сърдце отъ комуниститѣ.

До извѣстната вече декларация, съ която В. М. Р. О. отхвърли виенския манифестъ като партизанска мистификация, болшевикитѣ разчитаха, че ще могатъ да намѣрятъ нѣкой модусъ да впрѣгнатъ В. М. Р. О. чрѣзъ самото ѝ върховно рѫководство на колесницата на съветизма. Кокетиранията за тая цѣль тѣ бѣха подхванали още преди две години. Първъ конкретенъ поводъ за това имъ даде наказанието на Дупнишкия комунистически кметъ Д-ръ Петровъ, който бѣ екипиралъ и въоржжилъ бандата на Пандурски, съ задача да нахлуе въ гърба на В. М. Р. О. и полека да я разнебити. Това се установи отъ единодушнитѣ показания на плѣненитѣ бандити, които носѣха на каскетитѣ си емблемата на болшевизма. Бълг. Ком. Партия разбра отъ това наказание, че В. М. Р. О. ще смачква най-безпощадно всѣко усилие да се разстройватъ едва възсъздаденитѣ й редици. За да избѣгнатъ нови предизвикателства и недоразумения съ В. М. Р. О., комуниститѣ побързаха чрезъ Работнически Вѣстникъ да обяснятъ дѣлото на кмета като неговъ личенъ починъ, въ който комунистическата партия нѣма никакво участие и поискаха да установятъ всичко това чрезъ непосрѣдствени разговори. Преди да се подхванатъ каквито да е разговори В. М. Р. О. поиска ултимативно отъ Б. К. П. да разтури секцията именувана „Освобождение“ и да прекрати издаването на в. „Освобождение“, за да не се цепятъ македонскитѣ сили, които сж необходими за самата Македония. По предварително подсказване отъ Москва Б. К. П. склони на тия справедливи искания на В. М. Р. О. безъ срѣщу това да поиска какви да е ангажименти отъ нейна страна. По-късно, тъкмо презъ времето, когато правителството на Стамболийски бѣ захванало преследванията на македонцитѣ, Москва поиска прѣки разговори съ представители на В. М. Р. О., очевидно съ надежда да координира предизвиканата защита на македонцитѣ съ усилията на Б. К. П., та дано излѣзе отъ това нѣщо като комисарска система въ България. Поради събитията въ България тая срѣща стана едва подиръ преврата отъ 9 юний, когато за болшевикитѣ бѣ вече поизгубила отъ интереса си. За В. М. Р. О. тая срѣща има значение само на една информация. Болшевикитѣ, обаче, не преставаха да ухажватъ македонската организация сѐ за извѣстнитѣ вече цели. Следъ септемврийскитѣ мятежи въ България, въпреки обвинението, че В. М. Р. О. ги бѣ смачкала безпощадно въ своята територия и че даже бѣ “съдействувала за потушването имъ въ старата територия на България“, Москва не престана да третира македонското освободитесно движение като единъ удобенъ за своитѣ задачи факторъ. И опрѣ надеждитѣ си на своя старъ съмишленикъ Д. Влаховъ.

Разчитайки на обстоятелството, че Д. Влаховъ откакто захвана да заема висши държавни служби при всички правителства на България, ще да се е приучилъ на едно почтено отношение къмъ поета мисия, и оше че умѣе да постави едно искрено македонско чувство надъ всѣка партийна принадлежность, В. М. Р. О. му повѣри организационна работа при строго опредѣлени рамки, и съ изрична уговорка, че реална политика, политика на ангажименти не може да върши по собствена инициятива никой пълномощникъ или довѣреникъ на организацията. Влаховъ обаче, подъ влияние на полически авантюристи като Хърлаковъ и на нѣкои фокусници отъ Москва, възроди старитѣ си връзки и навици и съ помощьта на извратения вече Чаулевъ запретна се да предаде В. М. Р. О. въ ржцетѣ на Москва, като съ това превиши компетенцитѣ си, наруши брутално инструкциитѣ и дадената си дума.

Най-добрия му помощникъ въ това предателско начинание се оказа П. Чаулевъ. Преди три години Чаулевъ напусна границитѣ на България, за да отиде тамъ дето положението на членъ въ Ц. К. на В. М. Р. О. му налагаше да отиде. Пжтьтъ му обаче за тамъ по неговъ собственъ изборъ, минаваше презъ нѣколко столици, които представяха неограничени удобства за спокоенъ и забавенъ животъ и за „патриотическа работа“ чрезъ висока дипломация — интервюта, преговори и пр. и пр.

Въ Македония отъ дветѣ страни на Вардара кипѣше трѣскава работа — Чаулевъ бѣ изпрѣваренъ и измѣстенъ. Вмѣсто да се почувствува униженъ отъ това и да побърза да поеме работа, каквато постътъ му налагаше, той предпочете да си прави заслѣпки и продължи удобната политика на „важни разговори.“ Съ В. М. Р .О подържаше връзки и отношения на безкрайни смутолевки и лавирания и до толкова до колкото тия връзки му бѣха потребни, за да черпи отъ скромнитѣ средства на организацията. Нѣщо повече: за оправдание на бездействието и паразитизма си той пише до свои приятели писма, въ които се обявява противъ революционната дѣятелность въ Македония, като едновременно съ това продължава безъ срамъ да се ползува отъ средствата на В. М. Р. О., тъй много потребни за по-полезни цели. Всичкиятъ фалшъ на извиненията му, че това пречи, онова пречи, че нѣма пѫть и пр. и пр., се видѣ особено ясно, когато два пѫти по-стариятъ отъ него колега отъ Ц. К. на В. М. Р. О. мина предъ очитѣ му и се отзова всрѣдъ народнитѣ маси, жадни да видятъ първитѣ си водители. Чаулевъ и следъ това пакъ продължи да върши висша политика изъ европейскитѣ кафенета. Когато Ц. К. на В.М.Р.О. пристѫпи къмъ последенъ опитъ, за да го възвърне къмъ прямия му дългъ, той се бѣше вече продалъ на болшевикитѣ. Предъ душеприказчика си Д. Влаховъ и предъ самия Т. Ал. е призналъ, че е взелъ 500 долари отъ секретаря на болшевишката легация въ Римъ. Поканата на Т. Ал. да ги върне, за да не се чувствува обвързанъ и униженъ, той отхвърли, очевидно защото взетитѣ долари не сѫ били само 500 или защото разчиталъ да вземе още. А че разполагалъ съ достатъчни суми, вижда се отъ готовностьта му да изпрати на Занкова 50,000 лв. при първо поискване. (вж. по-горе телеграмата до Занкова.) Въ неговото лице Влаховъ намѣри най-удобния помощникъ за своята предателска замисъль.

Грѣхътъ на Влахова се заключава най-напредъ въ лукавството, съ което се е мѫчилъ да подвежда на лѣво и дѣсно наивници и слабохарактерници, при пълно съзнание че върши престѫпление спроти интереситѣ на макед. освободително движение и после въ лавиране и симулации, за да избѣгне едно прѣко обяснение. Както и да е, резултатъ на неговата разрушителна работа бѣ извѣстния манифестъ, който, както по-горе се казва, бѣ отхвърленъ чрезъ специална декларация отъ В. М. Р. О., като една примка отъ чисто болшевишка проба. (за всичко това вж. прилож. окрѫжно отъ В. М. Р. О. № 774) Следъ тази декларация болшевикитѣ се убедиха, че и по традицията си, и по самосъзнанието си, и по морала си В. М. Р. О. е една крепость, която едва ли би могло да се превземе безъ да бѫде премахнатъ поне единъ отъ главнитѣ й защитници. А да се превземе тази крепость значеше по тѣхната преценка да се улесни твърде много настѫплението на съветизма къмъ юго-източна Европа. И се запретнаха да я превзематъ именно по тоя начинъ: чрезъ очистване на защитницитѣ й. Удобни орѫдия за това тѣ вече имаха на умъ. Знаеха доста много за престѫпленията на Алеко, за амбициозностьта на Г. Атанасовъ и за глухата, прикривана и сподавяна неприязънь и на двамата спрѣмо Т. Ал. Така, въ единъ разговоръ съ лице близко на В.М.Р.О. болшевишкия представитель въ Виена Черски (по погрѣшка въ второто комунике на организацията, излѣзло въ софийскитѣ вѣстници следъ убийството на Тодоръ Александровъ, бѣ писано Левицки вмѣсто Черски), е загатналъ за враждебностьта на „войводата" Щерю Влаховъ къмъ Тодоръ Александровъ. Самъ Щ. Влаховъ по приказки на Ал. Василевъ, предадени отъ ортака му Хр. Медникаровъ „се боялъ да не би Т. Ал. съобщи въ конгреса, че Щ. Влаховъ е записанъ въ болшевишкитѣ списъци въ Виена." И така орѫдията сѫ на лице — една тайфа отъ престѫпници, всѣкой отъ които жадува прикритие за престѫпленията си: Алеко, Атанасовъ, съ по-малкитѣ около тѣхъ, Иовковъ, Занковъ. Остава да се намѣри спойката между тия престѫпници. Търсенето й се възлага предимно на комунистическия депутатъ Д. х. Димовъ. Той се заема да сключи тоя чудовищенъ компромисъ: да замаскира задъ фирмата на една „идея" самото въплотено престѫпление, и после да извлече отъ тая маневра всички ползи за партията на Зиновиевъ. Единъ компромисъ, за който едва ли би билъ способенъ най-циничния езуитизъмъ. До преди реализирането на болшевишката идея въ една държава и произтичащата отъ тамъ политика на безогледно приспособяване, можеше ли нѣкой да допусне, че борцитѣ противъ економическия паразитизъмъ, пионеритѣ на „честната и смѣла“ революционна мисъль биха били способни на подобна гнусота? За ония, обаче, които автоматически следватъ своята първа партиина клетва, това наверно изглежда обикновена история. Обикновена история изглежда за „идеалиста“ Д. х. Димовъ да влѣзе въ съюзъ съ най-тъмни и престѫпни фигури, чиито безчестия самъ той е ругалъ най-неистово, една година само преди да му кимнатъ отъ Москва за ... разбирателство съ тѣхъ. И ето той пристѫпя къмъ работа. Следъ „идейнитѣ“ завоевания въ срѣдата на илинденци, той потърсва и Алеко, за да го очисти чрезъ идейно кръщение и да му покаже „новия пѫть“. И Алеко, който едва знаеше да чете и имаше вече спестени 7,000,000 лв., пристана бърже. Устройватъ се срѣщи. Търсятъ се взаимно.

Мих. Чаковъ, членъ отъ рѫководното тѣло на илинденската организация съобщава: „Първата срѣща между Алеко и х. Димовъ въ моята кѫща трая 5 часа. Следъ единъ-два дена (очевидно подиръ нови инструкции) имъ се устрои друга срѣща пакъ въ моята кѫща. Срѣщитѣ имъ ставаха въ отдѣлна стая.“ Хр. Медникаровъ добавя, че Алеко се е срѣщалъ съ х. Димова и въ дома на Тимчеви. Стою Хаджиевъ пъкъ заявява, че когато Алеко е билъ въ с. Добриница презъ II-та половина на Августъ, наредилъ е чрезъ Г. Ковачевъ х. Димовъ да отиде тамъ“ (вж. факс. № 2).

По показанията на Хр. Медникаровъ не само Алеко, ами и Щерю Влаховъ е показвалъ склонность къмъ новото „провсѣтление“: „Щерю Влаховъ ми говори, че само въ комунизма е спасението. Алеко Василевъ фаворизираше легалнитѣ и нелегални комунисти въ окрѫга“.

Прочее, за да не се губимъ въ дребнитѣ показания, нека минемъ направо къмъ най-сериознитѣ — тия на комунистическия стълбъ въ окрѫга — Методи Алексиевъ. то що казва той:

„Когато партията изгуби всички надежди за успѣхъ (следъ септемвр. събития) обърна погледитѣ си къмъ В. М. Р. О., която искаше да завладѣе и използува за своитѣ цѣли. Връзкитѣ между В. М. Р. О. и партията следъ много усилия и срѣдства се създадоха, като Алеко е успѣлъ да влѣзе въ сношения съ Д. х. Димовъ като представитель на Б. К. П. Това го знамъ отъ разговори съ х. Димовъ презъ м. Май т. г., когато той искаше отъ менъ да влезе въ връзки съ Алеко Василевъ и Г. Атанасовъ. Понеже х. Димовъ се страхуваше отъ властьта да дойде въ окрѫга, кѫдето бѣ каненъ отъ Алеко, последния презъ м. Юни т. г. замина за София и устрои срѣща. Втората срѣща е станала презъ м. Юли. Въ тѣхъ е говорено за новата насока на организацията и за списването на в. „Илиндень". Трета срѣща става въ Лѫджени въ присѫтствие на Алеко, Г. Атанасовъ, Чуд. Кантарджиевъ и др. Касаеше се да се вземе окончателно решение за пълната ориентировка на Алеко и хората му въ лѣво въ противовѣсъ на ц. к. на В. М. Р. О. во главѣ съ Т. Ал. Последната срѣща бѣ опредѣлена да стане следъ 20 Августъ къмъ Банско, въ която трѣбваше да се подпишатъ условията за взаимно действие между Б. К. П. и В. М. Р. О., представлявана отъ Ал. Василевъ и Г. Атанасовъ. Тя е станала и условията трѣбваше да ги узная посредствомъ Х. У. На Ат. Миховски (комунист. водитель) е било предадено отъ Дупница да разпореди до хората отъ Б.К.П. въ окрѫго следното: споразумението е постигнато и всички сили на партията въ окрѫга сѫ на разположение на заведващия окрѫга Алеко Василевъ въ случай на въорѫжено възстание. Въ Джумая има образувани 5 петорки, има такива и въ Мехомийско. Въ Г. Джумая сѫ получени нелегални позиви на три пѫти: презъ м. м. Юний, Юлий и Августъ — единъ за неплащане данъцитѣ на държавата, другъ за ориентиране на макед. легална и нелегална организация на лѣво и третия не помня. Нарежданѐто за навлизане въ макед. легална и нелегална организация и за завземането имъ отъ вжтре е тоже получено отъ Ц. К. чрезъ Дупница до Ат. Миховтки. Мене ми е съобщено това нареждане лично отъ Д. х. Димовъ. Алеко Василевъ ми е далъ лична помощь отъ В. М. Р. О. само 2000 лв.. Гогата Хазнатарски (сега бѣглецъ задъ граница) въ разговоръ ми съобщи, че е ставало дума съ Алеко да извика х. Димовъ къмъ Петричъ, хемъ да се отърве отъ властьта, хемъ да помогне въ органиаационнитѣ работи — издаване на вестникъ. х. Димовъ подържаше връзки освѣнъ съ Алеко, още и съ Гогата, Стою Хаджиевъ, П. Говедарчето и др. Алеко Василевъ насърдчаваше Илинденци да списватъ вестника въ духа на „меморандума". На конгреса ги подкрепи чрезъ полномощия на нѣкои делегати, които да се използуватъ при гласуването въ полза на Занковъ и Йовковъ.

„Отъ всички разговори съ Алеко, х. Димовъ, Занковъ, Иовковъ азъ се убѣдихъ, че е постигнато пълно споразумение по болшевизирането на организацията, като на първо време се превземе Ц. К,, а впоследствие се осжществи социалната революция въ България и на Балканитѣ. Г. Атанасовъ въ едно събрание на ржководнитѣ тѣла на 4—5 Августъ е заявилъ, че трѣбва да се скжса съ миналото и се тръгне на лѣво съ Съветска Русия, която единствено може да подкрепи борбата за свободата на Македония. На Ал. Василевъ въ тоя духъ сж говорили и нѣкои нелегални дейци на организацията въ Мехомийско, които сновѣха подъ ржководството на Танчо Петрички (когото Алеко бѣ взелъ за задачитѣ на втория заговоръ въ Джумая и Д. Балкански (единия отъ куриеритѣ, които сж съпровождали Т. Ал. и Ал. Протогеровъ за конгреса и който е убилъ четника Панзо) Алеко Вас. приказваше, че Ц. К. нѣма право да представляво В. М. Р. О., защото не билъ избранъ въ конгресъ. Ориентацията на Ал. В. и Г. Ат. въ лѣво по никакъвъ начинъ не можеше да бжде резултатъ на идейни схващания — единия бѣше изобщо безъ идеи, а другия фашистъ. Всичко това докара работата до убиването на Т. Ал., което, до колкото можахъ да узная е уговорено въ дърскорѣзната фабрика на Г. Пенковъ, при връщането на Г. Атанасовъ и Алеко Василевъ отъ Банско (дѣто е станала послѣдната и решителна срѣща за уговаряне на условията за общи действия б. н.) и заминаването имъ отъ тамъ за конгреса, кѫдето бѣ поканенъ и самия Т. Ал. Отъ сѫщия Г. Пенковъ узнахъ, че за тая цель била обѣщана парична помощь отъ Русия въ размѣръ близу половинъ милионъ червонци, която щѣла да се брои посредствомъ члена на Ц. К. П. Чаулевъ. Избѣгването сега на Г. Пенковъ се дължи изглежда на опасенията му отъ узнаване и разгласяване на истината. За горното узнахъ лично отъ Г. Пенковъ на склада за дъски на гара Симитли. На дъскорѣзната при рѣшаването сѫ присѫтствували и двамата убийци — Щ. Влаховъ и Д. Вретенаровъ. Решението е взето на 28 или 29 Августъ.“.

Следъ всичко това Методи Алексиевъ резюмира: „Несполучливиятъ опитъ на Москва да болшевизира В. М. Р. О. я накара да потърси и наистина намѣри други незаконни представители на организацията за своитѣ цели въ лицето на Алеко Василевъ и Г. Атанасовъ. Болшевицитѣ влизатъ въ връзка съ последнитѣ посредствомъ члена на Ц. К. на Б. К. П. — Д. х. Димовъ. На тия влияния се подадоха и нѣкои членове на Илинденската организация — Занковъ и Арс. Иовковъ. Лозунгътъ на комуниститѣ въ тоя моментъ бѣше: навлизане на всички комунисти въ редоветѣ на В. М. Р. О. Следъ уговарянето на плана за болшевизирането Алеко се е вече предпазвалъ — отивайки за София се е страхувалъ да не го убиятъ. Това ми казаха Г. Пенковъ и Щ. Влаховъ. Преди конгреса на Серския революц. окрѫгъ Алеко замина къмъ Мехомия и Неврокопъ. Говори се, че нататъкъ се е срѣщалъ съ нѣкой руснакъ. Това било между 25 и 30 Августъ“ (вж. факс. № 3).

Следъ тия срѣщи, споразумения и решения

х. Димовъ ималъ вече сериозни основания да заяви на Арс. Иовковъ, че около Алеко Василева се е създавало едно санданистко — лѣвичарско ядро. За едно подобно боево ядро, комунистическа чета въ Мелнишко, съобщава и М. Алексиевъ.

Следъ всичко това има ли нужда отъ повече доказателства, за да се прозратъ намѣренията на болшевиккитѣ и прѣкия предметъ на срѣщитѣ на х. Димовъ съ цѣлата тая разбойнишка таифа? х. Димовъ твърде добре знаеше, че Алеко е само едно тромо туловище, една праздна глава и единъ безогледенъ търгашъ съ макед. освободително движение, и все пакъ до него прибѣгна за ... „преговори". Защото все таки Алеко имаше едно качество: той таеше тъмна и кървава помисъль срещу Т. Александровъ. А тъкмо това и само това бѣше потребно за нуждитѣ на х. Димовъ и на далечнитѣ му патрони.

Българската комунистическа партия и Дим. Влаховъ следъ събитията.

(Противоречия, измислици и самоизобличения).

Отъ изложеното до тукъ изпъква достатъчно ясно участието на комуниститѣ въ заговора отъ 31.VIII т. г. То изпъква не по-малко ясно и въ отношенията на комунистическата партия къмъ събитията отъ 31.VIII и 13.IX. За пълнота на изложението си ние ще се спремъ накратко и върху това твърде характерно отношение.

Веднага следъ като стана извѣстна смърьта на Т. Александровъ, цѣлия български печатъ и голѣма часть отъ европейския изрази ясно кое скръбь, кое почить къмъ паметьта му, кое съчувствие къмъ макед. освободително движение, което следъ неговата кончина като че осиротяваше. Безбройни статии се написаха съ въодушевена оценка за грамадното му дѣло. Ясни бѣха въ своятъ отзвукъ и враговетѣ на Македония — сърбитѣ. Смъртьта на Александрова тѣ посрѣщнаха съ ликуване, съ озлобение и тукъ тамъ съ кощунство съ паметьта му. И еднитѣ и другитѣ бѣха ясни въ чувствата и реакцията си. Еднички българскитѣ комунисти се отзоваха на кръстопѫть. Тѣ се почувствуваха като че заварени на самото мѣстопрестѫпление, неможаха въ момента отъ никѫде да си вdin вzematъ интифакъ и недоумѣваха: да изтъкнатъ ли Тодора като орѫдие на „буржоазната реакция" или да го представятъ като нейна жертва.

Въ първия случай биха поиздали моралното участие на партията въ самия заговоръ, втория пъкъ случай имъ налагаше необходимостьта да се солидаризиратъ съ наказанието на цѣлата банда заговорници. И се омотаха въ една безизходна паяжина отъ глупости и противоречия. Осемь броя, отъ 36 до 43, отъ тайното издание на *Работнически Вестникъ* се занимаватъ изключително съ тия събития и издаватъ единъ хаосъ, въ който се чувствува или неопитна ржка или гузна съвѣсть — най-често и едното и другото.

Въ брой 37 на „Р. В.“ четемъ: „Българската буржуазия тържествува — х. Димовъ убитъ, Алеко убитъ, Атанасовъ убитъ, Иовковъ, Занковъ, Чуд. Кантарджиевъ, Коларовъ — убити. Наистина и Т. Александровъ е убитъ — това ще помрачи нейната радость. Но бѣше ли той сигуренъ за нея. Наистина по негова заповѣдь презъ септември миналата година се избиха толкова синове на трудящия се народъ но... *той показва самостойность и си позволява да влиза въ връзка съ съветска Русия безъ* да пита и безъ да съобщи дури това на българското правителство. Но буржуазнитѣ вестници се заеха да устроятъ своя патриотарски гешефтъ съ смъртьта на единъ отъ най-силнитѣ хора на организацията, падналъ жертва на своитѣ собствени противоречия на национал-революционеръ, влѣзълъ въ незаконно съжителство съ най-реакционната класа на днешния вѣкъ.“ И при все това за тая класа той не билъ *сигуренъ,* понеже *самостойно* влизалъ въ връзка съ съветска Русия. Но въ тия размишления не е това противоречие най-важното. По-важно е твърдението, че Т. Ал. е падналъ жертва на *собственитѣ си противоречия и на незаконното съжителство съ буржуазията.* Като се знае, че убийцитѣ Алеко, Щерю, Динчо, Коларовъ не проумяваха нищо отъ „незаконни съжителства“, отъ „вжтрешни противоречия“ и не правѣха хасъ отъ социални класи, кой ще да е открилъ грѣха на „противоречието и незаконното съжителство“ и кой следователно е теглилъ присждата му? Очевидно ония, които преди убийството сж формулирали тоя „грѣхъ“, и следъ убийството го изтъкватъ предъ свѣта.

По късно, въ бр. 40 „Р. В.“ говори за съвсемъ друго „сѫжителство“. Ето: „Македонския народъ по инстинктъ разбра, че действителна помощь може да получи само отъ Русия. Затуй Т. Ал. склони да преговаря съ нея, затуй той дори агитираше въ Македония презъ 1920 г. македонцитѣ да гласуватъ за комуниститѣ“ и продължава: „Нѣколко дни преди смъртьта си Т. Ал. искаше нова срѣща съ Б. К. П.“ Тукъ не е толкова интересно изопачението на фактитѣ. Ние мислимъ, че само ония които шарлатанствуватъ съ общественитѣ въпроси, не знаятъ, че презъ 1920 год. В. М. Р. О. заповѣда на македонцитѣ да гласуватъ за комунистическитѣ кандидати, следъ като правителството на Пашичъ отказа да зарегистрира чисто македонска листа и отхвърли последующото желание на македонцитѣ да си посочатъ свои кандидати въ листитѣ на другитѣ партии, и не отъ любовь къмъ съветизма, а въ знакъ на протестъ. Нима комуниститѣ не знаятъ, че отвъдъ сръбската граница, въ гръцката частъ отъ Македония македонцитѣ гласуваха въ сѫщото това време за листитѣ на роялиститѣ сѐ въ знакъ на протестъ срещу венизелизма и за да подържатъ процеса на държавното разстройство? Прочее, да речемъ, че твърденията на Р. В. сѫ вѣрни. Но ако е вѣрно, че Т. Ал. е склонилъ къмъ болшевизма още презъ 1920 год. и че само петь дена преди смъртьта си е искалъ нова срѣща съ комуниститѣ, защо последнитѣ не го оплакаха поне толкова, колкото оплакаха убийцитѣ му, и защо по-горе и както ще видимъ по-доле, го броятъ за орѫдие на реакционната буржуазия? До тукъ тѣ сѐ още не могатъ да проумѣятъ, кое е най-удобно за пропагандата и за отговорноститѣ на партията: приятель ли да го смѣтатъ или врагъ.

Подъ заглавие „Защо бѣ ударена В.М.Р.О.“ въ сѫщия брой 40 на Р. В. четемъ следния отговоръ: „Защото Цанковъ искаше сближението съ Сърбия, а това налагаше унищожението на В.М.Р.О.“.

Тукъ за пръвъ пжть комуниститѣ отдаватъ убийството на Т. Ал. на настоящето бълг. правителство. Това, разбира се, не пречи на българската комунистическа диалектика, да твърди и тржби, че „правителството е помогнало на приятелитѣ на Т. Ал. да очистятъ убийцитѣ и противницитѣ му“ и че Т. Ал. е поставилъ организацията въ пълна услуга на Цанковото правителство. Текеджийскитѣ философи не сж се досетили, че тия двѣ нѣща се изключватъ помежду си; че. ако Т. Ал. е поставилъ В. М. Р. О. въ услуга на бълг. правителство, последното не би правило глупостьта да го убива и че ако го е убило не би правило другата глупость — да помага на „приятелитѣ му“.

Ние отбѣлѣзваме горното като единъ отъ вариантитѣ на комунистическитѣ обяснения по убийството на Тодоръ Александровъ.

Подъ надсловъ „Какво бѣ В.М.Р.О.“ брой 41 отъ органа на комуниститѣ открива: „Т. Ал. разбра, че спасението е само въ подкрепата на Съветска Русия и подписа споразумението въ Виена. (Пакъ Р. В. другаде казва, че другъ го е подписалъ по делегация). Но Цанковото правителство разбра, че съ това иде неговия край и чрезъ М-ръ Стоенчевъ е убедило Т. Ал. и Протогеровъ да се откажатъ отъ манифеста и излѣзе декларацията — и да се откажатъ отъ крайната цѣль — Независима Македония — а да искатъ културна автономия. Свидетелство за това е и последния меморандумъ на В.М.Р.О. до О. на Н.. И новата измѣна щѣла да бжде тъй открита, че неминуемо щѣше да падне влиянието на Т. Ал. и В.М.Р.О., опрѣна на братската подкрепа на балканскитѣ революционни движения (?) и на Съв. Русия щѣше да обяви война и Цанкову (В. М. Р. О. нѣма никакво основание да се съмнѣва, че една борба срѣщу българското правителство би била подпомогната не само отъ Съветска Русия, ами и отъ „балканското революционно“ движение на К. Тодоровъ и Обовъ. Нещастието е, че задачитѣ на В.М.Р.О. сж по-други — тя съвсемъ нѣма желание да става пиедесталъ за комисарскитѣ тронове на Коларовци и Обовци). Наближаваше Серския и Общия конгреси на В.М.Р.О., въ които ясно се виждаше, че ще бѫде осѫдена досегашната политика на В.М.Р.О.“.

Това дълго размишление на Р. В. буди нѣколко въпроси: 1. Ако е вѣрно, че Т. Ал. се е отказалъ отъ болшевикитѣ въ полза на Цанкова, кой има интересъ да го убие — Цанковъ или болшевикитѣ? (по-горѣ Р. В. твърди че Цанковъ го е убилъ) 2. Ако е вѣрно, че презъ 1920 год. Т. Ал. е агитиралъ въ Макед. за комуниститѣ и че само 5 дена преди смъртьта си, (значи цѣли два мѣсеца следъ декларацията) е искалъ любезна срѣща съ Б. К. П. очевидно въ полза на политиката на разбирателство съ болшевикитѣ, коя политика щѣла да бѫде подложена на неминуемо осѫждане въ двата конгреса? и 3) отъ кѫдѣ знае и по какво сѫди Р. В., че въ двата конгреси щѣла да бѫде неменуемо осѫдена „досегашната“ политика на В. М. Р. О., защото тѣ сѫ тайни конгреси, таенъ е и дневния имъ редъ. Той може да се знае само отъ ония, които го уреждатъ. — Очевидно Ц. К. на Б. К. П. е билъ гарантиранъ, че „революционеритѣ“ около Алеко сѫ здраво спечелени за „новата политика“. Последниятъ пъкъ, за да изпълни по-леко ангажимента си, предпочелъ да се освободи предварително отъ опозицията на „най-силната личность“, защото знаелъ, че ако дойде въ конгреса „ще направи всичко дармаданъ и ще спечели делегатитѣ“ (вж. по-горѣ показ. на Хр. Медникаровъ). Който е билъ нѣкога ловецъ и е наблюдавалъ блуждающа въ мѫглата патка, лесно ще може да си представи положението на Ц. К. на Б. К. П. въ цѣлата тая бъркотия.

Малко по-долу въ сѫщата статия се ниже ново обяснение по убийството на Т. Ал. „И убийството на Т. Ал. извършено, както сега се изнася, отъ двама осѫдени на смърть четници, биде богато използувано за следнитѣ правителствени изгоди: 1, унищожи се В. М. Р. О. и съ това се очисти пѫтя за Бѣлградъ. 2, 3“... Тукъ има едно недоразумение, ако не една самоизмама за насърдчение. Съ убийството на Т. Ал. В. М. Р. О. съвсемъ не се унищожи. Наопъки, върху мрътвия му трупъ тя оживи заветитѣ му и отъ тѣхъ направи единъ по-могѫщъ Т. Александровъ. Съ нейното унищожение би се разчистилъ, по смѣткитѣ на Москва, преди всичко пѫтя на болшевизма. Това бѣше аслѫ и главната задача на дипломацията отъ Москва. В. М. Р. О. обаче не е унищожена и горното твърдение на Б. К. П. едва ли ще насърчи нѣкого.

По-нататъкъ Р. В. подема вече обяснението на Дим. Влаховъ, че убийството на Т. Ал. е дѣло на лично отмъшение на Щ. Влаховъ и Д. Вретенаровъ.

Въ последния излѣзълъ брой на Работ. Вѣстникъ 43, комуниститѣ се връщатъ, види се пакъ за да се омотаятъ, на твърдението, че Т. Ал. е искалъ срѣща съ Б. К. П.: „При това припомняме, че срѣща стана по наше искане и съ Т. Ал. Самъ той назначи втората срѣща да стане въ днитѣ около убийството му“. По тоя поводъ ние ще се задоволимъ само да запитаме Ц. К. на Б. К. П.: Кой е искалъ „първата срѣща“ и като какъвъ — като представитель на Б. К. П. или като синъ на виденъ македонски революционеръ покойникъ; и после като приказватъ за „срѣщата“, защо не съобщатъ говореното въ тая срѣща, за да се види, дали тъкмо говореното не е затвърдило у комуниститѣ убеждението, че Т. Ал. трѣбва да бѫде премахнатъ. Защо Ц. К. на Б. К. П. не съобщи напр., че на тая срѣща Т. Ал. е заявилъ, какво В. М. Р. О. има достатъчно много опитъ отъ миналото и съзнание за своитѣ прѣки задачи, за да не иска да се впуска въ „авантюри“ „младежки увлечения“ и „крайно опасни скокове“? Елементарна почтенность налага да не се кощунствува съ паметьта на единъ покойникъ чрезъ лъжи отъ горната проба, особено когато има документи, съ които тѣ се изобличававатъ. Но... почтеностьта съвсемъ не влиза въ моралния кодексъ на българскитѣ комунисти.

Цѣлия тоя стълбъ отъ лъжи и противоречия на Б. К. П. се опира на предположението или надеждата, че едва ли ще се намѣрятъ автентични документи, които ще разкриятъ цѣлата истина по събитията. Ако комунandroidиститѣ допускаха само, че тѣхни другари и довѣреници и други участници въ съдружието, ще откриятъ решително завесата на заговора, не биха дързнали да твърдятъ напр., че „документи намѣрени у Алеко нѣма и не може да има“ и че „долна лъжа на правителството и неговитѣ агенти Милевци и Протогеровци, е че Б. К. П. искала да „комунизира В. М. Р. О. и да я използува за свои партизански цѣли“ (Р. В. бр. 36).

По-характерно и по-краснорѣчиво отъ всичко е отношението на Б. К. П. къмъ самитѣ заговорници. Въ всички излѣзли броеве на Р. В. прозира една обща и твърде ясна тенденция да се отхвърли участието на Д. х. Димовъ въ убийството на Т. Ал. и едно трогателно съчувствие къмъ цѣлата разбойнишка банда около Алеко Василевъ.

Така, въ една горопомна декларация на Ц. К. на Б. К. П. (вж. Р. В. бр. 36) четемъ: „Ц. К. заявява: лъжа е, че убития другарь Д. х. Димовъ въ деветѣ си срѣщи (тѣ не сѫ само две б. н.) съ Алеко е уговарялъ убийството на Т. Ал. Г-лъ Протогеровъ знае, че е говорено изключително по общата борба на Б. К. П. и В. М. Р. О.“ Ние питаме Ц. К. на Б. К. П. по тоя поводъ: 1) Знаелъ ли е х. Димовъ, че Алеко е единъ гешефтаръ революционеръ, и че нѣма никакви качества да преговаря отъ името на В. М. Р. О. при наличностьта на Ц. К 2) Разбиралъ ли е х. Димовъ, че подобни преговори на тая база сѫ едно престѫпление и носятъ елементитѣ на съзаклятие спрѣмо В. М. Р. О. следъ категоричната „декларация“ на Ц. К., въ която се отхвърли изрично политиката на съюзъ съ каква да е партия 3) Ако срѣщитѣ сѫ били изключително за преговори на принципна база, какъвъ е смисъла на х. Димовото заявление предъ Иовкова: „около Алеко се създава едно санданистко-лѣвичарско ядро“?

Ако, впрочемъ, не съществуваха никакви други данни за тия фатални срѣщи, комуниститѣ пакъ не биха могли да скриятъ, че сѫ на единъ фронтъ съ убийцитѣ на Т. Ал. Ето, подъ заглавие „*Истината*“ въ сѫщия бр. 36 на Р. В. тѣ пишатъ: „Слѣдъ касапницата, която Протогеровъ съ близкитѣ си съратници устрои въ Горна-Джумая надъ най-активнитѣ дейци на В. М. Р. О., се е повдигнало страшно възмущение въ Петричко.“ (За „възмущението“ вж. по-горе). Възхитително наистина! По вкуса на Ц. К. на Б. К. П. *най-активни* революционери сѫ ония, които най-безогледно търгуватъ съ революцията; ония, които правятъ революция съ тютюневи предприятия, обезпечаватъ минни периметри и трупатъ крадени милиони по банкитѣ. Бихме желали „дейцитѣ“ отъ Б. К. П. да не сѫ толкова „активни“.

Въ следния брой 37 на Р. В. има и една трогателна жалба: „Рѫководитель на клането надъ *чернoработницитѣ* въ Петричко е фашисткия Г-лъ Протогеровъ“. Като се знае, че освенъ заговорницитѣ никой другъ човѣкъ не е пострадалъ нито съ единъ косъмъ отъ главата си, естествено е да се заключи, че като „чернoработници“ тукъ се таксуватъ именно заговорницитѣ. И тъй, ето една нова пѣсень: черноработникътъ Алеко Василевъ, черноработникътъ Г. Атанасовъ, черноработникътъ В. П. Стояновъ и пр. има ли по-дивни словесни съчетания отъ тия?

Другаде, въ бр. 37, тая разбойнишка банда се именува „*цвѣта на македонското движение*.“ Въ брой 40 на Р. В. подъ заглавие: „Подъ знака на манифеста“ четемъ следното знаменателно разсѫждение: „Населението въ Петричко плащаше специални данъци на В. М. Р. О. Търговцитѣ на тютюни тамъ, които сами опредѣляха цѣнитѣ на тютюна, бѣха видни лица на организацията. Туй обяснява упадъка и новата ориентировка на организац.

напоследъкъ въ Петричко.“ Това е самата истина, що се отнася до търговцитѣ съ тютюни, но очевидно Ц. К. на Б. К. П. не знае кои бѣха въ Петричко „търговцитѣ на тютюни, видни лица на организацията“ или пъкъ съзнателно заблуждава. Ето ги: Алеко Василевъ, който е спестилъ само 7,000,000 лв., Г. Атанасовъ, който е билъ едва въ началото на економиитѣ си и ималъ текущи смѣтки на свое име надъ 2,000,000 лв.; Г. Манолевъ, който е работилъ съ 400,000 лв. свои и 1,400,000 Алекови съ по 10% лихва и който е „продавалъ тютюна на себе си“; П. Говедаровъ, който е билъ генераленъ пълномощникъ на Алеко въ ликвидациитѣ на турски имоти и ортакъ въ всичкитѣ му тютюнджийски сдѣлки; В. П. Стояновъ който за една година увеличилъ капитала си отъ 40,000 на 1,800,000 лв., Г. Пенковъ, Хр. Медникаровъ, Щ. Влаховъ, Д. Вретенаровъ и пр. и пр. Съ една дума тъкмо „най-активнитѣ дейци,“ „черноработницитѣ“ и „цвѣта на македонското движение“ — изобщо представителитѣ на „лѣвота течение“, къмъ което Петричко се е вече ориентирало и което Б. К. П. е взела най-грижливо подъ крилото си. Впрочемъ на кѫде бѣше ориентирано то показа веднага следъ като стана известно убийството на Т. Ал.

Отъ сѫщия родъ диалектически материялизъмъ ни поднася Р. В. въ брой 41 подъ заглавие „Каква бѣ В.М. Р. О.“ Тамъ четемъ: „Изразъ на негодуванието срѣщу измѣната на водачитѣ на В. М. Р. О, (които сѫ я поставили въ услуга на буржуазията) пръвъ стана в. *Илиндень* и Илинденци. Т. Ал. схвана това и потърси начинъ да се справи съ тая нова ориентировка въ самитѣ маси и презъ юлий м. г. изпрати делегатитѣ си въ Москва.“ Тука вече има едно побъркване на датитѣ, ако не една шарлатания. Презъ м. юли м. г., когато водачътъ Т. Ал. изпрати делегатитѣ си въ Москва, единиятъ виденъ „изразитель на негодуванието“, Г. Занковъ, дерѣше си гърлото по Софийскитѣ мегдани въ вѣнцехваления за новото правителство на България, а другиятъ Арс. Иовковъ пѣеше въ вѣстника си осанна за героитѣ отъ 9 юний. Случай на кжса паметь ли имаме тука, или на обикновена шарлатания?

Трогателенъ е Р. В. въ усилията си да изкара Алеко като човѣкъ съвсемъ незамѣсенъ въ цѣлата тая мърсотия и като гължбъ чистъ. Подъ надсловъ. „Още по убийството на Т. Ал.“ въ брой 43, разказвайки подробности, които впрочемъ още никой не знаеше, по убийството на Т. Ал., редакцията пише:

„Когато занѣли вестьта за убийството въ Лопово, всички, *въ това число и Алеко,* я посрѣщнали съ голѣмо вълнение. Алеко веднага произнесълъ смъртна присжда надъ убийцитѣ.“ И по долу „Въ Г. Джумая се очаквало да се състои конференция за ново ржководство на В. М. Р. О. Алеко нищо не е подозиралъ.“ И въ заключението: „правителството чрезъ своитѣ агенти въ организацията урежда, а чрезъ своята войска изпълнява удара на В. М. Р. О. чрезъ унищожаването на недоволнитѣ отъ стария курсъ на ржководството ѝ и съ явно надмощие въ движението.“ Може ли наистина да се измисли нѣщо по-трогателно отъ това? Отъ смъртьта на Т. Ал. Алеко подчертано „се вълнува,“ когато се знае, че половинъ часъ преди пристигането на Протогерова, той е липсалъ отъ колибата си и въ гората се е осведомявалъ върху убийството отъ самитѣ убийци. Алеко „е подписалъ смъртна присжда надъ убийцитѣ“, когато се установява че цѣли два дена на 7 и 8 IX. е прекаралъ въ задушевна беседа съ тѣхъ подъ единъ покривъ и е заповѣдалъ, колкото за лице, едва на 7. IX другъ да напише окржжното за обявяването имъ за разбойници и другъ да го подпише на 9. IX. съ цѣлъ да се бави до втората „ликвидация,“ та после да стане и непотребно?

„Алеко нищо не подозиралъ,“ когато се доказва, че е кроилъ кърваво разчистване на приятелитѣ на Т. Ал? Най-гърмотевично е обаче твърдението за „явното идейно надмощие въ движението.“ Та за идейно надмощие може да става дума само тамъ, дето има идеи. Въ душата на

Алеко, както навѣрно и Б. К. П. е знаела отдавна, бѣше твърде каменисто за идеи. Тамъ вирѣеха само престѫпления. Кой знае, дали сами българскитѣ комунисти, следъ всичко което се знае, не ще почувствуватъ известно омърсяване на собствената си кауза, като сѫ поели така старателно защитата на Алековата . . .

Тука му е мѣстото да кажемъ нѣщо и за информациитѣ на Р. В. защото и тѣ отразяватъ покрай типичното у комуниститѣ още и особеното въ отношението имъ къмъ събитията. Подъ заглавие „Истината“ Р. В. бр. 36 пише: „Въ избиването на Алеко и неговитѣ приятели въ Г. Джумая Протогеровъ си е посужилъ съ органитѣ на Цанковата власть. Участвували сѫ въ избиването и Г. Джумайскиятъ окол. н-къ и неговитѣ стражари“. И по-нататъкъ: „Следъ касапницата се повдигнало страшно възмущение въ Петричко. По Струма и Мѣста сѫ излѣзли мѣстни чети, съ които се водятъ боеве. Избити сѫ досега 180 човѣка привърженици на Алеко. Между тѣхъ сѫ всички членове на Алековото семейство“. А въ брой 37 подъ сѫщото заглавие добавя: „Очевидци разправятъ, че повечето отъ избититѣ сѫ убити предъ кафенето въ Г. Джумая (хичъ бива ли бе джанъмъ, революционери отъ калибъра на Алеко да седятъ въ кафене! Оставаше да имъ се даде и по едно наргеле, та картината да бѫде пълна!) дѣто сѫ седѣли нищо не подозиращи за сѫдбата си, а не както се съобщи, че сѫ били въ кѫща, дето сѫ тъкмѣли избиването на другитѣ“. И най-после въ бр. 41 подъ заглавие „Какво става изъ Петричко“ четемъ: „Въ нѣкои села е дѣйствувано отъ страна на войската, командувана отъ автономисти (Чудна работа! Щомъ войската действува веднажъ, каква нужда има пъкъ да бѫде командувана непремено отъ автономисти?) Адско е положението въ Петричко. Злодѣянието на сърбитѣ въ Гарванъ и на гърцитѣ въ Търлисъ бледнѣятъ предъ това, което се върши днесъ отъ фашисткото правителство и отъ „освободителитѣ“ надъ „братята българи“ въ „освободената“ часть на Македония!“ (кав. ред.). За „народното възмущение“ отъ убийството на Алеко въ изложението ни по-горе има доста много данни.

Що се отнася до другитѣ сведения комуниститѣ вече сами ще да сж се убедили, че сж лъгали, все пакъ ще дадемъ тукъ думата на единъ честенъ комунистъ, Иорданъ Тодоровъ, бившъ сждебенъ следователь въ Панагюрище. Ето що казва той:

„Моя некогашенъ учитель г-нъ К. ми даде да прочета брой 36 отъ септемврий т. г. на „Работнически Вестникъ“ — нелегално издание на Б. К. П. дето по събитията станали въ Горна Джумая на 12. IX, се сочатъ и следнитѣ факти: че до сега били избити 180 човѣка, първи дейци на македонското движение, между които и всички членове на семейството на Алеко, че по Струма и Мѣста сж излѣзли мѣстни чети, съ които се водятъ боеве, че въ избиванията на Алеко и неговитѣ приятели сж участвували и Горно Джумайския Окол. Началникъ и неговитѣ стражари. По поводъ на това, като човѣкъ, който по време на събитията се е случилъ въ гр. Горна Джумая, който знае какво се е случило тукъ, впрочемъ това се знае отъ всички граждани на Горна Джумая, дължа да заява, че „истината“, която се описва отъ Работнически Вестникъ, не е никаква истина, а една голѣма лъжа. Истината е тази: Въ Горна Джумая сж убити всичко петь души четници, между които Алеко и Г. Атанасовъ и единъ стражаръ при изпълнение на служебнитѣ си обязаности. Други лица не сж убити. Това знае цѣла Горна Джумая. Членоветѣ на Алековото семейство тоже не сж убити. Не ми е известно да сж излѣзли мѣстни чети по Струма и Мѣста и че се водятъ боеве съ тѣхъ. По слухъ научавамъ, че само Георги Пенковъ, човѣкъ близъкъ на Алеко, е избѣгалъ съ двама трима въ планинитѣ. Нищо не се говори за боеве съ излѣзли чети, нито пъкъ съмъ слушалъ, че изъ Петричкия край има голѣмо негодувание или пъкъ да сж станали нейде други убииства, освенъ на двамата убийци на Тодоръ Александровъ.

Не е вѣрно така сѫщо, че Горно Джумайския Окол. Началникъ съ стражаритѣ си е взелъ участие въ избиването на Алеко и неговитѣ приятели. Убийството на тия лица стана отъ хора на организацията. Властьта само изпълни своя дългъ да запази реда и спокойствието на гражданитѣ и да предотврати всѣкакви безредици.

Това е сáмата истина и което е на менъ известно.

По добре би било Работнически вестникъ да не изнася такива „истини", които само тревожатъ населението. Съ такава истина той не принася нищо на дѣлото, на което служи.

Такава „истина" само отвращава".

Следъ всичко изложено по-горе, въ душата на всѣкой македонецъ, който е запазилъ въ душата си поне една искра отъ чистия пламъкъ на борбата за родната си земя, не може да не прозвучатъ като сатанинско издѣвателство пожелания и напѫтствия като тия:

„Съветска Русия никога не е разрушавала единството на народнитѣ организации. Тя не е искала и разрушението на В.М.Р.О." (вж. Р. В. брой 36). А съ каква цель тя най-напредъ прибра подъ своето крило и съ силата на златото всички ренегати и престѫпници спрѣмо В.М.Р.О., за да ги изтъкне после като страна въ разговоритѣ съ последната? Съ каква цель тя напечати мистифицирания манифестъ, ако не за да внесе смущение въ умоветѣ и раздвоение въ силитѣ?

Или: „Б.К.П. заявява, че въпреки всичко ще помогне да се възстанови силата на една единна независима боева В.М.Р.О., която въ единенъ фронтъ съ другитѣ балкански революц. сили, подкрепени отъ Съветска Русия, да може да извоюва независима Македония". (Разбира се, *въпреки всичко!* Нима *въпреки всичко* Б.К.П. не стана съюзница на престѫпници като Алеко и Атанасовъ, Занковъ и Иовковъ, за да спечели В.М.Р.О. за задачитѣ на разрушението?

Или: „По-близко до своята свобода е днесъ Македония, въпреки че за втори пжть Бѣлградъ и София я подѣлятъ като плячка. Да живѣе независима Македония! Да живѣе В.М.Р.О.! (вж. бр. 41 отъ Р.В.). (Никога лукавството не е звучало по-цинично!).

И най-после въ бр. 42 подъ заглавие *„Сега накжде“* Ц. К. на Б.К.П. сочи пжть за В.М.Р.О.: „Единъ е изхода — съюзъ съ комуниститѣ и подкрепа отъ Съв. Русия, а не съ българската буржуазия и съ българскитѣ партии“. В.М.Р.О. разбира едно: че въ нейния тридесеть годишенъ животъ никоя българска партия не е била къмъ нея толкова коварна, колкото се оказа комунистическата и заявява, че ще брани до смърть чистотата на своитѣ идеи и самостойностьта си; не ще пристане на никоя българска партия, не и на най-перфидната отъ тѣхъ.

Въ прѣка връзка съ събитията и въ пъленъ унисонъ съ Б.К.П. по всички засѣгнати въпроси е и Дим. Влаховъ. Тука му е следователно мѣстото да кажемъ нѣколко думи и по поводъ неговата статия въ бр. 4, 5 на спис. „Балканска федерация“, озаглавена „Злодѣянието на макед. убийци“.

Подобно на своитѣ съмишленици отъ Българската Комун. Партия въ София, болшевишкия агентъ отъ Виена е отразилъ въ дългата си статия цѣлия смутъ и всичката низость на душата си. Най-напредъ подобно на софийскитѣ си другари той е изпадналъ въ фактическа и идейна безпжтица по самото убийство на Тодора. Впрочемъ, нека тука подчертаемъ онова, което погоре пропустнахме да кажемъ. Ако отъ всичкитѣ събития бѣше останало да стърчи само едно — убийството на Т. Ал. — и Влаховъ и патронитѣ му отъ Москва и послушницитѣ му отъ София щѣха да бждатъ много по-ясно опредѣлени, много по-категорични: —„Т. Алекс. е убитъ поради това, че спираше правилната насока на В.М.Р.О. на лѣво къмъ съветитѣ,“ щѣше да бжде тѣхната ясна теза. Вавилонията на другаритѣ иде отъ тамъ, че подиръ Т. Ал. избити сж и убийцитѣ му, тъкмо ония които сѫ давали гаранции, че ще сложатъ В.М.Р.О. предъ стѫпкитѣ на Зиновиевъ. Следъ тая разплата като че В.М.Р.О. остана силна пакъ съ духа на Т. Ал. въ основата си. Изходътъ? — Да се правятъ резерви, да не се кѫсатъ всички мостове. Защото все пакъ може да се случи утре да разговарятъ съ ония, които днесъ ще ругаятъ. Това е смѣтката, която внася вавилионията въ идеитѣ и изводитѣ на болшевишкитѣ агенти отъ София и Виена.

Съ безпѫтица захваща своитѣ размишления Виенския дипломатъ. „Т. Ал.. казва той, падна жертва при изпълнение на този пъкленъ планъ на Цанковото правителство: да се унищожатъ всички честни макед. революционери, които не искатъ макед. освободително движение да бѫде инструментъ въ рѫцетѣ на Цанковото правителство и военната лига“. Просто и ясно: Т. Ал., като „честенъ макед. революционеръ“ не искаше да служи на Цанковото правителство и последното го уби. Но веднага следъ това школувания при всички български правателства дипломатъ пише: „Допустимо ли е Т. Ал. да бѫде убитъ на 31 Августъ отъ хората на Ал. Василевъ и на 12.IX Ал. Василевъ, полк. Атанасовъ, Арс. Иовковъ и Г. Занковъ да отидатъ въ Г. Джумая, когато знаятъ, че тамъ се намиратъ вѣрнитѣ на Александровъ хора — Караджовъ и Моневъ?“

Разбира се, че не е допустимо. Това е вънъ отъ всички възможности. Но, питаме ние на свой редъ тоя тънъкъ диялектикъ, допустимо ли е Т. Ал. да е убитъ отъ правителството на Цанкова, а приятелитѣ на Алеко да се боятъ отъ приятелитѣ на Александрова? Щомъ Алеко е непричастенъ въ убийството на Т. Ал., какъвъ смисъль би имало Занковъ и Иовковъ да се боятъ отъ Караджовъ и Моневъ? Изглежда, че господинъ дипломатътъ тукъ е попадналъ на тънко, толкова тънко, че се е скѫсало. „Ако Д. х. Димовъ и Слав. Ковачевъ, продължава той, бѣха участници биха ли се движили свободно по улицитѣ?“

Това артъкъ е съвсемъ възможно, тъй както е възможно г. Влаховъ, който нѣма много основания да се брои между последнитѣ отъ заговорницитѣ, да се движи свободно по улицитѣ на Виена.

По-нататъкъ Влаховъ дири мотивитѣ на убийството. „Първо, казва той, тѣ могатъ да бждатъ отъ личенъ характеръ (значи не отъ партиенъ?). Александровъ тъй много злоупотребяваше съ положението, което заема, че много малко макед. революционери има, които не сж били настроени лично противъ него, следователно никакъ не е изключено предположението, че убийството е извършено отъ хора, войводи или четници, оскърбявани или обиждани отъ него. Ако единътъ отъ убийцитѣ е Г. Джумайския войвода Щерю, когото, както се знае (?) преди 2—3 месеца Александровъ е ругалъ, то най-допустимото предположение е, че Т. Ал. е билъ убитъ отъ него, който по тоя начинъ е искалъ да отмъсти за нанесената му отъ Александровъ обида въ присжтствие на други лица“.

Цѣлата тая верига отъ допущения, предположения и усуквания се опровергава въ веригата отъ документи въ нашето изложение. Но ние я цитираме тукъ, защото въ нея има все таки нѣщо ново и нѣщо интересно. Най-напредъ ние бихме се обърнали до съвестьта на Г. Влахова, ако е останало нѣщо отъ нея, следъ като премина презъ цѣлъ лабиринтъ отъ изкушения: колко и кои революционери сж били обидени отъ Т. Александровъ, при краката на когото самъ той, Д. Влаховъ, само преди 5—6 месеци е подлизурствувалъ? После, допуща ли Влаховъ, че приятелитѣ на Т. Ал. биха могли тъй бърже и тъй сигурно да се справятъ съ цѣлата банда убийци, ако наистина толкова малцина революционери бѣха останали неоскърбени отъ него? Ако той, г. Влаховъ, развѣе едно знаме, подъ което да обедини „оскърбенитѣ“ революционери, би ли могълъ да събере поне десетъ души, които да не сж затънали въ клоаката на нѣкое престжпление, съ други думи вънъ отъ тайфата на Чаулевъ, Д-ръ Атанасовъ, Славе Ивановъ, Паница и Стоянъ Мищевъ, съ които той сватосваше В.

М. Р. О.? Прочее, всичко това мирише на сантименталность. По-интересно е новото въ размишленията на комунистическия дипломатъ. Интересно е, наистина, какъ е дошла на ума на Г. Влахова цѣлата тая колона отъ предположения за „лично отмъщение“, преди да има що годе подробни сведения за убийството? Като вземе човѣкъ предъ видъ: 1) сведенията, които Влаховъ има, че Т. Ал. е ругалъ нѣкога Щ. Влахова, 2) обстоятелството, че името на убиеца е било споменато отъ Черски предъ самия Влаховъ и предъ другъ човѣкъ на организацията още 2 мѣсеци преди убийството и 3) че обидата нанесена на „честолюбивия“ войвода е била толкова страшна, че Т. Ал. е пжтувалъ безъ всѣкакви опасения самъ съ него презъ една нощь цѣлъ месецъ преди убийството, а презъ самия день на убийството е тръгналъ пакъ съ него съ неограничено довѣрие и безъ всѣкаква охрана — като вземе човѣкъ всичко това предъ видъ, не би се почувствувалъ съвсемъ на гнило, ако допусне, че Д. Влаховъ е знаелъ или най-малко е „подозиралъ“, че нѣкога Щ. Влаховъ ще убие Т. Ал. „за лично отмжщение“. Впрочемъ може би и по тия „допущения“ и подозрения“ ще дойде повече свѣтлина. Сега да тръгнемъ още малко подиръ мисъльта на дипломата. „Освѣнъ това, наставя той, убийството на Т. Ал. идѣше на смѣтка на правителството на Цанкова, който, знаейки че Т. Ал. се бѣше споразумѣлъ съ Макед. Федеративна Организация, не можеше да разчита напълно на него. То можеше да разчита напълно на Протогерова, който по-добре можеше да играе мизерната роля, която до сега е игралъ Т. Ал.“.

Но, другарю отъ Виена, ако убийството на Т. Ал. е идѣло на смѣтка на правителството на Цанкова, ео ipso то не е идѣло вамъ на смѣтка. Тогава, защо не го пооплакахте, защо не казахте една добра дума следъ смъртьта му, ако не за друго, поне за личното му довѣрие къмъ васъ, съ което вие тъй подло злоупотребихте? После, ако Т. Ал. е игралъ „мизерна роля като е служилъ на българското правителство, най-малко Влаховъ би трѣбвало да има тупе да говори за това. Защото той прие да служи едновременно и на Т. Ал. и на българското правителство и задъ тѣхния гърбъ — на Москва.

Безсъвестностьта на Влахова събрана съ тупето му е наистина мизерия! Впрочемъ не бива да се забравя, че въ цѣлата тая мизерия има и една жилка отъ византийщина и сатанизъмъ. И ето я: „Т. Ал. игра нѣкога мизерна роля, сега я играе Ал. Протогеровъ. Честни македонски революционери, убихте първия, затрийте сега и втория“. Ето скритата помисъль на Виенския македонски „борецъ“.

Влаховъ приключва предположенията и обясненията си съ две категорични твърдения: „Нѣма никакъвъ заговоръ, нѣма никакъвъ планъ не само за обявяване на съветска република, но нѣма предварителенъ планъ за убийството на Т. Ал.“. Тукъ Влаховъ бърза, защото политиката си има своитѣ неизмѣнни догми и не се досѣща нещастникътъ, че въ бързината си изглежда, като гузенъ, който не гоненъ бѣга. Но ето по-чудовищното отъ твърденията му: „Ние твърдимъ, че планътъ за избиването на макед. деятели (значи все таки има планъ, само че за другитѣ макед. дѣятели, не за Т. Ал.) е изработенъ отъ Александровъ, Протогеровъ и тѣхнитѣ сподвижници въ София...“ После слѣдватъ нѣколко „ако“, които нѣматъ значение. Сега остава, за да бѫде по-убедителенъ, да докаже г. Влаховъ, какъ се е случило така, че първата жертва на заговора, който Т. Ал. е устроилъ противъ „македонскитѣ дѣятели, е самъ Т. Александровъ?

Въ единъ пунктъ размишленията на Влаховъ абсолютно се съвпадатъ съ тия на Б.К.П. отъ София — въ преценката на заговорницитѣ.

Въ началато още на статията си виенския мѫдрецъ съобщава: „Презъ последнитѣ нѣколко дни се извършиха въ България масови убийства на „*честни макед. революционери*“ и пакъ по-долу: „. . . Както и да изкопаете гробъ *на най-доблестнитѣ и честни синове* на Македония, каквито сж избититѣ отъ неговитѣ банди хора". Не може, наистина, да се отнеме правото на Влахова да твърди за известни хора, че сж „доблестни и честни", даже безъ да ги познава, ей така просто отъ „добродушие". Но между тия синове на Македония има единъ, когото Влаховъ познава по-добре отъ всички ни, защото дълго време е служилъ съ него при Радославовото правителство и за „честностьта" на когото той най-много знае и най-много е приказвалъ. Попиталъ ли е Влаховъ съвестьта си, когато е подредилъ Арс. Иовковъ въ редицата непознати и все таки „честни и доблестни синове на Македония"?

Нека на него оставимъ прочее, обяснението на следния фактъ: Защо по неговата лична преценка и по преценката ня Ц. К. на Б. К. П. всички наказани заговорници сж сѐ „честни и доблестни синове", а Т. Александровъ е „социалъ патриотъ", „реакционеръ", „амбициозенъ самовластникъ" „продажникъ" и пр. и пр. . . .

Още две думи за информацията на Влахова. По характера си тя е типична комунистическа информация, само че Влаховъ е по-пешкинъ въ числата. Ето: „Досега, гърми той, наброяватъ повече отъ 300 (Р. В. ги наброи до 180) души избити български граждани, още повече ранени". (Та може ли иначе, щомъ се е действувало съ картечници, орждия, огнехвъргачки и пр.. при 300 д. убити трѣбва да има поне още 1200 д. ранени.) „Въ Г. Джумая само, продължава Влаховъ, при 5—6000 население, сж избити 50 до 100 д.". (Това е вече остроумно — Влаховъ издирва и процентитѣ — само че тукъ въ цифрата на насесението само не знае, а въ тая на убититѣ и лъже. Прочее, въ всички тия работи какви особени основания има Влаховъ да се различава отъ К. Тодоровъ, Обовъ и Нед. Атанасовъ при една и сжща цель една и сжща политика, основана на едно и сжщо начало — езуитизма?

Но най-интересно отъ сведенията на Влахова е следното: „Споредъ съобщенията на единъ безпартиенъ бълг. вестникъ (Влаховъ не казва кой *безпартиенъ* вестникъ за повече удобства и отъ много почтенность) неотдавна се билъ състоялъ конгресъ на революционната организация въ Серския окржгъ, ржководитель на който бѣше Алеко Василевъ, и на тоя конгресъ болшинството отъ делегатитѣ сж се изказали за новата ориентировка." Тукъ изискания дипломатъ ептенъ е ударилъ презъ просото. За обяснение ще прибѣгнемъ и ние до методата на допущенията: или вестникътъ на Влахова не ще да е билъ много „безпартиенъ", или изобщо не ще да е имало никакъвъ вестникъ, или най после Влаховъ лично е ималъ нѣкакви обещания, че тъкмо така ще бжде на Серския конгресъ, защото въ Серския конгресъ не е станало и дума за каквато и да е „ориентировка."

За хармония и единство съ Ц. К. на Б. К. П. Димитъръ Влаховъ върху цѣлото това купище отъ предположения, лукавства и измислици е изрекълъ едно издѣвателство съ истинската святость въ македонската борба: „прекланяме се предъ светата паметь на заслужилитѣ честни македонски деятели". Не чувствувате ли, че единъ македонски Юда се прекланя предъ паметьта на една банда пладнешки злодѣи и гробари на Македония, защото сж отчасти негови послушници, отчасти негови рожби? . . . .

. . . .

Двама трима търгаши „революционери" около Алеко, двама трима партизанствуващи користолюбци около Г. Занковъ и нѣколцина продадени македонствуващи комунисти и комунистувващи македонци около Чаулевъ, Влаховъ и Димо х. Димовъ, ето тайфата, която по хитрото и златно внушение на Москва устрои и изпълни на 31.VIII т. г. пъкления заговоръ противъ Т. Александровъ.

ПРИЛОЖЕНИЯ.

№ 1.

ОКРѪЖНО

№ 774.

Македония, 2. VIII 1924 год.

Следъ известни неуспехи и голѣми погроми винаги е настѫпвала реакция и униние въ редоветѣ на ВМРО. Това става следъ голѣмитѣ афери — Techinska (1896 г.), Винишка (1897 г.), Солунска (1902 г.) и много други подобни; следъ възстанията — Горноджумайско (1902 г.) и Илинденското (1903 г.); следъ младотурския хуриетъ и предприетото обезорѫжаване (1908—1910 г.) и следъ войнитѣ и последващитѣ ги погроми (1913 и 1918 г.).

Най-голѣмо отчаяние и резигнация обзеха борческото население въ Македония и голѣма часть отъ неговитѣ водачи следъ погрома на 1918 г. и особено следъ сключване договоритѣ за миръ въ Парижъ. Тогава само най-идеалистично настроенитѣ синове на онеправдана, разпокѫсана и поробена Македония намѣриха сили въ себе си да се заловятъ за подновяване революционната борба следъ току-що установилия се режимъ на сърби и гърци.

Ние завarenитѣ отъ миналото членове на Централния Комитетъ на В. М. Р. О. както и нашитѣ добри другари и сътрудници срещнахме отъ разни страни голѣми пречки въ мѫчното дѣло, съ което се заехме — да възсъздадемъ, преустроимъ и засилимъ В. М. Р. О.

За голѣмо наше съжаление пречкитѣ, които срещнахме въ работата си вѫтре въ Македония отъ тиранитѣ сърби и гърци, се указаха малки—незначителни въ сравнение съ онези, които ни създадоха: 1) нѣкои изродени синове на Македония — бивши наши другари, 2) лъжеземледѣлското българско правителство на Стамболийски, Алек. Димитровъ, Райко Даскаловъ и С-ие и 3) българската комунистическа партия — III интернационалъ.

Ето на кратко въ какво се изразиха тези пречки:

1. Групи бивши войводи и четници, свикнали да живѣятъ на широко безъ да работятъ, следъ голѣмата война, когато границитѣ слабо се охраняваха, настаниха се въ пограничнитѣ градове и села въ България и почнаха да се занимаватъ съ контрабанда и разбойничество въ Македония. На малки групи отъ 5—7 души влизаха тайно, залавяха богати българи, турци, власи и други и следъ като ги подлагаха на голѣми изтезания, за да кажатъ скрититѣ си пари и скѫпоценности, прибираха отъ тѣхъ каквото успѣятъ да изтръгнатъ и се връщаха въ България съ задигнатата плячка да водятъ разпуснатъ животъ — необезпокоявани отъ никого. Населението на Македония като виждаше, че бивши дейци на организацията се отдаватъ на подобни грабежи и разбойничества, придружени често съ изтезания, убийства, обезчестявания и пр., почна да губи вѣра и въ истинскитѣ борци-идеалисти. Следъ като изчерпа всички легални средства, за да ги поправи—даде имъ амнистия на 1920 г.,—за да премахне това зло, В. М. Р. О. се принуди да почне съ тѣхъ решителна борба и въ скоро време успѣ да премахне мнозина отъ тези непоправими разбойници и по тоя начинъ да спаси македонското население отъ тѣхнитѣ опасни набѣги и да го спечели окончателно въ редоветѣ на борбата,

2. Когато уцелѣлитѣ разбойници бѣха уплашени и обезвредени и едни отъ тѣхъ вече молѣха за милость, а други бѣха почнали да се отдаватъ на миренъ трудъ за изкарване на прехраната си—яви имъ се въ помощь лъжеземледѣл. правителство на Стамболийски, Райко Даскаловъ & С-ие. То, при съдействието на д-ръ Ф. Атанасовъ и архитекта Юруковъ, ги оформи въ „идейно“ „революционно“ течение подъ име Македонска „федеративна“ революционна организация. Снабди ги съ пари,

оржжие, съ открити листове въ България и съ права безнаказано да изнудватъ и грабятъ и даже да убиватъ български граждани. Първоначално лъжеземледѣлското правителство въ съгласие съ сръбското правителство на Пашича прави опити чрезъ тѣхъ да убие водителитѣ на Македонската организация и да унищожи самата организация. Като не успѣ въ последното, използува ги за вжтрешни партизански цели—за сплашване и за избиване свои политически противници. Мнозина отъ тѣхъ сж взели участие въ търновскитѣ събития, въ засадата надъ министъръ Томовъ по шосето София — Банки и други. Следъ последния опитъ на лъже-земледѣлското правителство на Стамболийски — Хр. Стояновъ да унищожи В. М. Р. О. въ съгласие и съ подкрепата на сърбитѣ следъ Нишката спогодба и следъ последвалия неуспѣхъ при с. Сатовче, Неврокопско, гдето изпратенитѣ отъ Стамболийски—Хр. Стояновъ разбойници — Паница, Стоянъ Мишевъ, Мито Суджукаро, Гр. Циклевъ и другаритѣ имъ, засилени отъ оранжевитѣ стражари на брой всичко 400 души бидоха обградени отъ възмутеното македонско население и едва сж успѣли да се спасятъ съ бѣгство, часть отъ тѣхъ съ Ст. Мишевъ, Суджукаро, Гр. Циклевъ и други на брой 15—20 души се предаватъ на гърцитѣ. Отъ Солунъ по тѣхна молба ги пращатъ въ Щипъ, гдето въ съгласие съ великия жупанъ Добрица Матковичъ тези македонски изроди почватъ своята родоотстжпническа работа—ставатъ платени сръбски орждия, потераджии и палачи на македонското население, а друга часть съ Паница се връщатъ въ София пакъ въ услуга на правителството на Стамболийски до неговото падане (9 юний 1923 г.). Още на 1920 г. Коста Тодоровъ като пълномощенъ министъръ на България въ Бѣлградъ чрезъ печата тамъ оповести, че той ще предаде планъ на сръбското правителство за задружно преследване четитѣ въ Македония. Възъ основа на това тогавашниятъ сръбски министъръ на вжтрашнитѣ работи Драшковичъ създаде сръбскитѣ държавни банди на ъстю Търго вишки, Дончо Църцорийски и много други, отъ които пропищѣ македонското население.

3. Комунистическата партия въ България чрезъ своя идеологъ по македонскіитѣ работи Димитъръ Х. Димовъ обяви безмилостна борба срещу македонското освободително движение и срещу В. М. Р. О. и нейнитѣ водители Тодоръ Александровъ и Александъръ Протогеровъ, като съ това насърдчаваше разкола въ редоветѣ на организацията. Отъ начало „Работнически Вестникъ" — органъ на комунистическата партия се пълнѣше съ най-злъчни статии и закани противъ макед. организация и нейнитѣ водители. По-късно комуниститѣ образуваха емигрантски комунистически съюзъ въ България съ органъ вестникъ „Освобождение" — редактиранъ отъ сѫщия х. Димовъ, пакъ съ цель да цепятъ македонската емиграция и да спъватъ правилното развитие на македонското освободително движение.

Въпреки тая борба Македонската организация крепнѣше и се засилваше. Това не даваше мира на комунистическитѣ идеолози, които проповѣдваха, че Македония ще получи своята свобода само ако В. М. Р. О. стане комунистическа и следъ като се болшевизиритъ балканскитѣ държави, Европа и свѣтътъ чрезъ болшевишка революция. За да унищожатъ или ослабатъ „боржуазната" национална македонска революционна организация, хаджидимовци се опитаха да завзематъ известни райони въ Македония, за която цель улесниха разбойницитѣ Ил. Пандурски, Чочковъ, Георги Воденски и други да заминатъ съ чети въ Малешевско.

Следъ като македонската организация наказа Дупнишкия кметъ комунистъ Д-ръ Петровъ—единъ отъ идеолозитѣ на тая политика и ятакъ на бандата на Пандурски и следъ като биде разбита и пръсната тая разбойническа банда, а нейнитѣ остатъци отъ Пандурски, Чочковъ, Воденски и Хр. Умленски се предадоха на сърбитѣ заедно съ орѫжието си и съ болшевишката си униформа— на шапкитѣ имъ бѣ извезана емблемата на комуниститѣ *чукъ и сърпъ* и станаха сръбски потераджии, българскитѣ комунисти по заповѣдь отъ Москва промѣниха своята тактика къмъ В. М.Р. О. Тѣ поискаха среща съ пълномощници на организацията, защото имали нареждане отъ III Интернационалъ да помагатъ на всички *национални* организации, които се борятъ за своята свобода.

Преди да стане тая среща Централния Комитетъ на организацията бѣ пратилъ ултимативно писмо до Централния комитетъ на комунистическата партия въ България, съ което като изтъкваше заловенитѣ данни за съучастничество на комунистическитѣ водачи отъ Джумая, Дупница и София въ опита чрезъ тая банда да завзematъ райони на организацията, искаше въ известенъ срокъ: 1) да се отстранятъ отъ Джумая и Дупница комунистическитѣ ятаци на бандата Пандурски и с-ие и 2) да се разформирова емигрантския комунически съюзъ и да се спре вестникъ „Освобождение". До августъ 1923 година комуниститѣ не изпълниха тѣзи искания на организацията, а ги отлагаха съ разни молби.

Въ края на августъ с. год. въ една среща между двама отъ водителитѣ на В. М. Р. О. и Хр. Кабакчиевъ и Ив. Илиевъ отъ страна на българската комунистическа партия последнитѣ заявиха, че сѫ разформировали комунистическия емигрантски съюзъ и спрѣли в-къ „Освобождение" и поискаха В. М. Р. О. да ги остави свободно да водятъ борбата съ правителството на Цанковъ.

Правилно разбрана тѣхната мисъль, отговори имъ се отъ името на В. М. Р. О. въ смисъль:

Македон. Организация, съгласно своитѣ наредби и традиции, не се мѣси въ вѫтрешнитѣ работи на Царство България.

Ако бѫде предизвикана, обаче, тя ще се разправя съ предизвикателитѣ, които, каквито и да сѫ и дѣто и да се намиратъ тѣ.

Понеже Стамболийски и С-ие се опитаха въ съгласие съ сърбитѣ да избиятъ македон. водители и да унищожатъ В. М. Р. О. и понеже тѣ водѣха противомакедонска политика, Организацията води борба съ тѣхъ и чрезъ своята отдѣлна борба улесни морално задачата на борцитѣ отъ 9 юний. Организацията не се интересуваше кои лица ще замѣстятъ правителството на Стамболийски — ние може би последни узнахме състава на новия кабинетъ.

Що се отнася до намѣренията на бълг. комунисти, В. М. Р. О. не удобрява приготовленията имъ за кървави междуособици, защото съ това се излага на сигуренъ рискъ сѫществуването на България. Даже и да се създаде работническо-селско правителство въ България, съседитѣ ѝ Сърбия, Ромѫния и Гърция, па и великитѣ сили не ще търпятъ подобно правителство и ще смажатъ и подѣлятъ България. А ние предпочитаме да сѫществува независима България даже управлявана отъ авантюристи като Самболийски, отколкото да бѫде окупирана отъ гърци, и сърби и ромѫни. Поради това, ако избухнатъ междуособици въ Македония подъ бълг. власть, Организацията ще ги смаже безмилостно, а въ стара България съчувственицитѣ ѝ определятъ поведението си като свободни граждани съгласно своитѣ разбирания, безъ В. М. Р. О. да отговаря за дѣлата имъ. Съгласно чл. 3 отъ правилника на Орг. тѣ не се броятъ членове на последната.

Подобни декларации-предупреждения Организацията отправи чрезъ пратеници до комунистическата партия още два пѫти: на 12 юний и презъ юлий 1924 г.

Макаръ комунистич. водачи да декларираха, че нѣматъ намѣрение да водятъ сега нелегална борба, а иматъ благоприятни условия да приберατъ въ своитѣ редове разстроенитѣ земледѣлци, само следъ 2—3 седмици избухнаха септемврийскитѣ мятежи.

Следъ неуспѣхътъ да свалятъ правителството на Цанкова и го замѣнятъ съ работническо-селско такова, за да оправдаятъ своята непредвидливость и своето безумие, забѣгналитѣ комунистически водачи Коларовъ и Димитровъ представиха предъ III Интернационалъ и предъ свѣта, че В. М. Р. О., а не Цанковото правителтво, е смазала Септемврийскитѣ мятежи. Поради това въ Москва се затвърди убеждението, че за да иматъ успѣхъ за болшевизирането на България, а сетне и на Балканитѣ, ще трѣбва или да вематъ на своя страна Македон. Организация, или ако това не може, да я разцепятъ, ослабятъ и унищожатъ даже.

И почнаха представителитѣ на III Интернационалъ да преследватъ съ удивителна енергия тези две цели.

Въ едно и сѫщо време тѣ изпращаха свои пратеници за срещи съ насъ, като настояваха и ние да пратимъ при тѣхъ такива на В. М. Р. О. за разговори и преговори, а задъ гърба ни прибираха сички прѣстѫпници предъ Организацията, отрупаха ги съ злато и ги групираха въ Виена за борба съ В. М. Р. О. Така тамъ бидоха събрани известнитѣ на другаритѣ македон. борци и на обществото задъ граница: Д-ръ Филипъ Атанасовъ Славе Ивановъ, Т. Паница и др. подобни. Снабдяватъ ги съ средства и подъ тѣхно рѫководство почватъ да издаватъ единъ предателски парцалъ „Македонско Съзнание", който си поставя за цель да дискредитира водителитѣ на В. М. Р. О. и да ослаби самата Организация. Разрушителната дейность не спира тукъ. Прѣдставителитѣ на III Интернационалъ, чрезъ Д-ръ Атанасовъ и Сл. Ивановъ влизатъ въ връзка съ разбойницитѣ-ренегати Стоянъ Мишевъ, Илия Пандурски, Мите Суджукаро и другаритѣ имъ, даватъ имъ „идейна" окраска, признаватъ ги за „революционери" и по тоя начинъ ги насърдчаватъ въ прѣдателското дѣло,

Вънъ отъ това нашиятъ другаръ Петъръ Чаулевъ, който последнитѣ 4 — 5 год., когато всички истински борци работятъ въ Македония за възсъздаване на Револ. Орг., се отдаде на бездѣлие и политиканство и не само не помагаше въ работата, а създаваше неприятности и пречки. На нѣколко пѫти подканенъ да изпълнява длъжностьта си като членъ въ Ц. К. на В. М. Р. О., той обещава да влезе въ Охридския край, дето има връзки и може да бѫда най полезенъ и тръгва ужъ нататъкъ, но все намираше претекстъ да не замине, да изклинчи. Понеже бѣше почналъ на своя глава да влиза въ разговори и преговори даже отъ името на В. М. Р. О. съ представители на чужди държави, издаде се окрѫжно № 535 отъ 30 септемвий 1923 г., което се посочи на времето на известни само срѣди въ странство, които се молѣха да го приематъ като частно лице, а не като представитель на В. М. Р. О.

И това окрѫжно и новитѣ писмени остри бележки и много други напомнювания, не го стрѣснаха и не го накараха да се опомни.

Напротивъ, въ началото на тая година узнахме, че той е взелъ пари отъ бошевикитѣ, но не искахме да вѣрваме това.

Преди да оформимъ, съгласно правилника, неговото изхвърляне отъ членство въ Ц. К. и отъ редоветѣ на Организацията за извършенитѣ отъ него грѣшки и престѫпления, намѣрихме за добре да го срещнемъ лично и да го поканимъ за последенъ пѫть да влезе въ Македония и да се отвърне отъ досегашния погрѣшенъ пѫть.

Още при първитѣ срещи, Чаулевъ призна досегашнитѣ си грѣшки. Устно, а по-късно и съ писмо потвърди, че никога нѣма да се цепи отъ Организацията и че неговото влизане да работи вѫтре въ Македония е вече „въпросъ на животъ или смърть“.

Повѣрвали на декларацията на Чаулевъ, решихме да направимъ опитъ, въ срещи съ представители на болшевишка Русия, да съгласимъ последнитѣ, ако не помагатъ на македон. освободит. движение, поне да не му пречатъ, или ако не успѣемъ въ това, поне да узнаемъ истинскитѣ имъ намѣрения и замисли, та споредъ това да вземемъ по-ефикасни предохранителни мѣрки.

И така почнаха се резговори и преговори. Когато бѣха предявени исканията на представителитѣ на III Интернационалъ къмъ В. М. Р. О., можаха вече да се прозратъ истинскитѣ замисли. Преди да характеризираме последнитѣ, нека веднага изтъкнемъ тукъ нѣкои отъ сжщественитѣ искания:

1) В. М. Р. О. да се споразумѣе съ разбойницитѣ „федератисти“, като се образува единъ общъ Ц. К. Въ него отъ страна на В. М. Р. О. тримата членове на Ц. К. — Протогеровъ, Александровъ и Чаулевъ, а отъ страна на „федератиститѣ“, изникналия на момента, крайно необходимъ на Москва „федеративенъ“ Ц. К. въ съставъ: Д-ръ Ф. Атанатовъ, Сл. Ивановъ, Т. Паница и единъ четвърти, името на когото не казаха, види се защото ги бѣ срамъ да споменатъ Ст. Мишевъ, а нуждно бѣ да иматъ тѣ четирима срещу насъ тримата.

2) Представителя на болшевикитѣ настоя не само да не се прѣследватъ отъ В. М. Р. О. разбойницитѣ-ренегати Ст. Мишевъ, Пандурски, Мите Суджукаро, и другаритѣ имъ, защото тѣ били въ връзка съ тѣхъ чрезъ Д-ръ Атанасовъ и Сл. Ивановъ и щѣли да ги накаратъ да преустановятъ преследванията на македон. население и пречкитѣ противъ В. М. Р. О., а следъ непродължително време да се обяватъ противъ сръбското правителство, като предприематъ акции и атентати, следъ което ще станатъ нелегални. Той искаше разбойницитѣ да се оставатъ свободно да работятъ въ районитѣ, дето сж се установили (съ помощьта на сръбскитѣ джандари и войници), да направятъ окол. и окржж. конгреси и *да участвуватъ съ свои делегати въ общия конгресъ на В. М. Р. О.*

3) Общия конгресъ на Оранизацията да се свика въ странство и то предпочтително въ Виена.

4) Ц. К. на В. М. Р. О. да порицае публично всички, които сж зели участие за потушаване комунистическитѣ мятежи въ България презъ септемврий 1923 год.

5) В. М. Р. О. да се споразумѣе съ комуниститѣ въ България и съ дружбашитѣ — крило Грънчаровъ—Петрини, за свалянето на правителството Цанковъ и замѣстването му съ работническо-селско правителство.

Забал. Последното искане, за споразумение на В. М. Р. О. съ дружбашкото крило на Грънчаровъ-Петрини, е предявено по късно предъ *двама* наши пратеници въ присжтствие на П. Чаулевъ и Д. Влаховъ, Когато пратеницитѣ на Ц. К, възмутени сж протестирали противъ това унижение на В. М. Р. О. и сж заявили, че тѣ на тая база не могатъ да говорятъ съ Съветска Русия и *енжсватъ разговоритъ*, Чаулевъ и Влаховъ оставатъ спокойни и равнодушни.

6) В. М. Р. О. съ „единния фронтъ на всички революционни сили на Балканитѣ“ на чело съ болшевишка Русия, разбирайки въ числото на тѣзи революционни сили и разбойницитѣ-ренегати: Ст. Мишевъ, Пандурски, Суджукаро и др., повеждатъ борба противъ всички балкански държави и противъ цѣла буржуазна Европа и свѣта, а още и за важната задача — да се запази непокжтната републиката въ Гърция.

(*Забѣл.* Последното искане узнахмѐ късно следъ прочита на известния манифестъ).

Има ли нужда да се анализиратъ тѣзи искания, за да се разбере какво се е гонило съ тѣхъ?

Не е ли ясно за всѣки, който познава характера на македонското движение, че тѣзи искания сж чудовищни, обидни и абсолютно неприемливи за една независима национална револ. организация, каквато е В. М. Р. О., която почита постановленията на своя правилникъ и която не е забравила своитѣ традиции и държи за своя моралъ?

За целитѣ на III Интернационалъ може да е една голѣма изгода, въ състава на нѣкакъвъ Ц. К. на В. М. Р. О. да влѣзнатъ единъ нищожникъ, двама ренегати и единъ авантюристъ, т. е. четири готови послушни нему оржждия. Но за В. М. Р. О. тѣ и четиримата си оставатъ доказани престжпници.

Много удобно би било сжщо за тѣхъ Общия Конгресъ на В. М. Р. О. да стане въ Виена, щомъ не може да бжде въ Москва. Но правилникътъ, независимостьта и интереситѣ на В. М. Р. О. не позволяватъ това.

Намѣсто да порицава само зелитѣ участие въ потушаване септемврийскитѣ мятежи, най-справедливо б било да се порицаятъ първо подстрекателитѣ на тези мятежи, сетне самитѣ мятежници и най-сетне онези, които сѫ били принудени да потушаватъ мятежитѣ.

Явно е, че е много желателно отъ болшевишка гледна точка В. М. Р. О. да се съгласи да съдействува за сваляне на едно буржуазно българско правителство и смѣняването му съ едно работническо — селско правителство, напр. на Коларовъ — Димитровъ — Грънчаровъ — Петрини, а може би и Коста Тодоровъ и Обовъ... В. М. Р. О., обаче е въ невъзможность да стори нито едното, нито другото, по простата причина, че тя не е една политическа партия, а още по-малко тя е една организация съсловна, класова или наемна.

Въ тия срещи съ представителя на болшевикитѣ настойчиво ясно и решително се подчертаваше отъ лицата на Организацията, че:

1) В. М. Р. О. е национална организация, въ която зема участие цѣлото македонско население безъ разлика на партийни убеждения, националность, религия, полъ и възрасть. Македонската Орган. не може да стане партийна, класова или съсловна Организация: стане ли такъва, тя ще ослабне, а може и да се разпадне.

2) В. М. Р. О. може да има известенъ контактъ съ българската комунистич. партия, дотолкова доколкото има такъвъ и съ др. политич. партии тамъ, но въ никой случай тя не може да качва и сваля правителства въ България или да дава каквато и да е подкрепа на тая или оная партия.

3) В. М. Р. О. счита Д-ръ Ф. Атанасовъ, Сл. Ивановъ, Паница и другаритѣ имъ престѫпници спрѣмо освободителното македон. движение. Тя може само да не прилага присѫдитѣ надъ тѣхъ и да имъ даде възможность съ полезни за Македония дѣла да омиятъ досегашнитѣ свои престѫпления и следъ като се реабилитиратъ по тоя начинъ, да имъ се повѣри рѫководяща работа въ Македония. Приеме ли тѣхъ безусловно въ

редоветѣ на Орг., ще се яви недоволство отъ найдобритѣ сили.

4) Що се отнася до разбойницитѣ-ренегати Ст. Мишевъ, Мите Суджукаро, Илия Пандурски, Гр. Циклевъ и другаритѣ имъ, тѣ трѣбва да извършатъ акции и атентати противъ сръбската власть и да станатъ нелегални. Едва следъ това тѣ ще могатъ да се считатъ отново революционери и може да имъ се даде мѣсто въ Орг. Ако направи Орг. единенъ фронтъ съ тия разбойници-ренегати, ще се отчае цѣлото македон. население и ще се отвърне отъ Орг.

5) В. М. Р. О. не може да излиза съ никакви комунистически позиви, манифести и др. поради изброенитѣ въ т. 1 причини. Тя е национална организация и не може да руши основата, на която стои.

Изхождайки преди всичко отъ интереситѣ на борческа Македония, и десеть пжти да бихме подписали подобни вредни за интереситѣ на македон. освободит. движение и унизителни за В. М. Р. О. манифести и др. книжа, бихме извършили страшно престжпление, ако не ги отхвърлимъ следъ като узнаемъ истинскитѣ замисли и намѣрения на авторитѣ имъ. Това, което настойчиво искаха болшевикитѣ, показва ясно, че тѣ целятъ дръзкото намѣрение, да внасятъ смутъ въ нейнитѣ редове, да разклатятъ единството между нейнитѣ ржководители и по тоя начинъ да я обезсилятъ и разцепятъ.

Съ съжаление трѣбва да се признае, че въ тѣзи си старания и цели болшевикитѣ намѣриха пълна подкрепа и съдействие въ лицето на П. Чаулевъ и Д. Влаховъ, и двамата измѣнили на дадения имъ мандатъ и злоупотребили съ довѣрието на В. М. Р. О.

Първиятъ отъ тѣхъ, за когото споменахме нѣщо, следъ свършека на европейската война, 4—5 години, презъ които всички бѣха отдадени на усилена работа за възсъздаване и преустройство на В. М. Р. О., той буквално бездействува и даже създава пречки, като отъ друга страна, срамувайки се отъ себе си и другаритѣ, винаги си е давалъ видъ, че не престава да работи.

Въ своето дълго пребиваване вънъ отъ Македония и безъ всѣкакъвъ активъ отъ организационна дѣйность, Чаулевъ се опознава и сдружава съ Митко Пенчевъ, известенъ авантюристъ и платенъ агентъ на болшевишката пропаганда, подсѫдимъ предъ В. М. Р. О. за злоупотребени организационни суми. Чаулевъ бърже се спуска по наклонностьта и получава пари отъ болшевикитѣ. Впрочемъ и самъ Чаулевъ признава предъ Т. Александровъ въ Виена, че секретарьтъ на съветската легация въ Римъ, отпосле премѣстенъ съ повишение другаде, за което той много съжаляваше, му е далъ 500 долари. Двамата ние — Александровъ и Протогеровъ предъ Влахова му предложихме да му дадемъ тия пари отъ касата на Орг., за да ги върне на болшевикитѣ и по тоя начинъ да възстанови изгубеното предъ тѣхъ достойнство, но той отблъсна тая покана, отъ който фактъ дойдохме до заключение, че Чаулевъ е взелъ по-голѣма сума отъ горната и че е обвързанъ съ тѣхъ и не може да се откаже.

Това последното се потвърди още въ два случая. Щомъ се узнаха неприемливитѣ предложения на болшевикитѣ къмъ ВМРО, на поканата да прекѫснемъ или отложимъ преговоритѣ, той отговори: „Азъ съмъ подписалъ вече, не мога“. По-късно, ние двамата членове на Ц. К. на Орг. решихме формално да се отхвърлятъ унизителнитѣ за В. М. Р. О. условия на болшевикитѣ и предупредихме Чаулевъ за това съ телеграми, писма и специални пратеници, но нищо не помага вече и той не само не се подчини съгласно правилника на решението на Ц. К., а печати отъ свое име нагласени интервюта, разни манифести и отворени писма, пише заканителни и разколнически писма, въ които нескрито се декларира за болшевикъ.

Вториятъ — Влаховъ, който, маскиралъ изкусно своитѣ партийни чувства, злоупотреби зарадъ тѣхъ съ довѣрието, което му бѣ оказвала ВМРО. Така, на 9 априлъ т. г. той заедно съ Чаулева, безъ да бѣха опълномощени за това, даватъ на болшевикитѣ писмо — декларация отъ името на ВМРО, съ което излагатъ организацията и я тласкатъ въ единъ опасенъ пѫть.

Сѫщиятъ, възползуванъ отъ създаденото му положение, издалъ на болшевикитѣ организационни и държавни тайни, като си позволилъ да отваря частни повѣрителни писма.

Въ качеството си на времененъ касиеръ на организацията той раздавалъ голѣми организационни суми за противонародно дѣло, безъ формално решение и даже следъ като му се забранява това отъ насъ двама членове на Ц. К.

Три пѫти виканъ на докладъ и обяснения предъ Ц. К. и тритѣ пѫти отказва да се отзове, до като найсетне като авторъ на познатия „манифестъ“, той минава открито на противната страна, опитвайки се въ сътрудничество съ Чаулева и познатия авантюристъ Харлаковъ, насила да тикне Орг. въ пѫтя на опартизаняването и отъ чисто идейна и революционна, да я направятъ органъ на пропагандата за болшевизиране на Балканитѣ.

Но нека заявимъ, че опасностьта, която се готвѣше за ВМРО, е избѣгната и поставената примка отстранена. Ц. К. бди и всички органи на ВМРО сѫ на поста си.

Македония има вече дългъ революционенъ опитъ, за да не се подава на младежки увлечения, нито да прави рисковани и крайно опасни скокове. Тя е готова за бързи действия, щомъ настѫпятъ благоприятни за това моменти и когато вѣроятностьта за успѣхъ е 90—95%, но ВМРО се готви сѫщо за дълготрайна борба, за да нѣма нужда да играе „на банкъ“.

За голѣмо съжаление малцина познаватъ основно характера на македонското освободително движение, твърдостьта и издържливостьта на македонеца, неговия здравъ разумъ, силната му воля и несъкрушима енергия и поради това досега нѣкои получиха разочарование и скѫпи уроци въ борбитѣ за завладѣване или за унищожаване на ВМРО. И при нови подобни — най-малко желанни отъ насъ — опити за вмешателство въ вѫтрешнитѣ ѝ работи, последната е напълно на своя постъ и нѣма никакво съмнение, че крайния успѣхъ ще бѫде на нейна страна.

Днесъ ние сме много по-близко до изгрева на македонската свобода, отколкото кога и да било другъ пѫть.

ЧЛ. въ Ц. К. на ВМРО: **Т. Александровъ.**
А. Протогеровъ.

Факс. № II.

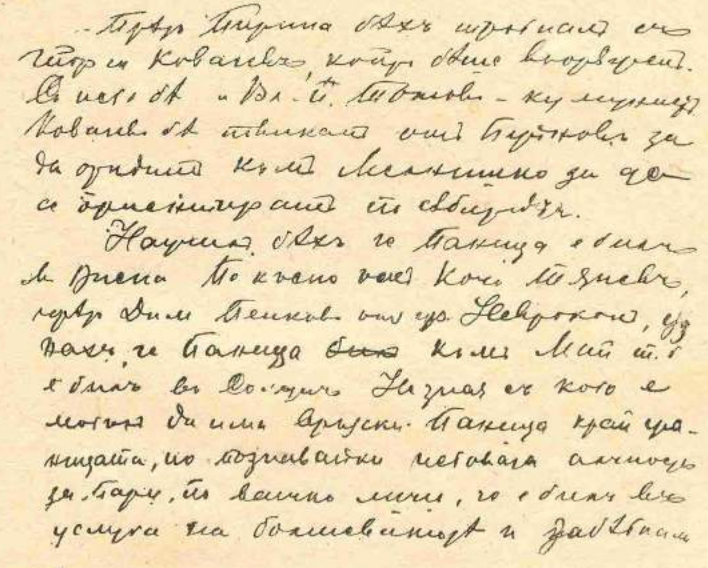

...Петръ Шандановъ бѣхъ [illegible] съ
Георги Ковачевъ, който биле вооръженъ.
[illegible] бѣ и Вл. П. Томовъ – [illegible]
Ковачевъ бѣ тръгналъ отъ [illegible] за
да отидатъ къмъ Мелнишко за да
се организиратъ съ [illegible].

Научихъ бѣхъ, че Паница е билъ
въ Виена. Отъ кратко време Коце Ципушевъ,
четникъ Дим. Пенковъ отъ гр. Неврокопъ, узнахъ, че Паница ~~билъ~~ къмъ Май т. г.
е билъ въ София. Не зная съ кого е
могълъ да има връзки. Паница крие границата, но познавайки неговата алчность
за пари, то вѣчно мисля, че е билъ въ
услуга на болшевиците и забѣгналитѣ
земледѣлци и федералисти въ Виена.

Знае, че [illegible] бѣше въ [illegible]
[illegible] връзки съ Василъ Стояновъ

Азъ всичко, което стана около покупката на Дуновския чифликъ знаѧ, че Алеко има пръстъ. и въ продажбата на този чифликъ съ която се увредиха интересите на селяните отъ с.с. Петрово, Витерница и Леховскитѣ колиби, които сетне като обходиха и въпроси при Алеко, дойдоха и при мене и ми заявиха недвусмислено, че Алеко ги застававалъ да вземат участие въ покупката, иначе нѣма да иматъ имотъ тамъ, въпреки ясните доказателства, че имотите са принадлежали на селяните. Както днесъ и днесъ считамъ Алеко е взелъ подкупъ отъ опитни Хаджилазовитѣ по продажбата на този чифликъ.

Георги Бенковъ, който въ очитѣ на населението минаваше за безкрупуленъ, гешефтаръ, тормозещъ работниците въ предприятието и чорбаджия който не имъ изплащаше редовно надниците и изпъдваше, бѣше близъкъ човѣкъ на Алеко, а също и на Щерю. За Алеко говореше, че е глупакъ и може да се води за носа, а за Щерю се произнасяше добре. Вследствие на гешефтитѣ и тормозенето на работниците и населението, недопускайки отъ друга страна никакво отпоръ отъ страна на Алеко, той бѣ доста забогатялъ и произходътъ на богатството му за всички е много съмнителенъ.

Методи Алексиевъ, водителъ на комунистите въ Дермантско и активистъ участникъ въ самото убийство [illegible] по настояването на Алеко назначиха за окр. управител. Не можахъ да си обясня, защо Алеко [illegible] много и настояваше за неговото назначение; обаче, по-късно отъ Лазарь(?) Методи Алексиевъ чухъ, когато го срещнахъ на гара Симитли, че Атанасовъ въ Дупница е обявилъ предъ Щерю и др., че вече ~~В~~. М. Р. О. ще върви съ [illegible]. Когато по-късно се събраха свѣдения за Методи Алексиевъ окр. управител настоявахме за уволнението му, обаче, ако го задържахме, тогава Алеко бѣ ми казалъ да почакаме, защото „ако бѫде уволненъ, ще трѣбва да го [illegible]".

Зная, че когато Алеко бѣ въ Добричъ презъ втората половина на Августъ нарѣдилъ е чрезъ Ковачева Хаджи Димовъ до дойде тамъ, но Хаджи Димовъ не дойде, защото се боеше да не го арестува правителството. Ковачевъ ми каза, че [illegible] е [illegible] Хаджи Димовъ. Връзката на последния съ Алеко сигурно е направена посрѣдствомъ Заяковъ - Арсени Йовковъ.

Вѣрно е, че на връщане отъ Добричъ Алеко и Атанасовъ отидоха на Беньковския чифликъ. Това зная отъ Ковачевъ, който [illegible]. Убийцитѣ на Тодоръ Александровъ — Динчо и Щерю бѣха [illegible] съ тѣхъ. Това бѣ къмъ края на м. августъ.

Отъ частнитѣ [illegible], които самъ [illegible] при окръга и непосредствения ми контактъ съ населението зная, че Гоце Манолевъ и Петъръ Говедаровъ въ Мелнишко не се ползуватъ къ доверието на населението, било поради едновременната [illegible] задгранична контрапаганда на върхов., било поради нѣкои въпроси отъ организационенъ характеръ.

Отъ всички [illegible] народната душа е [illegible] наболѣла, че ако единъ Васил П. Стояновъ [illegible] публично да се обяви, като [illegible] за смѣтка на народното дѣло, никой нѣма да се учуди и много хора ще похвалятъ тази марка.

Макаръ и да не бѣхъ въ редоветѣ на В.М.Р.О. при отиването си въ Горна Сущица да дадохъ мнение и съвѣти на организационнитѣ фактори отъ окол. ръководители, които бѣха тамъ на сборка. За отиването ми в Г. Сущица бѣхъ извиканъ чрезъ една бѣлѣжка отъ Петъръ Говедаровъ, когото заварихъ тамъ и който ми каза, че ме е извикалъ да чуятъ мнението ми по събитията

Факс. № III.

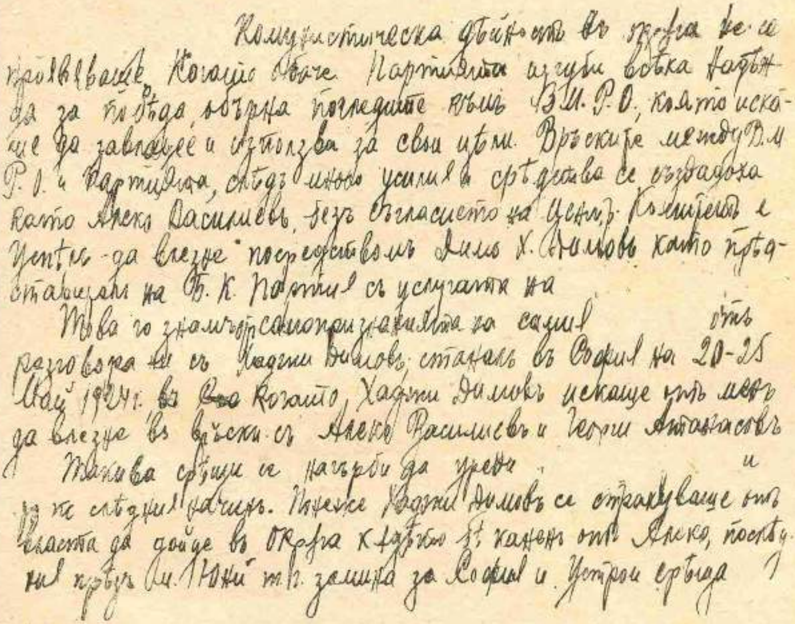

Комунистическа дейность въ окръга не се
проявяваше. Когато обаче Партията изгуби всяка надеж-
да за победа, обърна погледите къмъ В.М.Р.О., която иска-
ше да завладее и използва за свои цели. Връзките между В.М.
Р.О. и Партията, следъ много усилия и средства се създадоха
като Алеко Василевъ, безъ съгласието на Центр. Комитетъ е
Центр. [illegible] - да влезе посредствомъ Димо Х. Димовъ като пред-
ставителъ на Б. К. Партия съ услугите на
Това го знамъ отъ самопризнанията на самия отъ
разговора ми съ Хаджи Димовъ, станалъ въ София на 20-25
Май 1924 г. въ ~~[illegible]~~ когато, Хаджи Димовъ искаше отъ мене
да влезе въ връзки съ Алеко Василевъ и Георги Атанасовъ
Такива срещи се нагърби да уреди и
да ги следния начинъ. Понеже Хаджи Димовъ се страхуваше отъ
властта да дойде въ Окръга [illegible] каненъ отъ Алеко, постъ-
пи презъ [illegible] Юни т. г. замина за София и [illegible] среща

Срѣщата е станала въ квартирата на Алеко. Въ нея е говорено за новата насока на организацията и Списването на Илинденъ. Втора срѣща става тоже въ София [illegible] въ квартирата на Алеко презъ м. къмъ края на м. Юлий по сѫщия въпросъ. Трета срѣща става въ Ляджене въ присѫтствието и на Атанасовъ, Кантарджиевъ Чудомиръ и др. отъ Мехомийско. Слагаше се въпроса да се вземе окончателно рѣшение за пълното преминаване на Алеко и хората му въ лѣво въ противовесъ на Централния Комитетъ на В.М.Р.О. во глава съ Т. Александровъ. Последната срѣща бѣ определена да стане следъ 21 Августъ когато Алеко бѣ заминалъ си къмъ Гарвско-Неврокопъ въ който трѣбваше да се подпишатъ Условията за взаимно действие между комун. партия и В.М.Р.О. представлявана отъ Алеко Василевъ, Атанасовъ и др. [illegible] е станала и условията трѣбваше да ги зная посрѣдствомъ [illegible] който ми обѣща да дойде въ гор. Джумая на 5 Септемврий 1924. Всичко горѣизложено зная отъ — какво е било наредено отъ Ц. К. на Комунистическата Партия до хората на партията въ Окрѫга отъ Атанасъ Миховски гор. Джумая, комуто е било предадено отъ Дупнишко следното. Споразумението е постигнато и всички сили на партията въ Окрѫга сѫ на разположение на завеждущия Окрѫга Алеко Василевъ въ случай на въоръжено възстание.

Въ Окрѫга има образувани (5) петорки само въ гор. Джумая. Такива въ Петричъ, Мелникъ, Неврокопъ и Банско нѣма. Предполагамъ да има такива и въ Мехомийско.

Въ гор. Джумая сѫ получавани нелегални позиви три пѫти презъ м. м. Юний, Юлий и Августъ, единъ за неплащане данъците на държавата, другъ къмъ Македонската емиграция за ориентиране въ лѣво въ своята борба за освобождение и трети не помня съ какво съдържание. Нареждания за навлизане въ редовете на Македонските легални и нелегални организации и завземането имъ отъ вѫтре, получено е по ме отъ Централния Комитетъ на Партията чрезъ Дуйчева до Миховски Атанасъ, после двойно нареждание ми е съобщено и лично отъ Хаджи Димовъ. Отъ Миховски съмъ получилъ 1500 лв. за Заковъ, като помощь която му е пратена отъ менъ въ гр. Джумая презъ м. Юний или Юли т.г.

Отъ Комунистическата партия за мене лично не съмъ получавалъ суми. Алеко Василевъ ми е далъ като помощь отъ В.М.Р.О. всичко 5000 лева презъ м. Януарий 1924, чрезъ отвичникъ Иванъ Бойчевъ. Когато Казнатарски (Котски) въ единъ разговоръ съ него лично, ми заяви, че е ставало дума между него Алеко и д-ръ Хаджи Димовъ да дойде къмъ Петричъ, нека да се отърве отъ преследването на властта, хемъ да помогне въ организационната работа и издаване на вестникъ. Това се станало презъ м. Априлъ т.г. Хаджи Димовъ има връзки които поддържаше освенъ съ Тодоръ и Алеко, съ Георги Попковъ, Петре Говедарчето, Стою Хаджиевъ и др. Зная че съ некой отъ тѣхъ се е срещналъ лично въ София. Алеко Василевъ имаше връзки и съ Илинденци. Той е правилъ две срещи въ гр. Джумая на които присъствуваха Арсени Йовковъ и Георги Занковъ. Въ тѣхъ укорявалъ последните до подържане списването на „Илинденъ" въ духа на Меморандума и ги подкрепи въ годишния конгресъ на Илинденската организация, станалъ въ Пловдивъ. Като на делегираното съвещание по този случай лице Иване Шкартовъ е далъ пълномощията на некои делегати отъ Петричко, които да бъдатъ използвани при гласуването за Занковъ и Арсени Йовковъ за тѣхнитѣ места.

Отъ всички разговори съ Алеко, Арсени Йовковъ, Георги Занковъ, Димо Х. Димовъ, Иванъ Шкартовъ и др. лица изхождащи отъ

Комунистическата Партия и В.М.Р.О. азъ се убедихъ, че е постигнато тъкмо споразумение за болшевизирането на Организацията, като на първо време се завземе Централния Комитетъ на В.М.Р.О., а впоследствие се осъществи социалната революция на България и на Балканитѣ. Последните работи вече не сѫ крити и отъ самитѣ тѣхъ. Георги Атанасовъ въ едно събрание въ гр. Джумая станало на 4-5 Августъ т.г. предъ ръководните тѣла на гр. Джумайската околия е заявилъ, че трѣбва да се скъса съ миналото и се тръгне на лѣво съ Съветска Русия, която единствена може да даде подкрепа за свободата на Македония. Това ми разправи Василъ Мечкуевски, който е присъствувалъ на събранието. За Алеко освенъ горните лица, които сѫ го ориентирали къмъ комуниститѣ, зная че му сѫ въздействували и приказвали често въ същия духъ нелегалнитѣ комунисти др. Мехомийско П. Томовъ, Г. Карадженовъ, П. Стефовъ които сноваха съ нелегалните чети на В.М.Р.О. въ Петричката и Мелнишка околии подъ войводството на Танчо (Петричко) и Дончо Балканецъ (Разложки.

Алеко Василевъ въ присъствието на Мишо Шкартовъ и др. въ неговата кѫща, приказваше че Централния Комитетъ нѣма право да представлява В.М.Р.О., защото не билъ избранъ въ Конгресъ, на което Мише Шкартовъ ~~отъ~~ възразилъ че членовете на Центр. Комитетъ иматъ редовни пълномощия отъ революционните окръзи. Отъ всичко горе изложено и приказкитѣ, които съмъ ималъ за Алек. Атанасовъ, за мене лично Алеко е човѣкъ непоследователенъ, колебливъ, безъ воля и безъ идеи, а Атанасовъ, по общото мнение на всички въ окръга се тълкуваше като надменъ и фашистъ въ своите разбирания за организацията; Като така, тѣхната ориентация въ това за което почнала напоследъкъ да говорятъ, по никакъвъ начинъ не-можеше да бѫде резултатъ на идейни схващания. По моето мнение въ голѣма степень тази ориентация се дължи на голѣмитѣ амбиции и у двамата!

Тѣ се мислеха за пълновластни въ окрѫга, като не го организираха. Вече Неврокопския окрѫгъ не е представлявалъ нищо.

Всичко това докара работата до тамъ, че последните т. е. Алеко Василевъ и Георги Атанасовъ прибегнаха до предателство, като за извършването на убийството на Тодоръ Александровъ което до колкото можахъ да узная е уговорено въ дъскорезната фабрика на Георги Пенковъ при връщането на Алеко Василевъ и Георги Атанасовъ отъ Банско и заминаването имъ отъ тамъ право за Конгреса въ Мелнишко и което бѣ показано отъ самия Т. Александрова. Отъ Серги Пенковъ узнахъ, че за тази цель е било обещано парична помощь отъ Русия въ размѣръ близко на 1/2 милионъ червонци, която щѣла да се брои посредствомъ члена на Централния Комитетъ Петръ Чауловъ. Избегването на Георги Пенковъ се дължи изглежда на тази опасность, която застрашавала всички следъ разгласяването и узнаването на истината. За горното узнахъ лично отъ Георги Пенковъ на склада за дъска за гара Симитли, кѫдето минахъ при ревизията въ с. Градево. Това произтичаше и отъ факта, че той каза какво добре стана, че се очисти най-после единъ човѣкъ, който бѣ опасенъ за мнозина. Когато е решавано това въ дъскорезницата сѫ присѫтствували и Цено Сребеловъ и Динчо Кискиновъ убийцитѣ на Тодоръ.

Това решение е взето на 28 или 29 т. м. презъ нощьта, когато сѫ нощували Алеко и Атанасовъ, за на пѫть за Конгреса.

Опити за прилагане плана въ действие сигуръ су били началото на Окр. Конгреси, които бѣха насочени по легаленъ пѫть, както въ тези Конгреси се имаше за задача да се изберать за делегати хора по приятни на Алеко и по този начинъ да завладее положението отъ горѣ. Види се това не е давало достатъчно гаранции на опитите, то трѣбвало е да прибегне до подлата и крайно мръсна и предателска постъпка да посегне върху живота на Тодоръ Александровъ, за да се отърве отъ първия и най-голѣмия човекъ на В.М.Р.О.

Преди Конгреса на Серския революционенъ окръгъ, кѫдето се извърши убийството, Алеко замина къмъ Мехомия и Неврокопъ и обратно. Говори се че нататъкъ е правилъ среща съ нѣкой русняк. Това е било отъ 25-30 число на

м. Августъ. За да се рѣши Алеко и Протогеровъ къмъ убийството на Т. Александровъ, сигуръ е разчиталъ на поддръжката на по-голѣмата часть на организацията, а особено на Мелнишко и Разложко, както едни отъ най-довѣренитѣ му другари Гор. Джумайския Щерьо, Мелнишкия Динчо, Неврокопския Баркаловски и Петричкия Ганчо. Но въпреки това изглежда, че опасността оставала да съществува и е трѣбвало подъ клетва да се прикрива, че Тодоръ Александровъ е убитъ, когато вѣстъ се пръска като новина следъ убийството въ Гор. Джум

Петровъ Алекс

Факс. № 4.

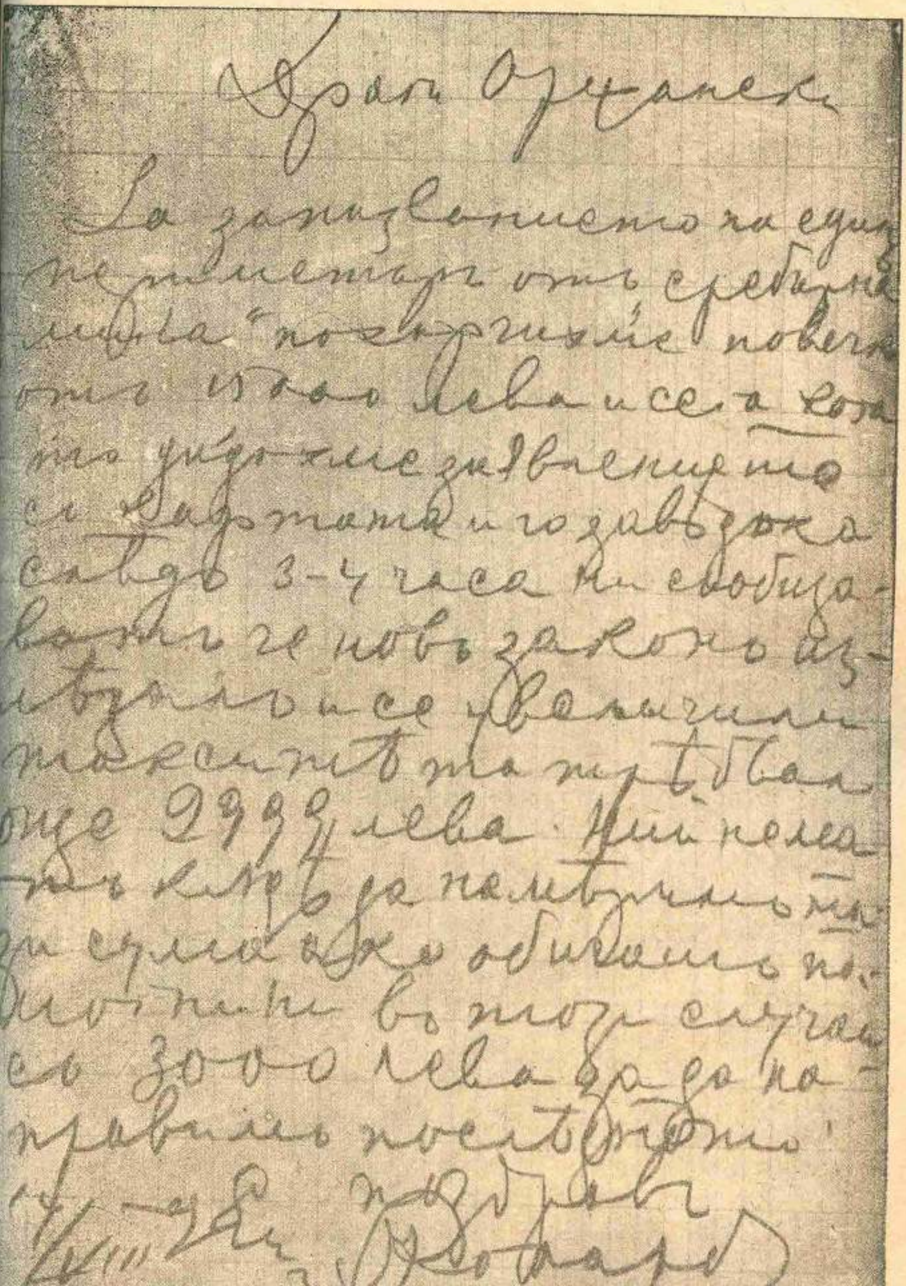

Драги Орчанекъ

За запазванието на един
портмонетаръ отъ сребърна
мрежа „[illegible]" повече
отъ 1500 лева и се а кой-
то [illegible] изявленията
си Зафтата и го завеждах
сам до 3-4 часа ни свобожда-
ватъ ге новъ закона аз-
[illegible] и се увеличили
таксите на пръвъ Бал
още 9999 лева. Ний пола-
[illegible] да [illegible]
[illegible] обикновено по-
[illegible] въ този случай
съ 3000 лева [illegible] да по-
правяй послѣдното!

Здраве
[illegible]

Факс. № 5.

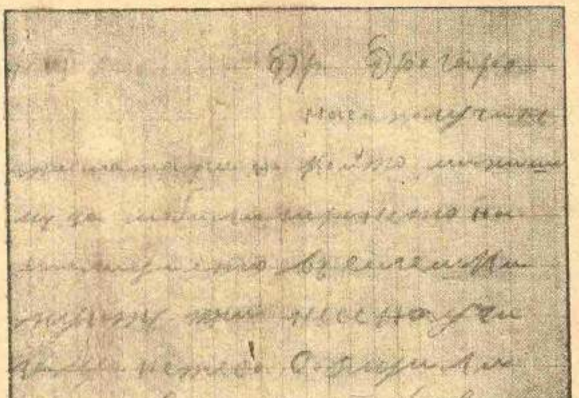

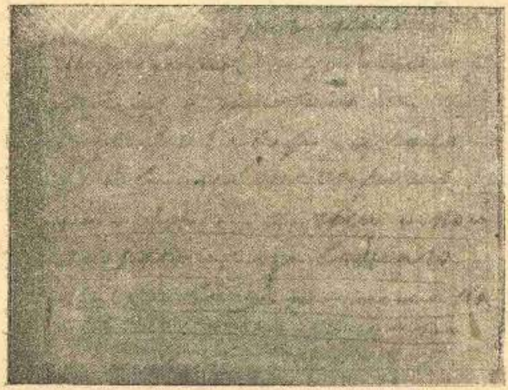

Факс. № 6.

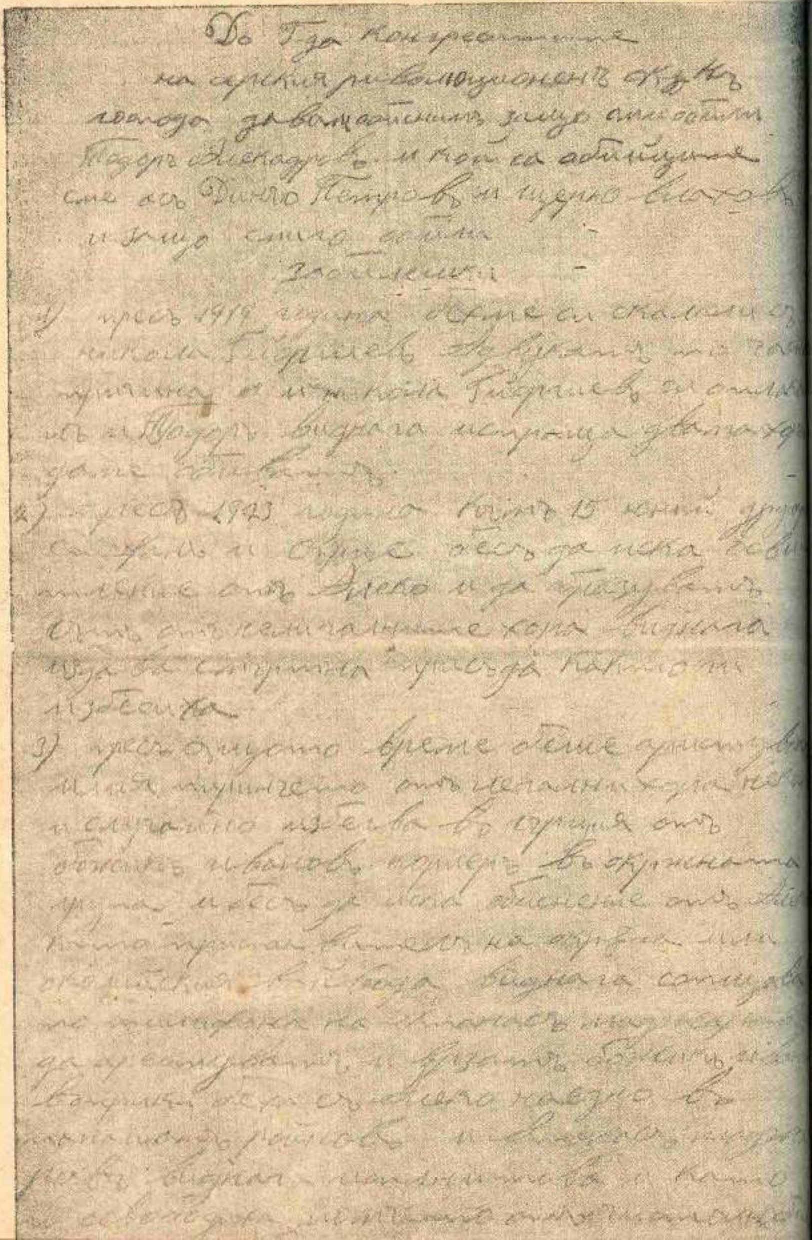

До Г-да Конгресиститѣ
на Серския революционенъ окрѫгъ
[illegible]
Тодоръ Александровъ и кой са обвинени
сме отъ Динко Петровъ и [illegible]
и [illegible]
[illegible]

1) презъ 1919 година [illegible]
Никола [illegible]
[illegible] Никола [illegible]
отъ Тодоръ [illegible]
[illegible]

2) презъ 1923 година къмъ 15 юний [illegible]
[illegible] безъ да има [illegible]
[illegible] отъ Дѣлото и да [illegible]
Единъ отъ [illegible] хора [illegible]
[illegible]
избѣсиха

3) презъ сѫщото време [illegible]
[illegible] отъ [illegible]
и случайно избѣгва въ [illegible] отъ
[illegible] Ивановъ [illegible] въ окрѫжната
[illegible] безъ да има обяснение отъ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

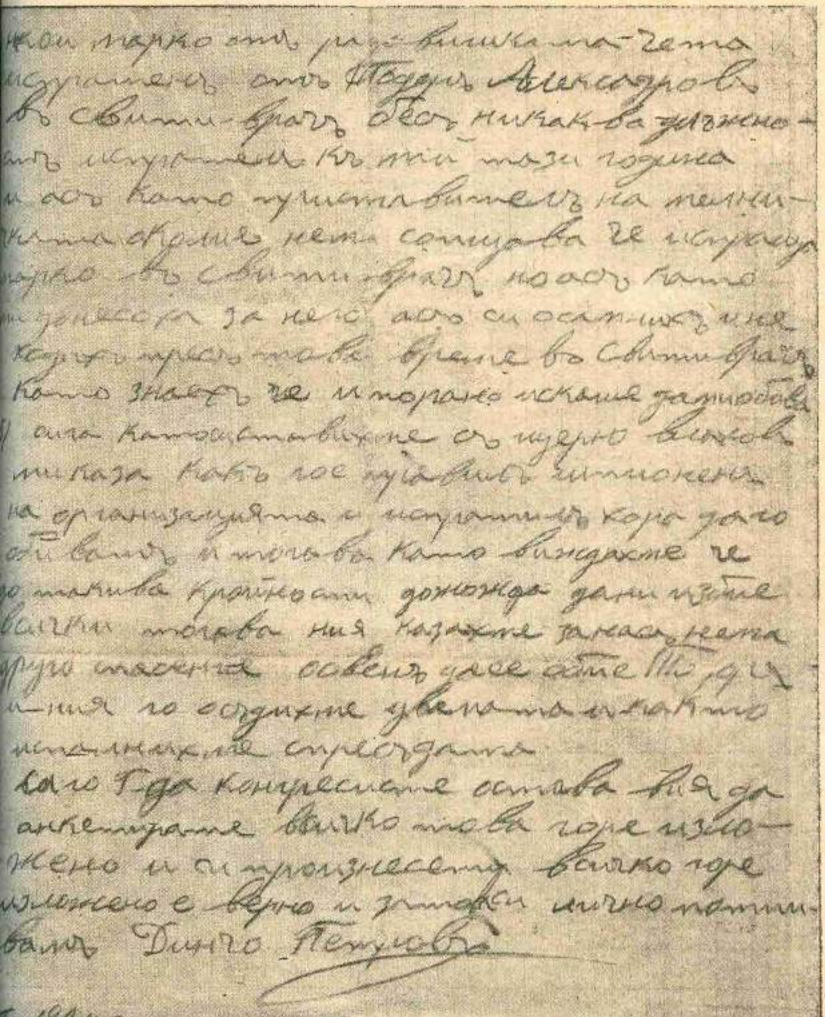

[illegible] отъ [illegible] на четата
испратенъ отъ Тодоръ Александровъ
въ Свети-Врачъ беше никаква [illegible]
отъ испратени къмъ тази година
и азъ като [illegible] на [illegible]
[illegible] сочува че [illegible]
[illegible] въ Свети-Врачъ но азъ като
[illegible] за него азъ си останахъ и ния
който прекарахме време въ Свети Врачъ
като знаехъ че и порано искаше да [illegible]
и сега като останахме съ Щерю [illegible]
[illegible] каза какъ [illegible]
на организацията и [illegible] да го
[illegible] и тогава като видяхте че
до [illegible] дохожда да ни избие
всички тогава ния казахме [illegible]
друго [illegible] освенъ [illegible]
и ния го осъдихме [illegible] и както
испълнихме присъдата
като Г-да [illegible] остава ния да
анкетираме всичко това горе изло-
жено и [illegible] всичко горе
изложено е верно и затова лично подпис-
вамъ Динчо Петровъ

1924 г.

Факс. № 7.

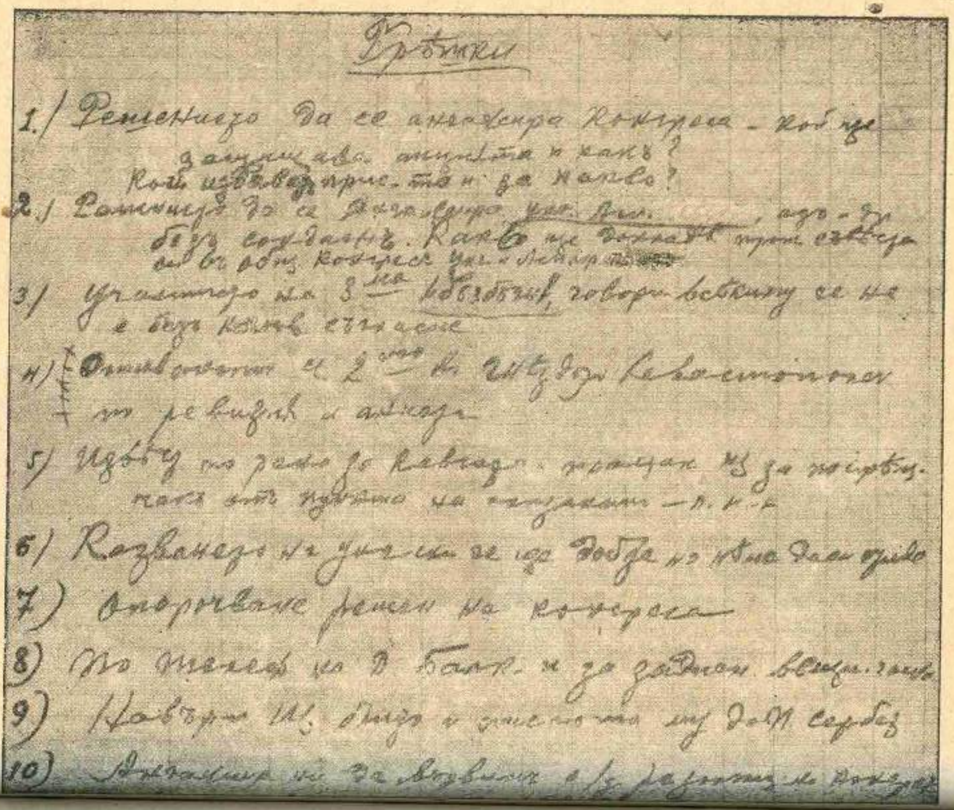

Грѣшки

1./ Решението да се [illegible] Конгреса – кой ще защищава тезата и как?
Кой [illegible] прис-та и за какво?
2./ Решението да се [illegible] [illegible], [illegible] безъ съгласие. Какво ще докладва при съвета [illegible] конгресъ [illegible]
3./ Участието на 3-та [illegible], говори всѣкиму се не е безъ какво съгласие
4./ Отстраняването на 2-та [illegible] [illegible] от ревизия и анкета
5./ Изборъ по реда [illegible] [illegible] за [illegible] [illegible] пътно на [illegible] – п. н. р.
6./ Разпускането на [illegible] за [illegible] добре но [illegible]
7./ Опорочаване решен на конгреса
8./ [illegible] [illegible] в Балк. и за [illegible] [illegible]
9./ Навърши [illegible] и [illegible] му до Н [illegible]
10./ [illegible]

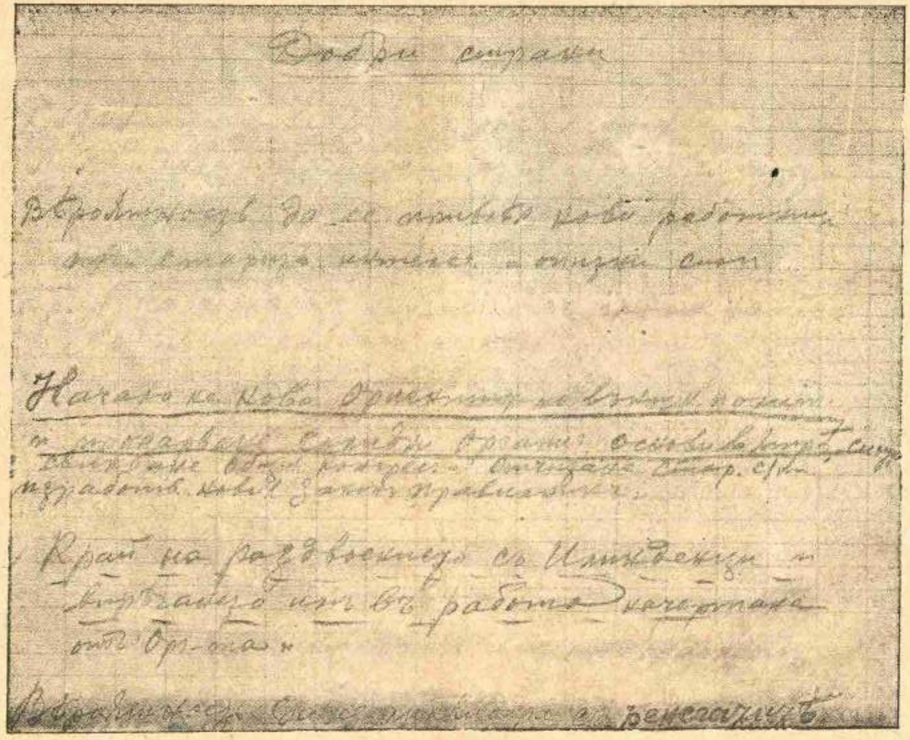

Добри страни

Върховизмъ да се [illegible] нови работници [illegible] и [illegible] сили

Начало на нова Организация на [illegible]
и [illegible] [illegible] [illegible] основи [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] стар. с/[illegible]
изработв. новъ Законъ правилникъ.

Край на раздвоението съ Илинденци и
вкарване имъ въ работа начертана
отъ Орг-та.

Върховизмъ [illegible] [illegible] ренегати[illegible]

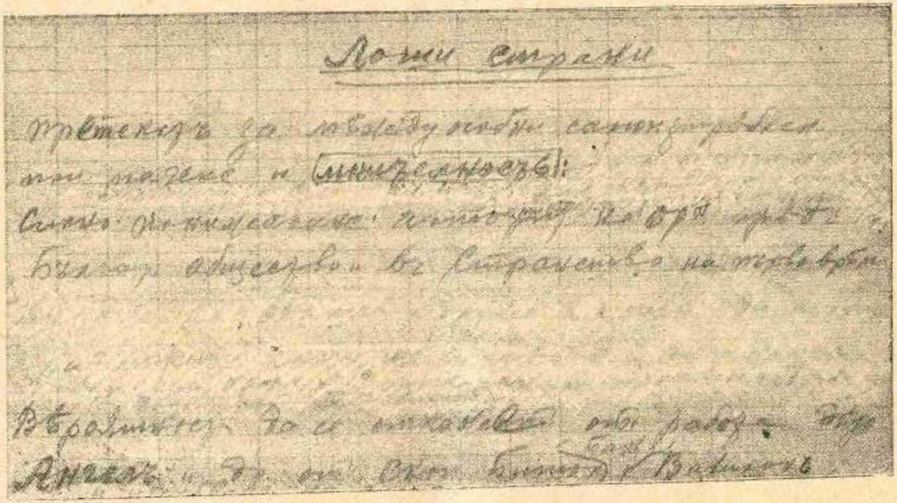

Лоши страни

Претекстъ за междуособни [illegible]
[illegible] и [illegible]:
[illegible] на [illegible]
Българ. офицери въ странство на [illegible]

Вероятно да се [illegible] отъ работа [illegible]
Англия [illegible] Вилимъ

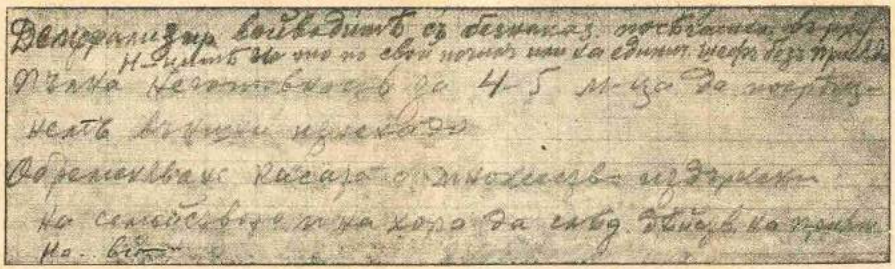

Демократизир воеводитѣ съ безначалие, посвѣщавание [illegible]
Н-димитъ [illegible] по свой почин или да единит шефи без прав[illegible]
Пълна неготовност за 4-5 м-цо да [illegible]
нелѣтѣ [illegible] [illegible]
Обременяване касата съ многочислени издържки
на семейства на хора да са без. дѣйств. на [illegible]
на вѣ[illegible]

Факс, № 8.

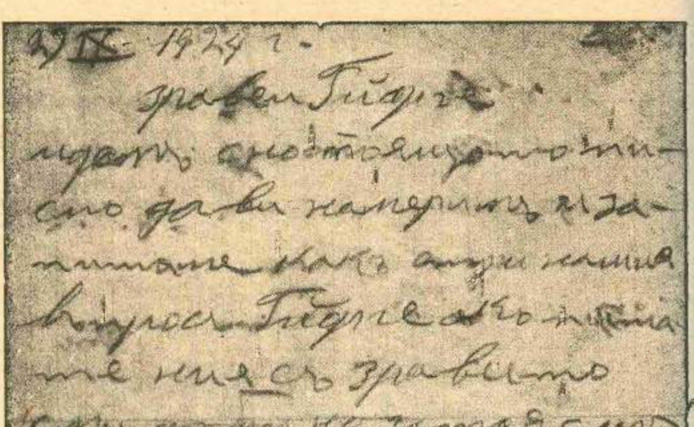

27 IX 1924 г.

Здравей Гьорге

[illegible] писмо да ви намеримъ на запитване какъ [illegible] въпросъ Гьорге ако [illegible] те ние сѫ здрави-то сми другите на зимная служба ние толко мѫчно че не знаемъ положението Гьорге пиши ни какъ ти е положението и кой каково язикъ държи учеден си бойте това уже още всичко чудо за

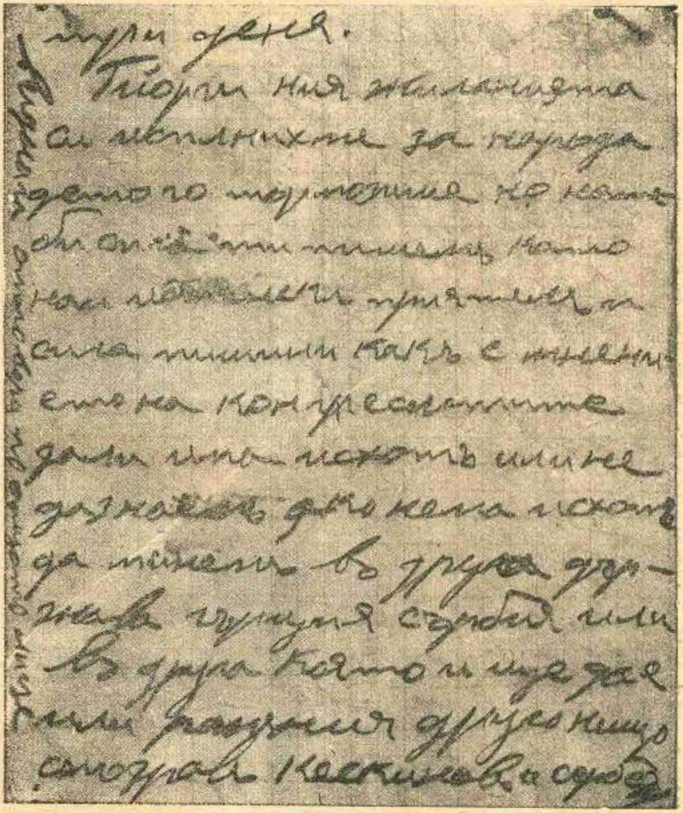

други дена.
Георги, ния желанието на
са изпълнихме за народа
дето го поръчвана на какво
от [illegible] [illegible] нашо
[illegible] [illegible] [illegible] и
[illegible] [illegible] какъ с [illegible]
ето на конгресистите
дали има [illegible] или не
дознаваме дето нема [illegible]
да минем въ друга дър-
жава, чужда свобода или
въ друга която и пуе да е
или [illegible] друго нещо
самозвана [illegible] свобо-

[illegible]

Факс. № 9.

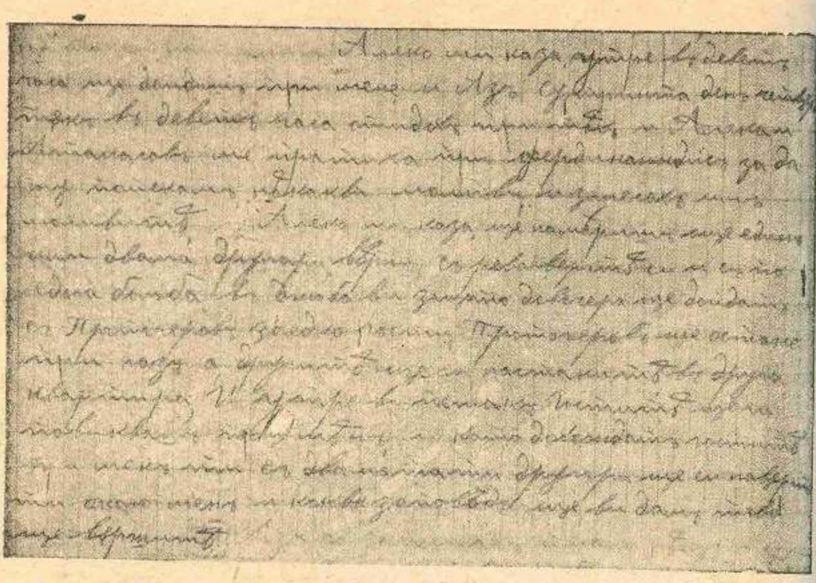

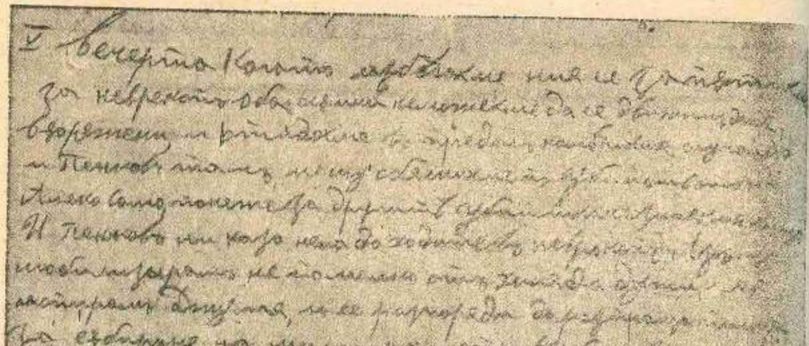

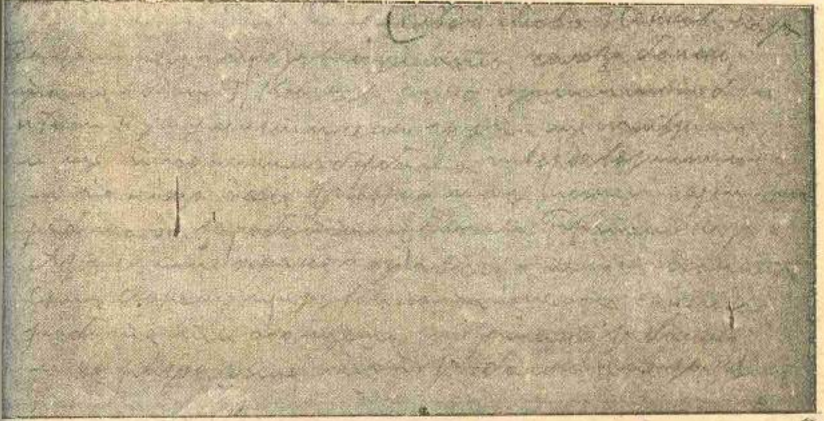

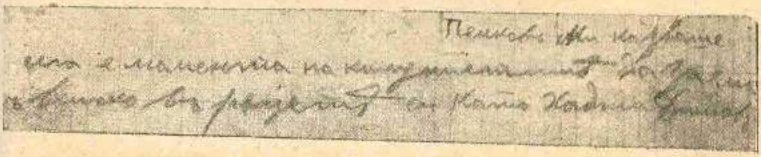

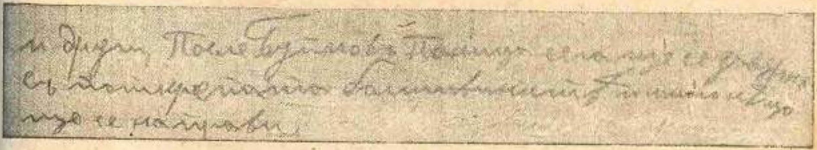

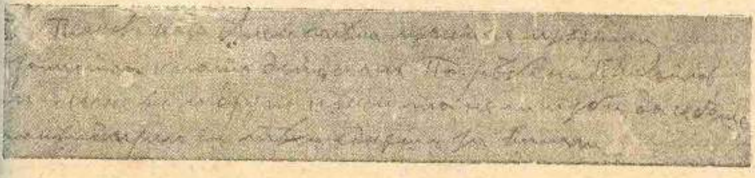

Факс. № 10.

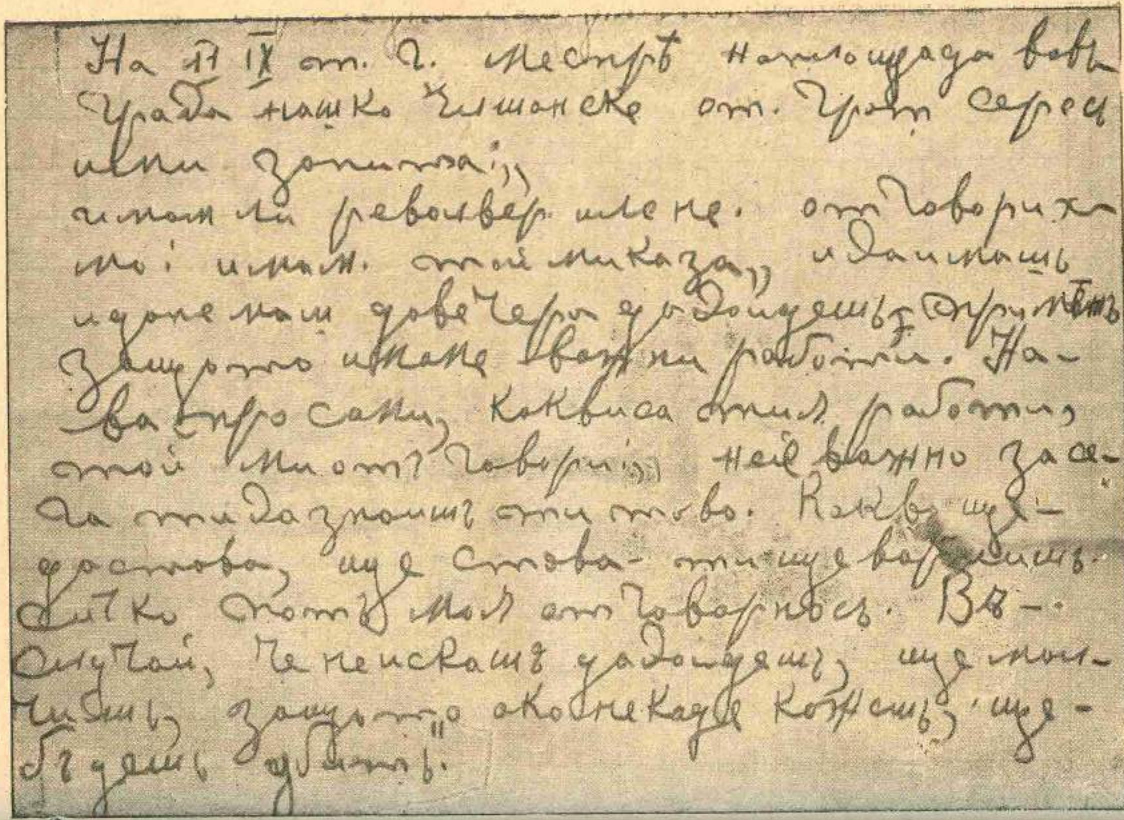

На 17 IX т. г. Местрѣ на площада въвъ
града нашко Чимшонске от гр. Серес
ме попита:„
имашъ ли револверъ у мене. отговорихъ
му: имамъ. той ми каза„ и да нямашъ
и доне нам довечеро да дойдешъ, оружието
защото имаме важни работи. На-
въпроса ми, какви са тия работи,
той ми отговори:„ най важно заса-
га ти да знаешъ отъ това. Какво ще-
доставя, ще стова — тия ще вършишъ.
Дитко, стоту моя отговорихъ. Ве-
слушай, че не искашъ да дойдешъ, ще поми-
нешъ, защото ако не кажешъ кому, ще-
бъдешъ убитъ.“

Факс. № 11 и 12. *

КОПИЕ

Драги Искра

Пичата вече испращамъ ния вече извоювахме сига ще видемъ спасението каде ще бъде ти запази едното писмо да не ти питатъ кои докара пичата ти ще кажешъ испраща го отъ петричъ съ това писмо приносителя нема да го питашъ нищо незнае дай му два чифта чорапи петре испрати по една тиникия масло отъ лоповските власи на менъ и Щерю за дицата ако искашъ за сига нищо поздрави Гоце и твоите домашни.

споздравъ вашъ Динчо.

Заб. По опущение на цинкографията това писмо не се
лишира. За да не забавимъ повече излизането на книгата, да-
аме го въ копие.

Факс. № 13.

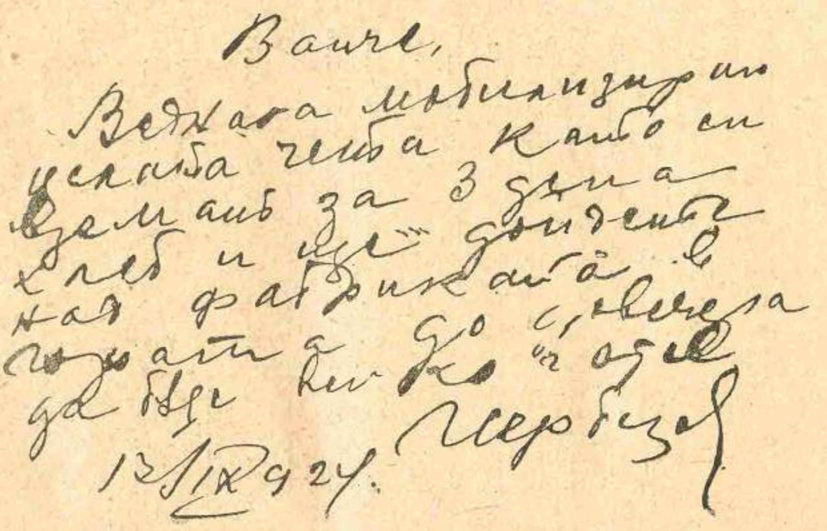

Ванче,

Веднага мобилизирай
цялата чета като си
вземат за 3 дена
хлеб и ще дойдете
над фабриката в
горната до с. [illegible]
да бъде [illegible]

Чербазов

13/IX 924.

Факс. № 14.

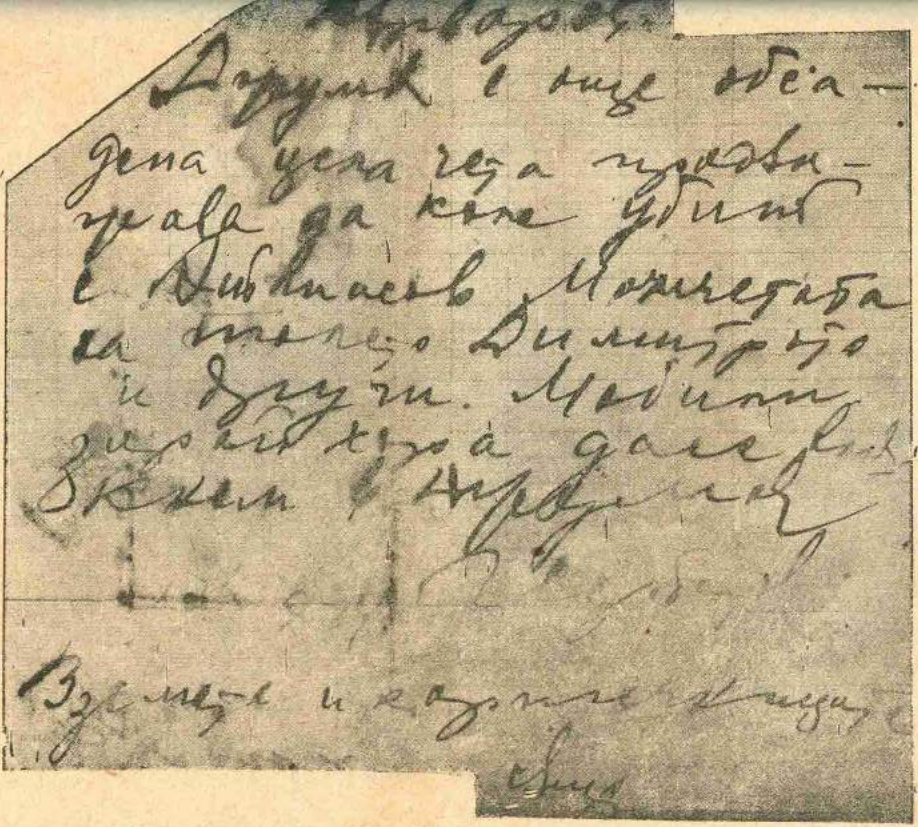

[illegible]говоръ.
Другарь е още обяза-
дена цела чета предва-
рвала да коле убийт[illegible]
е [illegible] [illegible]
за [illegible] Димитраго
и други. Мабини
[illegible] хора да се [illegible]
[illegible] е Андреевъ
[illegible]

Взимете и [illegible]

Факс. № 15.

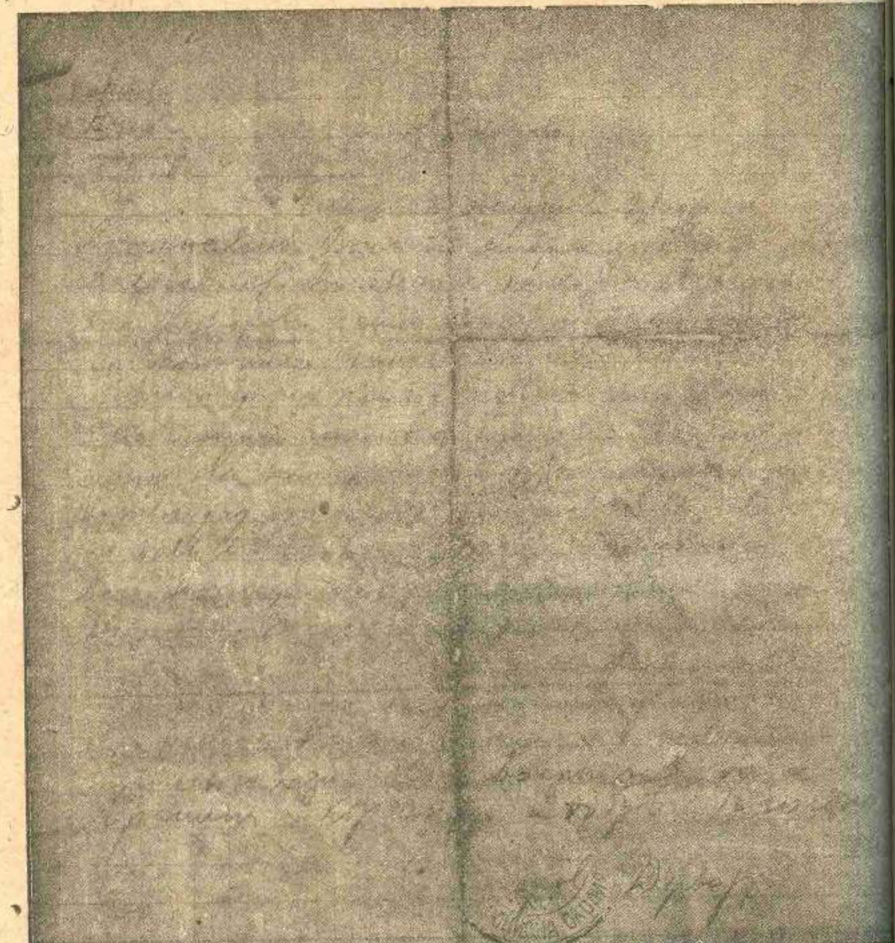

Факс. № 16.

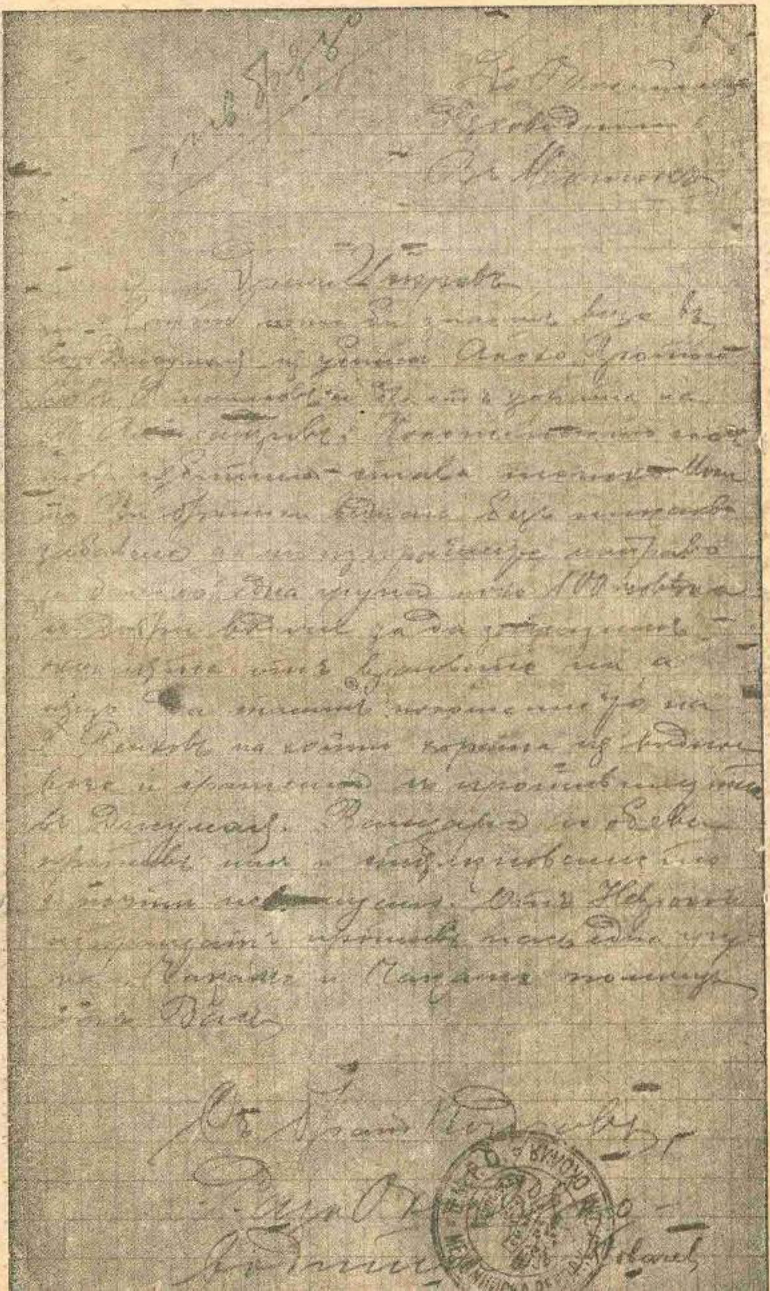

Факс. № 17.

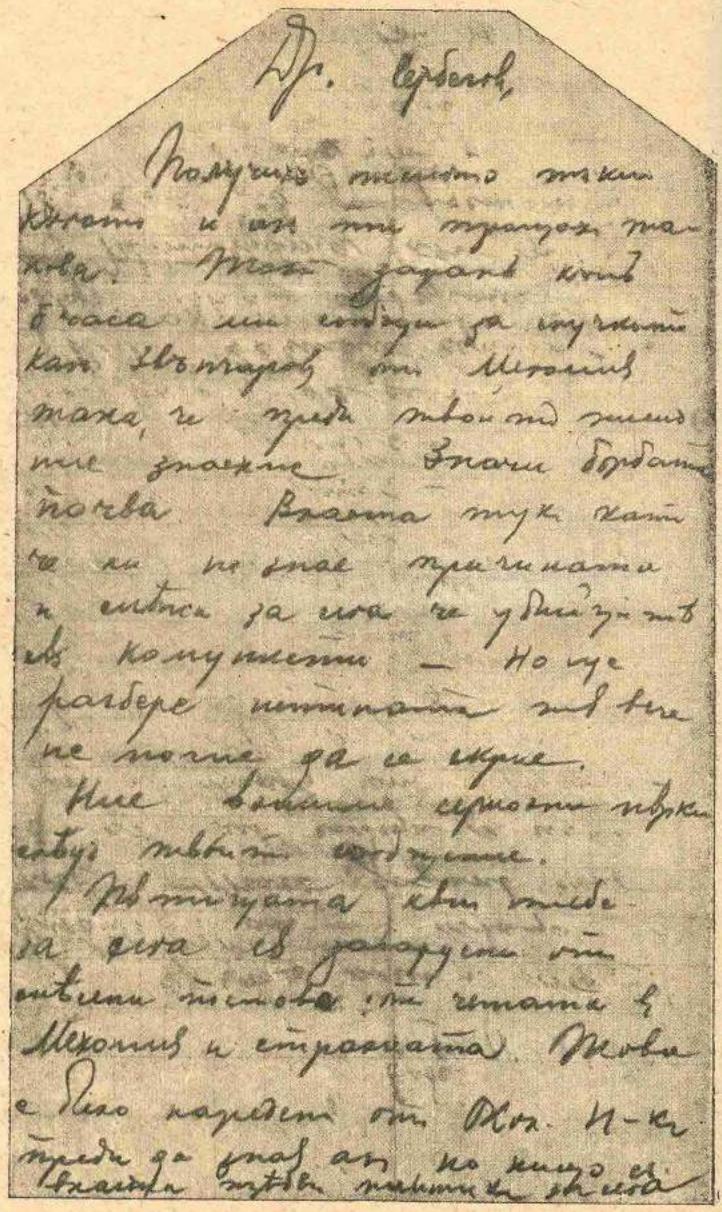

Др. Сербезов,

Получих писмото ти и кни-
гата и аз ти пращах та-
кова. Тази заран към
6 часа ми съобщи за случката
като Звънчаров от Мехомия
така, че преди твоето писмо
ние знаехме. Значи борбата
почва. Властта тук като
че ли не знае причината
и смята за сега че убийците
са комунисти — Но ще
разбере истината тя вече
не може да се скрие.
Ние всички сериозно [illegible]
[illegible] твоите [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
за сега се [illegible] от
[illegible] [illegible] от четата в
Мехомия и страната. Това
е било наредено от Окол. Н-ка
преди да зная аз, но никой е
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

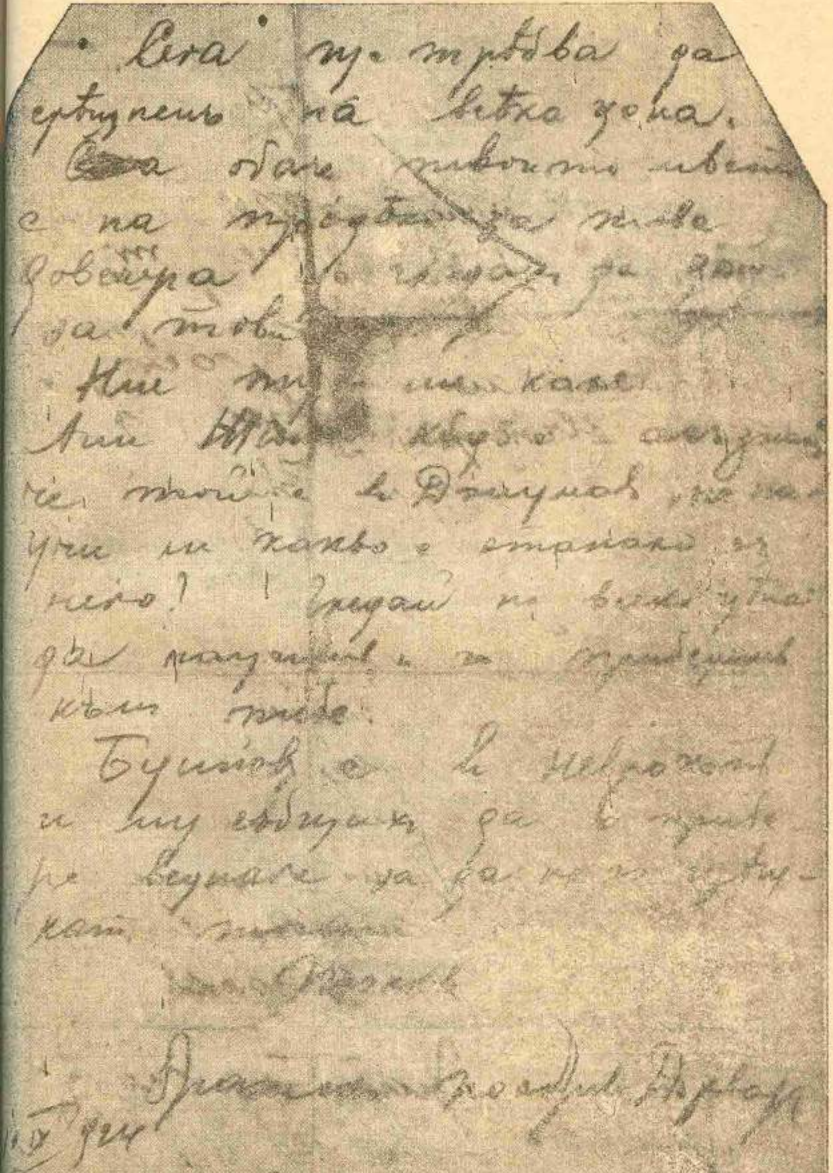

Сега ти трѣбва да
стъпишь на всѣка цена.
Сега обаче живота ти вѣче
е на [illegible] за твоя
довѣрба и [illegible] да [illegible]
за това
Ние ти ще кажемъ
Ами [illegible] [illegible]
че той е въ Джумая, [illegible]
учи ни какво е станало съ
него! Гледай и [illegible]
да [illegible] и за [illegible]
къмъ тѣхъ.
Буцевъ е въ Неврокопъ
и му съобщихъ да [illegible]
ре веднаже за да не [illegible]
кати [illegible]
[illegible]

[illegible]
IV 924
[illegible] 11/45 [illegible]

Факс. № 18.

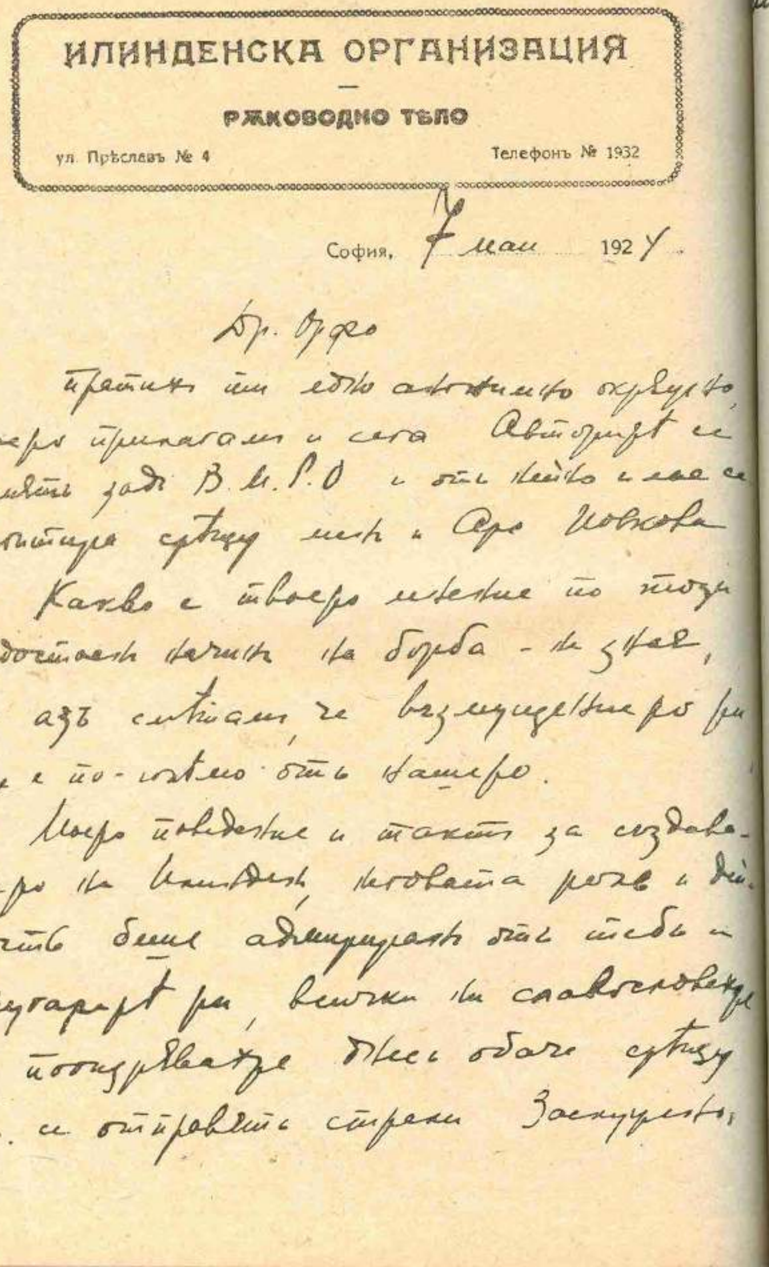

ИЛИНДЕНСКА ОРГАНИЗАЦИЯ
—
РЖКОВОДНО ТѢЛО
ул. Прѣславъ № 4 Телефонъ № 1932

София, 7 май 1924

Др. Орфо

пратихъ ти едно анонимно окръжно, което прилагамъ и сега. Авторитѣ се криятъ задъ В.М.Р.О и отъ нейно име се агитира срещу мене и Арсо Йовкова.

Какво е твоето мнение по този недостоенъ начинъ на борба — не зная, но азъ смѣтамъ, че възмущението ти ще е по-силно отъ нашето.

Моето поведение и тактъ за създаването на Илинденъ, неговата роль и дейностьта бѣше адмирирано отъ тебе и другаритѣ ти, всички ни славословехте и поощрявахте. Днесь обаче срещу ни се отправятъ стрели. Заслужено, и чакамъ подкрепа отъ тебе.

Сърд. поздрави
Живко

Факс. № 19.

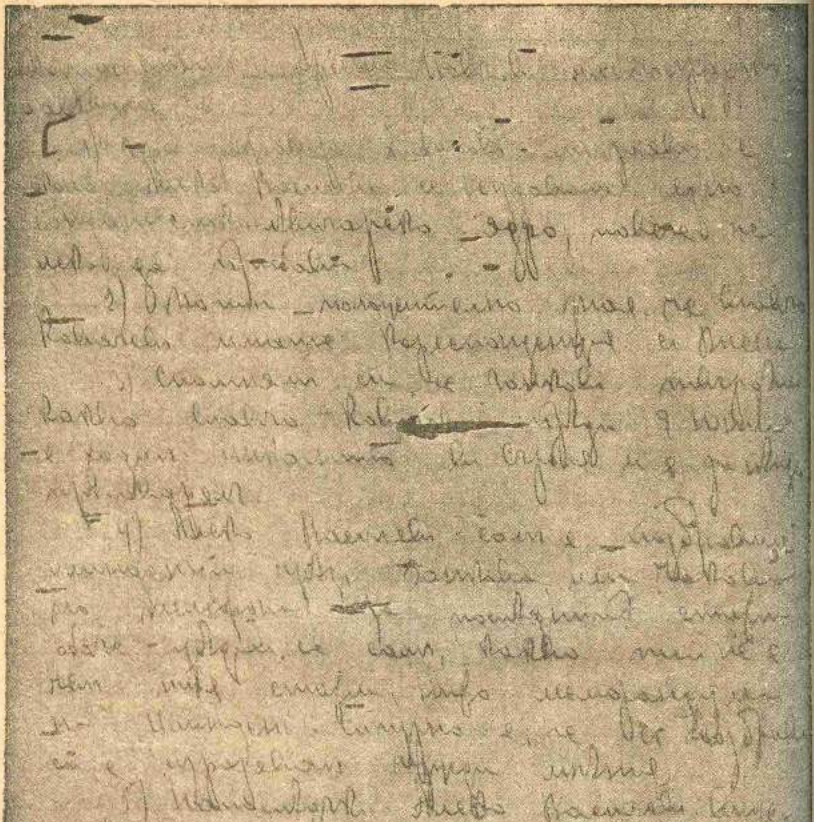

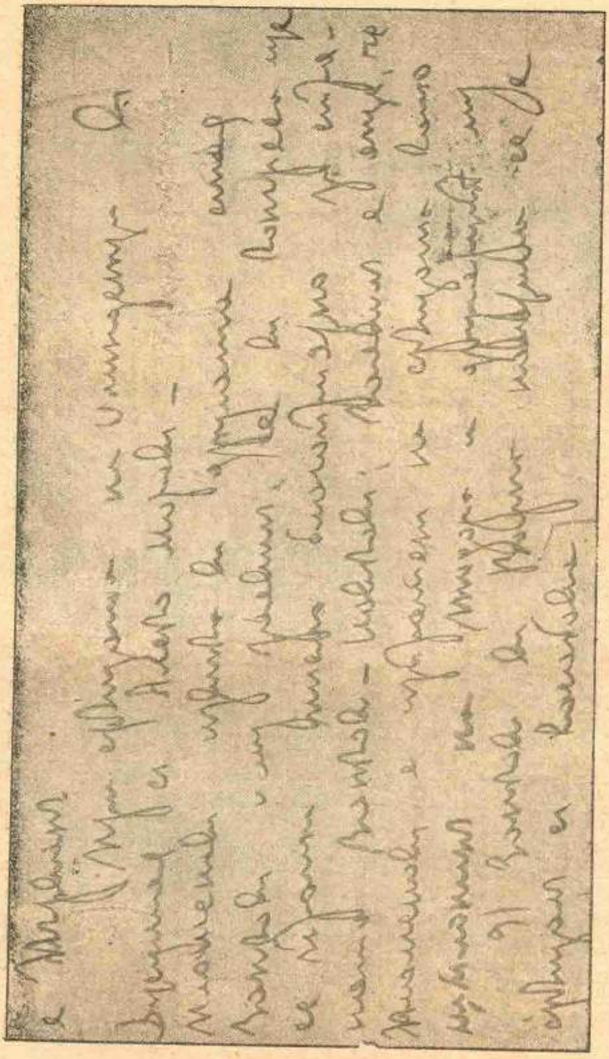

Факс. № 20.

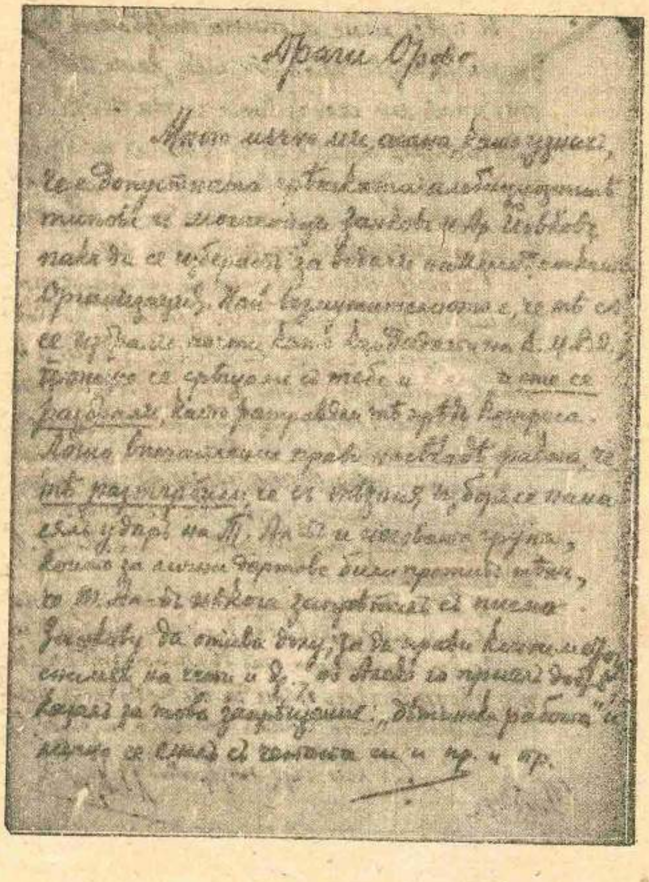

Драги Орфе,

Много мъчно ми е, като виждамъ,
че допуснахте [illegible]
типове и мошеници Занкови и др. [illegible]
пакъ да се избератъ за водачи [illegible]
Организацията. Най-възмутителното е, че тѣ сѫ
се издигнали като [illegible] на В.М.Р.О.,
[illegible] се срещахме съ тебе и [illegible] се
разбрахме, както разправяхъ тѣ първия въпроса.
[illegible] вътрешнитѣ хора [illegible] работата, че
тѣ разпуснали; че е [illegible] се борилъ на-
несълъ ударъ на П. Ан-въ и неговата група,
които за лични цѣли били противъ него,
че П. Ан-въ нѣкога заповѣдалъ съ писмо
Заякову да отиде вънъ, за да прави нѣкакви об-
[illegible] на хора и др.; а [illegible] прочелъ добре
казалъ за това заключение: „вътрешна работа" и
мъчно се е справилъ съ хората си и пр. и пр.

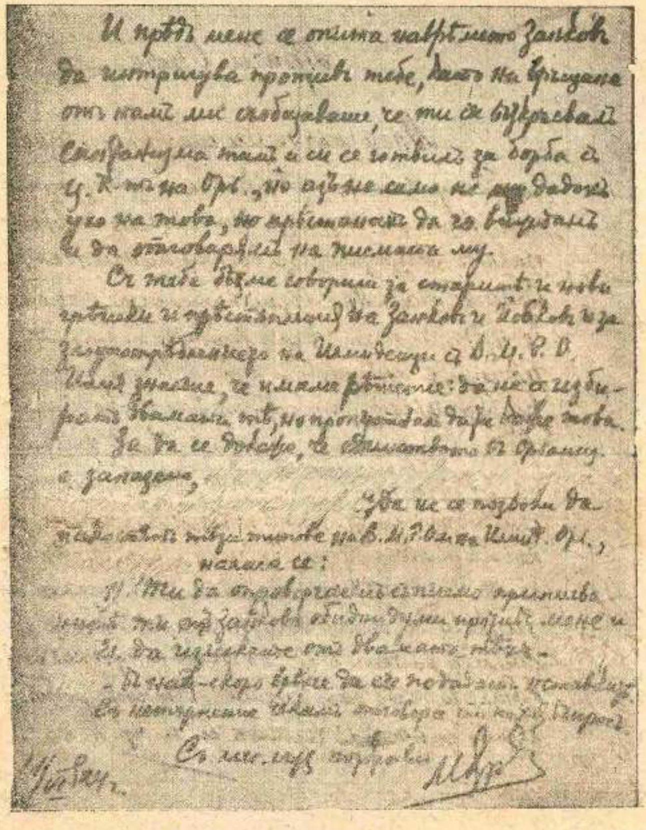

И предъ мене се опита навремето Заньковъ
да интригува противъ тебе, като на връщане
отъ тамъ ми съобщаваше, че ти си възкресвалъ
сепаратизма тамъ и си се готвилъ за борба съ
Ц. К-тъ на Орг., но азъ не само не му дадохъ
ухо на това, но прѣстанахъ да го виждамъ
и да отговарямъ на писмата му.

Съ тебе бѣхме говорили за старитѣ и нови
интриги и [illegible] на Заньковъ и Йовковъ и за
злоупотрѣбленията на [illegible] съ В. М. Р. О.
Имахъ знания, че имали рѣшение: да не се изби-
ратъ двамата тѣ, но [illegible] да [illegible] това.

За да се довърши, в Статутътъ на Организ.
е заложено,

[illegible] да не се позволи да
[illegible] на В. М. Р. О. и на Имп. Орг.,
налага се:

1/ Ти да опровергаешъ [illegible]
[illegible] отъ Заньковъ [illegible] противъ мене и
2/ да изключите отъ двамата тѣхъ.

- По-скоро трѣбва да се подадатъ [illegible]
въ [illegible] такъвъ отговоръ [illegible]

Съ много поздрави

11/VII 924 г.

Факс. № 21.

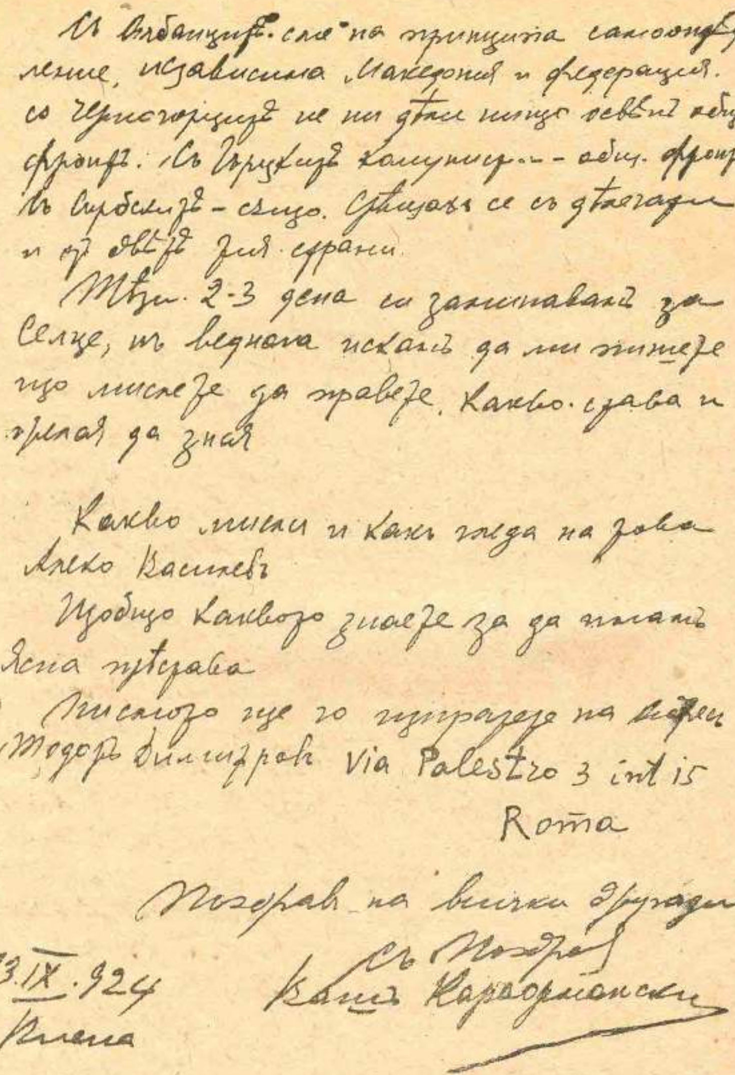

Съ Албанцитѣ сме на принципа самоопрѣделение, независима Македония и федерация.
Съ Черногорцитѣ не ни дѣли нищо освѣнъ общъ фронтъ. Съ Гърцитѣ комунис... — общ. фронтъ.
Съ Сърбитѣ — също. Срещахъ се съ дѣятели и отъ двѣтѣ тия страни.

Тѣзи 2-3 дена си заминавамъ за Селце, та веднага искамъ да ми пишете що мислете да правете. Какво става и трѣбва да зная

Какво мисли и какъ гледа на това Алеко Василевъ

Изобщо каквото знаете за да имамъ ясна представа

Писмото ще го изпратете на адресъ Тодоръ Димитровъ Via Palestro 3 int 15
Roma

Поздрави на всички другари

Съ поздравъ
[illegible] Карадимански

13.IX.924
Виена

Факс. № 22.

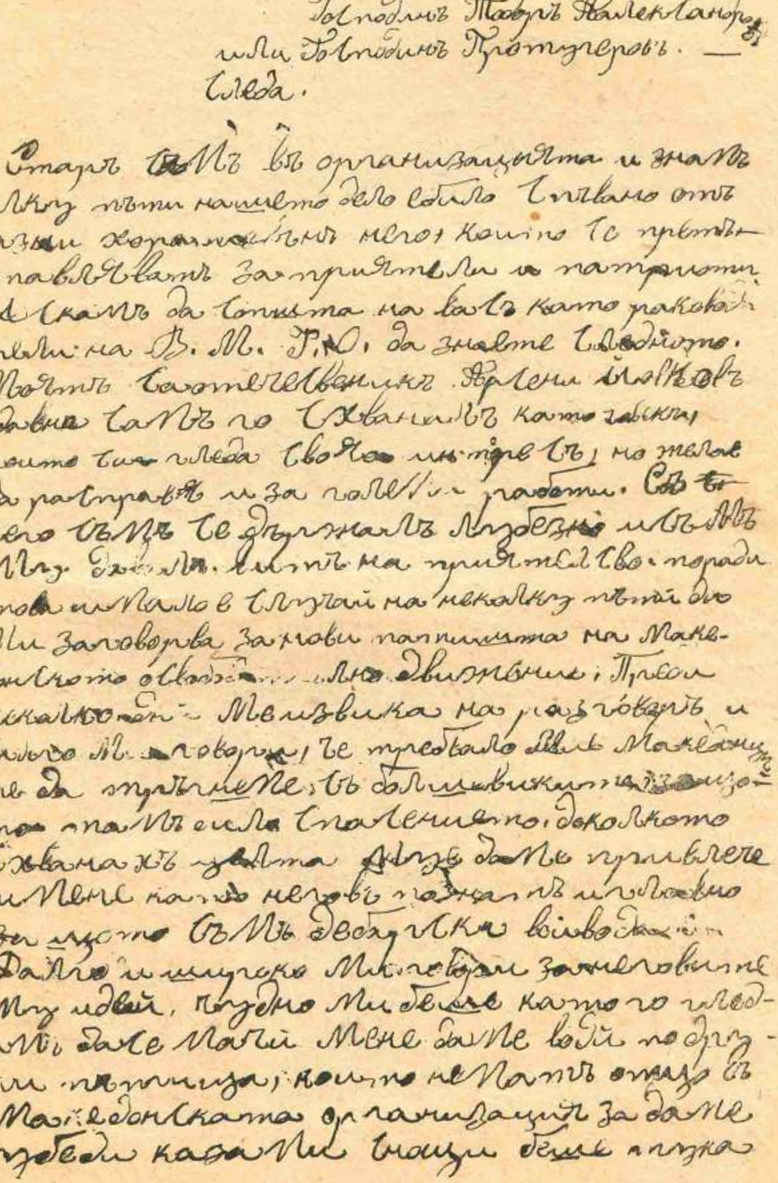

Господинъ Тодоръ Александровъ
или Господинъ Протогеровъ. —
София.

Старъ съмъ въ организацията и знамъ колку пъти нашето дело е било спъвано отъ разни хора на вънъ негои които се предъставляватъ за приятели и патриоти. Искамъ да стигне това на васъ като ръководители на В. М. Р. О. да знаете следнето. Моятъ войводственикъ Арсени Йовковъ одавна съмъ го схваналъ като човекъ който си гледа своя интересъ, но желае да разправя и за големи работи. Съ него съмъ се държалъ любезно и съмъ му [illegible] [illegible] на приятелство. поради това и малко в случай на неколку пъти во ми заговорва за нови патищата на Македонското освободително движение; Преди неколко дни ме извика на разговоръ и дълго ми говори, че требвало ние Македонците да пръгнеме въ болшевиките [illegible] на [illegible] спасението, доколкото схванахъ целта му да ме привлече и мене като негов съюзникъ и главно за мястото съмъ [illegible] войвода. Дълго и широко ми говори за неговите му идеи, трудно ми беше като го гледамъ дали малко мене да ме води по други пътища, които не мятъ отказъ въ Македонската организация за да ме убеди каза ми [illegible] беше книжка

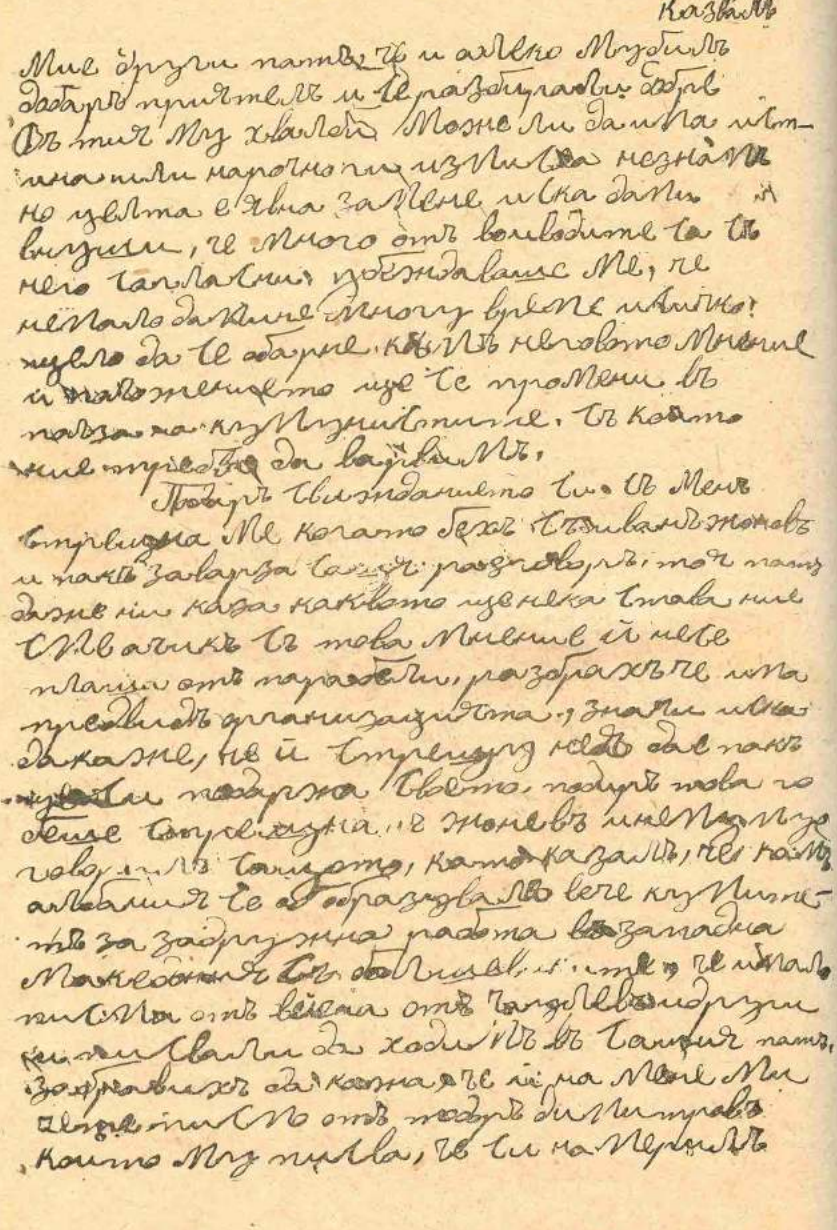

казвалъ
ми е други пати че и азъ ако му билъ
добъръ приятелъ и се разбирахмы добре
въ тия му хвалби. Може ли да има нѣщ-
що или нарочно ги измисля незная
но цѣлта е явна за мене и иска да ми й
внуши, че много отъ войводите са съ
него съгласни, убеждаваше ме, че
не [illegible] да живѣе много време и лично!
тежко да се обърне къмъ неговото мнѣние
и положението ще се промени въ
полза на кумунизитѣ. съ които
ние трѣбва да вървимъ.
Подиръ свиждането си съ менъ
[illegible] ме когато бѣхъ съ Иванъ Жоневъ
и пакъ заварза сѫщия разговоръ, той пакъ
даже ни каза каквото цѣнека става ние
съгласни съ това мнѣние й неве
плашихъ отъ подробности, разбрахъ че има
предвидъ организацията, значи иска
да каже, не й стреснахъ [illegible] пакъ
[illegible] подкрепа свѣта. подиръ това го
бѣше [illegible] и Жоневъ имеше разго-
воръ [illegible] самото, като казалъ, че както
албанци се образувало вече кумунис-
тѣ за задружна работа въ западна
Македония съ [illegible] че ималъ
писма отъ Вѣена отъ [illegible] други
[illegible] да ходимъ въ самия пътъ.
Захранвахъ да кажа че и на мене ми
[illegible] отъ подиръ Димитровъ
които му пише, че си на [illegible]

писмото при чизлява и че вплатението е въ обълвизала.

На Знаковъ му казалъ нещо изъ членитѣ, които имали къмъ Мурзилевъ въ българския изразни работи.

Очудихъ се какъ може той да получава такива писма отъ Тодоръ Димитровъ и да не ги каже на организацията.

На този човѣкъ вече явно му е цѣлта да се докопа до каквото нѣбо главно мѣсто на организацията. Той е непоправимъ човѣкъ и много добре вторизва начинайнци, чего изолирватъ отъ братството.

Всичко това го казвамъ да се знае, че има подобни дълни хора, които не желаятъ за единството на нашата славна организация и да се зематъ мерки, които са отъ полза за дѣлото.

Съ поздравъ на всички приятели:

С Ц

Скенирано за:

Библиотека "Струмски"

www.strumski.com

Библиотека „Струмски”
е създадена в памет на
загиналите за Родината.

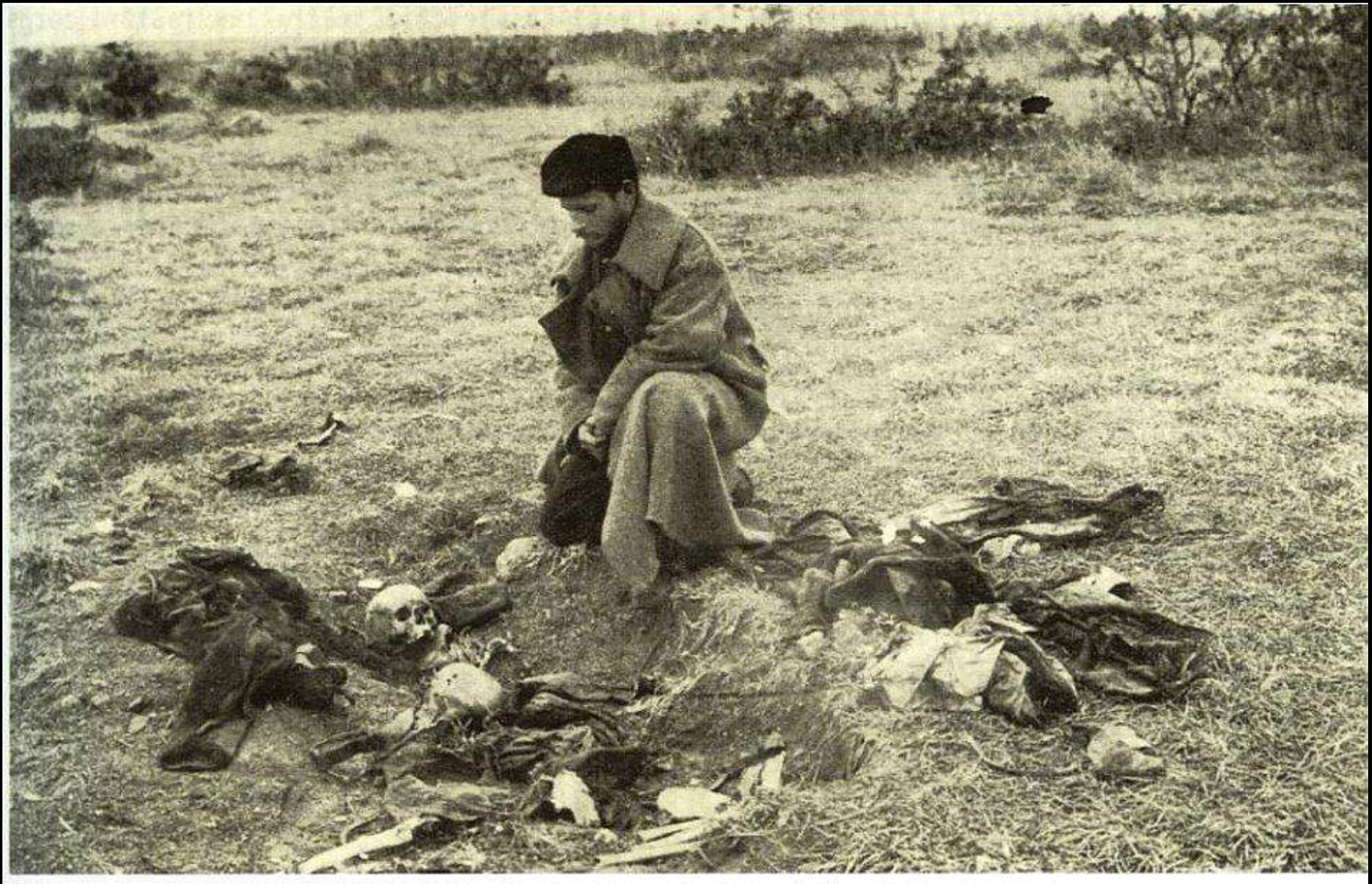

Voivode Dimiter Madjarov before the remains of two comrades in arms killed in the battle of Ferres